



Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

27 iunie 2024*

Cuprins

I.	Cadrul juridic	6
A.	Regulamentul (CE) nr. 1/2003	6
B.	Orientările din 2004 privind acordurile de transfer de tehnologie	6
C.	Orientările privind aplicarea articolului 101 [TFUE] acordurilor de transfer de tehnologie	6
II.	Istoricul litigiului	7
A.	Perindoprilul	7
B.	Litigiile referitoare la perindopril	8
1.	Deciziile OEB	8
2.	Deciziile instanțelor naționale	8
C.	Acordurile de soluționare amiabilă a litigiilor referitoare la perindopril	9
1.	Acordurile Niche și Matrix	9
2.	Acordul Teva	10
3.	Acordurile Krka	11
4.	Acordul Lupin	11
III.	Decizia în litigiu	12
IV.	Procedura în fața Tribunalului și hotărârea atacată	13
V.	Procedura în fața Curții și concluziile părților	13
VI.	Cu privire la recurs	14

* Limba de procedură: franceza.

A. Observații introductive cu privire la admisibilitate	15
B. Cu privire la primul și la al doilea motiv, referitoare la criteriile de apreciere a noțiunilor de restrângere a concurenței prin obiect și de concurență potențială	16
1. Cu privire la admisibilitate	16
2. Cu privire la fond	17
a) Observații introductive	17
b) Cu privire la criteriile referitoare la concurența potențială (al doilea motiv)	21
1) Argumentația părților	21
2) Aprecierea Curții	23
c) Cu privire la criteriile referitoare la calificarea drept restrângere a concurenței prin obiect (primul motiv)	28
1) Argumentația părților	28
2) Aprecierea Curții	30
C. Cu privire la al treilea și la al șaselea motiv, referitoare la acordurile Niche și Matrix	36
1. Cu privire la al treilea motiv	36
a) Cu privire la primul aspect, referitor la concurența potențială	36
1) Argumentația părților	36
2) Aprecierea Curții	38
b) Cu privire la al doilea aspect, referitor la calificarea drept restrângere a concurenței prin obiect	42
1) Argumentația părților	42
2) Aprecierea Curții	43
2. Cu privire la al șaselea motiv, referitor la calificarea acordurilor Niche și Matrix drept încălcări distincte	45
a) Argumentația părților	45
b) Aprecierea Curții	46
D. Cu privire la al patrulea motiv, referitor la acordul Teva	48
1. Cu privire la primul aspect, referitor la concurența potențială	48
a) Argumentația părților	48

b) Aprecieria Curții	49
2. Cu privire la al doilea aspect, referitor la calificarea drept restrângere a concurenței prin obiect	51
a) Cu privire la obiectivele acordului Teva	51
1) Argumentația părților	51
2) Aprecieria Curții	52
b) Cu privire la ambivalența efectelor acordului Teva	52
1) Argumentația părților	52
2) Aprecieria Curții	53
c) Cu privire la nocivitatea clauzelor din acordul Teva	53
1) Argumentația părților	53
2) Aprecieria Curții	54
d) Cu privire la plata inversă	56
1) Argumentația părților	56
2) Aprecieria Curții	57
E. Cu privire la al cincilea motiv, referitor la acordul Lupin	58
1. Cu privire la primul aspect, referitor la concurența potențială	58
a) Argumentația părților	58
b) Aprecieria Curții	59
2. Cu privire la al doilea aspect, referitor la calificarea drept restrângere a concurenței prin obiect	60
a) Cu privire la plata inversă	60
1) Argumentația părților	60
2) Aprecieria Curții	61
b) Cu privire la nocivitatea clauzelor din acordul Lupin	61
1) Argumentația părților	61
2) Aprecieria Curții	63
c) Cu privire la domeniul de aplicare al acordului Lupin	64

1) Argumentația părților	64
2) Aprecierea Curții	64
3. Cu privire la al treilea aspect, referitor la data încetării încălcării	65
a) Argumentația părților	65
b) Aprecierea Curții	66
F. Cu privire la al șaptelea motiv, referitor la amenzi	68
1. Cu privire la primul aspect, referitor la încălcarea principiului legalității infracțiunilor și a pedepselor	68
a) Argumentația părților	68
b) Aprecierea Curții	69
2. Cu privire la al doilea aspect, referitor la încălcarea principiului proporționalității	70
a) Argumentația părților	70
b) Aprecierea Curții	70
G. Concluzii cu privire la recurs	72
VII. Cu privire la acțiunea în fața Tribunalului	72
Cu privire la cheltuielile de judecată	73

„Recurs – Concurență – Produse farmaceutice – Piața perindoprilului – Articolul 101 TFUE – Înțelegeri – Concurență potențială – Restrângere a concurenței prin obiect – Strategie privind întârzierea intrării pe piață a versiunilor generice ale perindoprilului – Acord de soluționare amiabilă a litigiilor în materie de brevete – Durata încălcării – Noțiunea de încălcare unică – Anularea sau reducerea amenzii”

În cauza C-201/19 P,

având ca obiect un recurs formulat în temeiul articolului 56 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, introdus la 28 februarie 2019,

Servier SAS, cu sediul în Suresnes (Franța),

Servier Laboratories Ltd, cu sediul în Stoke Poges (Regatul Unit),

Les Laboratoires Servier SAS, cu sediul în Suresnes,

reprezentate de O. de Juvigny, J. Jourdan, T. Reymond și A. Robert, avocats, J. Killick, advocaat, și M. I. F. Utges Manley, solicitor,

recurente,

celelalte părți din procedură fiind:

Comisia Europeană, reprezentată inițial de F. Castilla Contreras, B. Mongin și C. Vollrath, ulterior de F. Castilla Contreras, F. Castillo de la Torre, B. Mongin, J. Norris și C. Vollrath și în final de F. Castilla Contreras, F. Castillo de la Torre, J. Norris și C. Vollrath, în calitate de agenți,

pârâtă în primă instanță,

susținută de:

Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, reprezentat inițial de D. Guðmundsdóttir, în calitate de agent, asistată de J. Holmes, KC, ulterior de L. Baxter, F. Shibli, D. Guðmundsdóttir și J. Simpson, în calitate de agenți, asistați de J. Holmes, KC, și P. Woolfe, barrister, și în final de S. Fuller, în calitate de agent, asistat de J. Holmes, KC, și P. Woolfe, barrister,

intervenient în recurs,

European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations (EFPIA), cu sediul în Geneva (Elveția), reprezentată de F. Carlin, avocate,

intervenientă în primă instanță,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul A. Arabadjiev (raportor), președinte de cameră, domnul K. Lenaerts, președintele Curții, îndeplinind funcția de judecător al Camerei întâi, domnii P. G. Xuereb și A. Kumin și doamna I. Ziemele, judecători,

avocat general: doamna J. Kokott,

grefier: domnul M. Longar și doamna R. Șereș, administratori,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 20 și 21 octombrie 2021,

după ascultarea concluziilor avocatei generale în ședința din 14 iulie 2022,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Prin recursul formulat, Servier SAS, Servier Laboratories Ltd și Les Laboratoires Servier SAS solicită anularea în parte a Hotărârii Tribunalului Uniunii Europene din 12 decembrie 2018, Servier și alții/Comisia (T-691/14, denumită în continuare „hotărârea atacată”, EU:T:2018:922), prin care acesta a respins în parte acțiunea lor având ca obiect anularea Deciziei C(2014) 4955 final a Comisiei din 9 iulie 2014 privind o procedură inițiată în temeiul articolului 101 [TFUE] și al articolului 102 [TFUE] [cazul AT.39612 – Perindopril (Servier)] (denumită în continuare „decizia în litigiu”), în măsura în care le privește, și, cu titlu subsidiar, reducerea cuantumului amenzii care le-a fost aplicată prin această decizie.

I. Cadrul juridic

A. Regulamentul (CE) nr. 1/2003

- 2 Articolul 2 din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele [101] și [102 TFUE] (JO 2003, L 1, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 167, rectificare în Ediție specială, 08/vol. 4, p. 269), intitulat „Sarcina probei”, prevede:

„În orice procedură națională sau comunitară de aplicare a articolelor [101] și [102 TFUE], sarcina probei unei încălcări a articolului [101] alineatul (1) sau a articolului [102 TFUE] revine părții sau autorității care invocă încălcarea. Întreprinderii sau asociației [a se citi «asocierii»] de întreprinderi care invocă beneficiul articolului [101] alineatul (3) [TFUE] îi revine sarcina de a dovedi că sunt îndeplinite condițiile din respectivul alineat.”

B. Orientările din 2004 privind acordurile de transfer de tehnologie

- 3 Punctul 209 din Orientările Comisiei Europene din 27 aprilie 2004 privind aplicarea articolului [101 TFUE] acordurilor de transfer de tehnologie (JO 2004, C 101, p. 2, Ediție specială, 08/vol. 4, p. 70, denumite în continuare „Orientările din 2004 privind acordurile de transfer de tehnologie”) prevede:

„În cadrul unui acord de reglementare și de nerevendicare, clauzele de necontestare sunt, în general, considerate ca neintrând sub incidența articolului [101 alineatul (1) TFUE]. O caracteristică proprie acestor acorduri este că părțile convin să nu conteste *a posteriori* drepturile de proprietate intelectuală reglementate de acestea. De fapt, adevăratul obiectiv al acordului este să soluționeze litigii și/sau să evite litigii viitoare.”

C. Orientările privind aplicarea articolului 101 [TFUE] acordurilor de transfer de tehnologie

- 4 Punctele 242 și 243 din Orientările privind aplicarea articolului 101 [TFUE] acordurilor de transfer de tehnologie (JO 2014, C 89, p. 3) prevăd:

„Clauze de necontestare în acordurile de soluționare

242. În cadrul unui acord de soluționare, clauzele de necontestare sunt în general considerate ca neintrând sub incidența articolului 101 alineatul (1) [TFUE]. O caracteristică proprie acestor acorduri este că părțile convin să nu conteste *a posteriori* drepturile de proprietate intelectuală care au făcut obiectul litigiului. De fapt, adevăratul obiectiv al acordului este să soluționeze litigii și/sau să evite litigii viitoare.

243. Cu toate acestea, clauzele de necontestare din acordurile de soluționare pot, în anumite împrejurări, să fie anticoncurențiale și să intre sub incidența articolului 101 alineatul (1) [TFUE]. Limitarea libertății de a contesta un drept de proprietate intelectuală nu face parte din domeniul specific al unui drept de proprietate intelectuală și ar putea restrânge concurența. De exemplu, o clauză de necontestare poate încălca articolul 101 alineatul (1) în cazul în care un drept de proprietate intelectuală a fost acordat în urma furnizării de

informații incorecte sau care induc în eroare [...]. Controlul unor astfel de clauze poate fi, de asemenea, necesar în cazul în care licențiatorul, pe lângă acordarea unei licențe pentru drepturile asupra unei tehnologii, determină, financiar sau în alt mod, licențiatul să fie de acord să nu conteste valabilitatea drepturilor asupra unei tehnologii sau dacă drepturile asupra unei tehnologii sunt un factor de producție necesar pentru producția licențiatului [...]"

II. Istoricul litigiului

- 5 Istoricul litigiului, astfel cum reiese în special din cuprinsul punctelor 1-73 din hotărârea atacată, poate fi rezumat după cum urmează.

A. Perindoprilul

- 6 Servier SAS este societatea-mamă a grupului farmaceutic Servier, care cuprinde Les Laboratoires Servier SAS și Servier Laboratories Ltd (denumite în continuare, individual sau împreună, „Servier”). Societatea Les Laboratoires Servier este specializată în dezvoltarea de medicamente originale, iar filiala sa Biogaran SAS în dezvoltarea medicamentelor generice.
- 7 Servier a pus la punct perindoprilul, medicament destinat în principal combaterii hipertensiunii și insuficienței cardiace. Acest medicament face parte dintre inhibitorii enzimei de conversie a angiotensinei. Principiul activ al perindoprilului se prezintă sub forma unei sări. Sarea utilizată inițial era erbumina.
- 8 Brevetul EP0049658 privind principiul activ al perindoprilului a fost depus de o societate a grupului Servier la Oficiul European de Brevete (OEB) la 29 septembrie 1981. Acest brevet trebuia să expire la 29 septembrie 2001, însă protecția sa a fost extinsă în mai multe state membre, în special în Regatul Unit, până la 22 iunie 2003. În Franța, protecția brevetului menționat a fost extinsă până la 22 martie 2005, iar în Italia, până la 13 februarie 2009.
- 9 La 16 septembrie 1988, Servier a depus la OEB mai multe brevete privind procedeele de fabricare a principiului activ al perindoprilului, care expirau la 16 septembrie 2008, și anume: brevetul EP0308339 (denumit în continuare „brevetul 339”), brevetul EP0308340 (denumit în continuare „brevetul 340”), brevetul EP0308341 (denumit în continuare „brevetul 341”) și brevetul EP0309324.
- 10 La 6 iulie 2001, Servier a depus la OEB brevetul EP1296947 (denumit în continuare „brevetul 947”) privind forma cristalină alfa a perindoprilului erbumină și procedeul de fabricare a acestuia, care a fost eliberat de OEB la 4 februarie 2004.
- 11 În plus, la 6 iulie 2001, Servier a depus cereri de brevete naționale în mai multe state membre înainte ca acestea să fie părți la Convenția privind eliberarea brevetelor europene, semnată la München la 5 octombrie 1973 și intrată în vigoare la 7 octombrie 1977. De exemplu, Servier a depus cereri de brevete care corespund brevetului 947 în Bulgaria (BG 107 532), în Republica Cehă (PV2003-357), în Estonia (P200300001), în Ungaria (HU225340), în Polonia (P348492) și în Slovacia (PP0149-2003). Aceste brevete au fost eliberate la 16 mai 2006 în Bulgaria, la 17 august 2006 în Ungaria, la 23 ianuarie 2007 în Republica Cehă, la 23 aprilie 2007 în Slovacia și la 24 martie 2010 în Polonia.

B. Litigiile referitoare la perindopril

- 12 Între anul 2003 și anul 2009, între Servier și producători care se pregăteau să comercializeze o versiune generică a perindoprilului au existat mai multe litigii.

1. Deciziile OEB

- 13 În cursul anului 2004, zece producători de medicamente generice, printre care Niche Generics Ltd (denumită în continuare „Niche”), KRKA, tovarna zdravil, d.d. (denumită în continuare „Krka”), Lupin Ltd și Norton Healthcare Ltd, filială a Ivax Europe, care a fuzionat ulterior cu Teva Pharmaceutical Industries Ltd, societatea-mamă a grupului Teva, specializat în fabricarea de medicamente generice, au formulat opoziție la OEB împotriva brevetului 947 pentru a obține revocarea acestuia, invocând motive întemeiate pe lipsa noutății și a unei activități inovatoare, precum și pe caracterul insuficient al expunerii invenției.
- 14 La 27 iulie 2006, divizia de opoziție a OEB a confirmat validitatea brevetului 947 (în continuare „decizia OEB din 27 iulie 2006”). Această decizie a fost contestată în fața camerei de recurs tehnic a OEB. După ce a încheiat cu Servier un acord de soluționare amiabilă, Niche s-a desistat de procedura de opoziție la 9 februarie 2005. Krka și Lupin s-au desistat de procedura în fața camerei de recurs tehnic a OEB la 11 ianuarie 2007 și, respectiv, la 5 februarie 2007.
- 15 Prin decizia din 6 mai 2009, camera de recurs tehnic a OEB a anulat decizia OEB din 27 iulie 2006 și a revocat brevetul 947. Cererea de revizuire depusă de Servier împotriva acestei decizii a camerei de recurs tehnic a fost respinsă la 19 martie 2010.

2. Deciziile instanțelor naționale

- 16 Validitatea brevetului 947 a fost contestată în fața unor instanțe naționale de unii producători de medicamente generice, iar împotriva acestor producători Servier a introdus acțiuni în contrafacere, precum și cereri de somații provizorii. Cea mai mare parte a acestor proceduri au fost încheiate înainte ca instanțele sesizate să se fi putut pronunța în mod definitiv cu privire la validitatea brevetului 947, din cauza acordurilor de soluționare amiabilă încheiate de Servier între anul 2005 și anul 2007 cu Niche, cu Matrix Laboratories Ltd (denumită în continuare „Matrix”), cu Teva, cu Krka și cu Lupin.
- 17 În Regatul Unit, doar litigiul dintre Servier și Apotex Inc. a condus la constatarea pe cale judiciară a lipsei de validitate a brevetului 947. Astfel, la 1 august 2006, Servier a sesizat High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (patents court) [Înalta Curte de Justiție (Anglia și Țara Galilor), Secția Chancery (Camera de brevete), Regatul Unit], cu o acțiune în contrafacerea brevetului 947 împotriva Apotex, care începuse să comercializeze o versiune generică a perindoprilului pe piața Regatului Unit. La 8 august 2006, Servier a obținut pronunțarea unei somații provizorii împotriva Apotex. La 6 iulie 2007, în urma unei cereri reconvenționale a Apotex, această somație provizorie a fost retrasă, iar brevetul 947 a fost declarat lipsit de validitate, permițând astfel întreprinderii respective să introducă pe piață în Regatul Unit o versiune generică a perindoprilului. La 9 mai 2008, decizia de declarare a lipsei de validitate a brevetului 947 a fost confirmată în apel.

- 18 În Țările de Jos, la 13 noiembrie 2007, Katwijk Farma BV, o filială a Apotex, a sesizat o instanță din acest stat membru cu o cerere de declarare a lipsei de validitate a brevetului 947. Servier a sesizat această instanță cu o cerere de somație provizorie, care a fost respinsă la 30 ianuarie 2008. Printr-o decizie din 11 iunie 2008, într-o procedură inițiată la 15 august 2007 de Pharmachemie BV, o filială a societate din grupul Teva, aceeași instanță a declarat lipsa de validitate a brevetului 947 pentru Țările de Jos. În urma acestei decizii, Servier și Katwijk Farma s-au desistat de cererile lor.

C. Acordurile de soluționare amiabilă a litigiilor referitoare la perindopril

1. Acordurile Niche și Matrix

- 19 Niche este o filială a Unichem Laboratories Ltd (denumită în continuare „Unichem”), societate de drept indian specializată în fabricarea de medicamente generice. La 26 martie 2001, societățile ale căror succesoare în drepturi sunt Niche și Matrix au încheiat un acord de cooperare pentru dezvoltarea unei versiuni generice a perindoprilului. Potrivit acestui acord, societatea a cărei succesoare în drepturi este Matrix era însărcinată cu producerea principiului activ al acestui medicament, cealaltă societate parte la acordul menționat fiind responsabilă de obținerea autorizațiilor de introducere pe piață, precum și de distribuția acestui medicament.
- 20 La 25 iunie 2004, Servier a introdus o acțiune în contrafacerea brevetelor 339, 340 și 341 la High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (patents court) [Înalta Curte de Justiție (Anglia și Țara Galilor), Secția Chancery (Camera de brevete)], împotriva Niche, care, pe cale reconvențională, a solicitat declararea lipsei de validitate a brevetului 947. Matrix a participat la această procedură efectuând depoziții. Data ședinței în procedura menționată a fost stabilită la 7 și 8 februarie 2005.
- 21 La 8 februarie 2005, Servier a încheiat două acorduri de soluționare amiabilă a acestor litigii, precum și a acestor proceduri în fața OEB referitoare la brevetul 947, primul cu Niche și cu Unichem (denumit în continuare „acordul Niche”), iar al doilea cu Matrix (denumit în continuare „acordul Matrix”).
- 22 Fiecare dintre aceste acorduri conținea, pe de o parte, clauze numite de „necomercializare”, prin care întreprinderile respective se angajau, până la expirarea brevetelor relevante deținute de Servier referitoare la perindopril, să se abțină să producă, să furnizeze sau să comercializeze orice formă generică a perindoprilului fabricat potrivit procedeelelor protejate de aceste brevete și, pe de altă parte, clauze numite de „necontestare”, prin care întreprinderile respective se angajau să se abțină și să se desisteze de orice acțiune având ca obiect contestarea validității brevetelor menționate sau obținerea unor declarații de necontrafacere.
- 23 Drept contraprestație, Servier se angaja, pe de o parte, să nu introducă acțiuni în contrafacere împotriva întreprinderilor respective și, pe de altă parte, să le despăgubească pentru costurile care puteau rezulta din încetarea programului lor de dezvoltare a unei versiuni a perindoprilului fabricat potrivit procedeelelor protejate de brevetele deținute de Servier. Această despăgubire trebuia să determine două plăți, prima în favoarea Niche, iar a doua în favoarea Matrix, a sumei de 11,8 milioane de lire sterline (GBP) fiecare. Acordurile menționate acopereau printre altele toate statele membre ale Spațiului Economic European (SEE) în care erau în vigoare brevetele 339, 340, 341 și 947.

- 24 Potrivit unui al treilea acord, încheiat de asemenea la 8 februarie 2005, Niche s-a angajat să transfere Biogaran dosarele de autorizare a introducerii pe piață pentru trei medicamente, altele decât perindoprilul, precum și o autorizație de introducere pe piață obținută în Franța pentru unul dintre aceste trei medicamente (denumit în continuare „acordul Biogaran”). Drept contraprestație, Biogaran trebuia să plătească Niche suma de 2,5 milioane GBP, care nu era rambursabilă, nici chiar în cazul în care nu erau obținute aceste autorizații de introducere pe piață.

2. Acordul Teva

- 25 La 9 august 2005, Ivax a sesizat High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (patents court) [Înalta Curte de Justiție (Anglia și Țara Galilor), Secția Chancery (Camera de brevete)], cu o acțiune având ca obiect declararea lipsei de validitate a brevetului 947. Procedura menționată a fost suspendată în așteptarea deciziei de încetare a procedurii în fața OEB referitoare la revocarea acestui brevet.
- 26 La 13 iunie 2006, Servier și Teva UK Limited au încheiat un acord de soluționare amiabilă (denumit în continuare „acordul Teva”). Acest acord, care acoperea numai Regatul Unit, avea o durată de trei ani, care putea fi reînnoită pentru o perioadă suplimentară de doi ani. Potrivit acordului menționat, Teva se angaja să se aprovizioneze exclusiv de la Servier pentru perindoprilul destinat distribuției în Regatul Unit. Pe lângă această clauză de aprovizionare exclusivă, același acord conținea și o clauză de necontestare a brevetelor 339, 340, 341 și 947, al căror titular era Servier, precum și o clauză de necomercializare, având ca domeniu de aplicare teritoriul Regatului Unit. În temeiul acestei din urmă clauze, Teva avea obligația de a se abține să producă sau să comercializeze în acest fost stat membru orice formă generică a perindoprilului pe care Servier o considera ca reprezentând o contrafacere a brevetelor sale. Drept contraprestație, Servier a plătit Teva suma de 5 milioane GBP.
- 27 Acordul Teva conținea, pe de altă parte, o clauză privind o despăgubire forfetară. Potrivit acestei clauze, în cazul în care Servier nu ar reuși să furnizeze Teva perindopril începând cu 1 august 2006, această întreprindere ar avea obligația să plătească Teva o despăgubire forfetară de 500 000 GBP pe lună, aceasta din urmă nedisponând într-o asemenea situație de niciun drept la acțiune împotriva Servier și nici de dreptul de a rezilia acordul Teva.
- 28 Întrucât nu a furnizat Teva perindopril la 1 august 2006, în conformitate cu acordul Teva, Servier a plătit Teva o despăgubire forfetară de 5,5 milioane GBP, aducând astfel cuantumul total al plăților efectuate în executarea acordului Teva la 10,5 milioane GBP.
- 29 La 23 februarie 2007, Servier și Teva au încheiat un act adițional la acordul Teva. Confirmând clauza de aprovizionare exclusivă, acest act adițional prevedea că Teva ar putea începe să distribuie perindoprilul produs de Servier fie la o dată stabilită de aceasta din urmă, fie la data revocării sau a expirării brevetului 947, fie la data de la care Apotex ar începe să distribuie o versiune generică a perindoprilului în Regatul Unit.

3. Acordurile Krka

- 30 La 3 octombrie 2006, High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (patents court) [Înalta Curte de Justiție (Anglia și Țara Galilor), Secția Chancery (Camera de brevete)], a emis, în cadrul unor acțiuni în contrafacerea brevetelor 340 și 947, o somație provizorie împotriva Krka și a respins cererea de procedură sumară prin care aceasta din urmă contesta, pe cale reconvențională, validitatea brevetului 947.
- 31 În urma acestei decizii și a deciziei anterioare a OEB din 27 iulie 2006, Servier și Krka au încheiat trei acorduri (denumite în continuare „acordurile Krka”). La 27 octombrie 2006, ele au încheiat un acord de soluționare amiabilă a litigiilor referitoare la brevetele 340 și 947, precum și un acord de licență, iar la 5 ianuarie 2007, un acord de cesiune și de licență.
- 32 Prin acest acord de soluționare amiabilă, Servier s-a desistat de acțiunile sale în contrafacerea acestor brevete împotriva Krka, iar aceasta din urmă a renunțat să conteste validitatea brevetelor menționate la nivel mondial și să comercializeze o versiune generică a perindoprilului care contrafacea brevetul 947.
- 33 Prin acordul de licență, Servier a acordat Krka o licență exclusivă și irevocabilă cu privire la brevetul 947 în Republica Cehă, în Letonia, în Lituania, în Ungaria, în Polonia, în Slovenia și în Slovacia. Drept contraprestație, Krka era obligată să plătească Servier o redevență de 3 % din valoarea netă a vânzărilor sale în toate aceste teritorii.
- 34 În temeiul acordului de cesiune și de licență, Krka a transferat către Servier două cereri de brevete referitoare la perindopril. Drept contraprestație pentru această cesiune, Servier a plătit Krka suma de 30 de milioane de euro.

4. Acordul Lupin

- 35 La 18 octombrie 2006, Lupin a sesizat High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (patents court) [Înalta Curte de Justiție (Anglia și Țara Galilor), Secția Chancery (Camera de brevete)], cu o acțiune în declararea lipsei de validitate a brevetului 947 și în declararea inexistenței unei contrafaceri cu privire la acest brevet prin versiunea generică a perindoprilului pe care intenționa să îl comercializeze în Regatul Unit.
- 36 La 30 ianuarie 2007, printr-un acord de soluționare amiabilă (denumit în continuare „acordul Lupin”), Servier și Lupin au încetat acest litigiu și procedura dintre ele în fața OEB referitoare la brevetul 947.
- 37 Acest acord conținea o clauză numită de „necontestare” prin care Lupin se angaja să nu repună în discuție brevetele deținute de Servier referitoare la perindopril. Acordul menționat conținea de asemenea o clauză numită de „necomercializare”. În temeiul acestei din urmă clauze, Lupin s-a angajat să se abțină să vândă o versiune generică a „perindoprilului erbumină [...] și orice sare a acestuia”. Potrivit punctului 54 din hotărârea atacată, „[c]u toate acestea, Lupin era autorizată să comercializeze produse furnizate de Servier sau propriul perindopril în țările în care o versiune generică a perindoprilului autorizată de Servier era pe piață sau în cazul expirării tuturor brevetelor relevante ale Servier sau în țările în care un terț introdusese pe piață o versiune generică a perindoprilului și în care Servier nu introdusese nicio cerere de somație având ca obiect interzicerea vânzării acestuia”. Aceste clauze de necontestare și de necomercializare se aplicau pe teritoriile tuturor statelor membre ale SEE.

- 38 Acordul Lupin conținea în plus o clauză de cesiune și de licență în temeiul căreia Lupin ceda Servier drepturi de proprietate intelectuală acoperite de trei cereri de brevete privind procedee de preparare a perindoprilului, drepturi pe care Servier se angaja să le retrocedeze sub forma unei licențe pentru Lupin. Drept contraprestație pentru această cesiune, Servier a plătit Lupin 40 de milioane de euro.
- 39 În sfârșit, acordul Lupin prevedea că Servier și Lupin ar utiliza „toate mijloacele rezonabile” pentru a încheia un acord de aprovizionare prin care Servier ar furniza Lupin perindopril.

III. Decizia în litigiu

- 40 La 9 iulie 2014, Comisia a adoptat decizia în litigiu. Comisia a considerat, pe de o parte, că acordurile Niche, Matrix, Teva, Krka și Lupin constituiau restrângeri ale concurenței prin obiect și prin efect. În consecință, Comisia a calificat aceste acorduri ca fiind încălcări ale articolului 101 TFUE. Comisia a considerat, pe de altă parte, că încheierea acordurilor menționate, împreună cu alte acte, precum achiziționarea de tehnologii referitoare la principiul activ al perindoprilului, constituiau, din partea Servier, o strategie prin care se urmărea întârzierea intrării unor versiuni generice pe piața acestui medicament, pe care această întreprindere deținea o poziție dominantă. Comisia a considerat că acest abuz de poziție dominantă constituia o încălcare a articolului 102 TFUE.
- 41 La articolele 1-5 din această decizie, Comisia a constatat că Servier a încălcat articolul 101 TFUE prin participarea la acordurile Niche, Matrix, Teva, Krka și Lupin. În special, la articolele 1 și 2 din decizia menționată, Comisia a subliniat că acordul Niche și acordul Matrix au constituit fiecare o încălcare care acoperea toate statele care erau membre ale Uniunii Europene la data adoptării acestei decizii, cu excepția Italiei și a Croației, că aceste încălcări au început la 8 februarie 2005, cu excepția Letoniei, unde au început la 1 iulie 2005, a Bulgariei și a României, unde au început la 1 ianuarie 2007, și a Maltei, unde au început la 1 martie 2007, și că încălcările menționate au încetat la 15 septembrie 2008, cu excepția Regatului Unit, unde au încetat la 6 iulie 2007, și a Țărilor de Jos, unde au încetat la 12 decembrie 2007.
- 42 La articolul 3 din decizia în litigiu, Comisia a constatat că acordul Teva constituia o încălcare care acoperea Regatul Unit și care începuse la 13 iunie 2006 și încetase la 6 iulie 2007.
- 43 La articolul 5 din decizia în litigiu, Comisia a constatat că acordul Lupin constituia o încălcare care acoperea toate statele care erau la acel moment membre ale Uniunii, cu excepția Croației. Comisia a arătat că această încălcare a început la 30 ianuarie 2007, cu excepția Maltei, unde a început la 1 martie 2007, și a Italiei, unde a început la 13 februarie 2009, că încălcarea menționată a încetat la 6 mai 2009, cu excepția Regatului Unit, unde a încetat la 6 iulie 2007, a Țărilor de Jos, unde a încetat la 12 decembrie 2007, și a Franței, unde a încetat la 16 septembrie 2008.
- 44 La articolul 7 alineatele (1)-(5) din decizia în litigiu, Comisia a stabilit cuantumul total al amenzilor aplicate Servier pentru încălcările articolului 101 TFUE la 289 727 200 de euro, din care 131 532 600 de euro pentru participarea sa la acordul Niche, 79 121 700 de euro pentru participarea sa la acordul Matrix, 4 309 000 de euro pentru participarea sa la acordul Teva, 37 661 800 de euro pentru participarea sa la acordurile Krka și 37 102 100 de euro pentru participarea sa la acordul Lupin.

IV. Procedura în fața Tribunalului și hotărârea atacată

- 45 Prin înscrisul depus la grefa Tribunalului la 21 septembrie 2014, Servier a introdus o acțiune având ca obiect, cu titlu principal, anularea deciziei în litigiu și, cu titlu subsidiar, reducerea cuantumului amenzii care i-a fost aplicată prin această decizie.
- 46 Prin înscrisul introdus la 2 februarie 2015, European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations (EFPIA) a formulat o cerere de intervenție în susținerea concluziilor Servier. Această cerere a fost admisă prin Ordonanța președintelui Camerei a doua a Tribunalului din 14 octombrie 2015.
- 47 În acțiunea sa în primă instanță, Servier a invocat 17 motive în susținerea concluziilor sale privind anularea deciziei în litigiu.
- 48 În ceea ce privește încălcările articolului 101 TFUE, Tribunalul a admis motivele îndreptate împotriva constatării încălcării rezultate din acordurile Krka. Acesta a respins motivele referitoare la caracterul ilicit al acordurilor Niche, Matrix, Teva și Lupin (denumite în continuare „acordurile în litigiu”). Tribunalul a respins concluziile subsidiare ale Servier privind anularea sau reducerea amenzilor care i-au fost aplicate ca urmare a participării sale la acordurile Niche, Teva și Lupin. În schimb, acesta a redus cuantumul amenzii aplicate Servier ca urmare a participării sale la acordul Matrix la 55 385 190 de euro.

V. Procedura în fața Curții și concluziile părților

- 49 Prin înscrisul depus la grefa Curții la 28 februarie 2019, Servier a introdus prezentul recurs.
- 50 Prin înscrisul depus la grefa Curții la 22 mai 2019, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord a formulat o cerere de intervenție în prezenta cauză în susținerea concluziilor Comisiei. Prin decizia din 16 iunie 2019, președintele Curții a admis această cerere.
- 51 Curtea a invitat părțile să își prezinte observațiile scrise până la 4 octombrie 2021 cu privire la Hotărârea din 30 ianuarie 2020, Generics (UK) și alții (C-307/18, EU:C:2020:52), Hotărârea din 25 martie 2021, Lundbeck/Comisia (C-591/16 P, EU:C:2021:243), Hotărârea din 25 martie 2021, Sun Pharmaceutical Industries și Ranbaxy (UK)/Comisia (C-586/16 P, EU:C:2021:241), Hotărârea din 25 martie 2021, Generics (UK)/Comisia (C-588/16 P, EU:C:2021:242), Hotărârea din 25 martie 2021, Arrow Group și Arrow Generics/Comisia (C-601/16 P, EU:C:2021:244), și Hotărârea din 25 martie 2021, Xellia Pharmaceuticals și Alpharma/Comisia (C-611/16 P, EU:C:2021:245). Servier, Comisia și Regatul Unit au dat curs acestei cereri în termenul stabilit.
- 52 Prin recursul formulat, Servier solicită Curții:
- cu titlu principal, anularea punctelor 4-6 din dispozitivul hotărârii atacate;
 - anularea articolului 1 litera (b), a articolului 2 litera (b), a articolului 3 litera (b) și a articolului 5 litera (b) din decizia în litigiu și, în consecință, a articolului 7 alineatul (1) litera (b), a articolului 7 alineatul (2) litera (b), a articolului 7 alineatul (3) litera (b) și a articolului 7 alineatul (5) litera (b) din aceasta sau, în caz contrar, trimiterea cauzei spre rejudecare Tribunalului și

- cu titlu subsidiar, anularea punctelor 4 și 5 din dispozitivul hotărârii atacate, în măsura în care confirmă constatările efectuate în decizia în litigiu privind existența unor încălcări distincte și a unor amenzi cumulative pentru acordurile Niche și Matrix, precum și, în consecință, anularea articolului 1 litera (b), a articolului 2 litera (b), a articolului 7 alineatul (1) litera (b) și a articolului 7 alineatul (2) litera (b) din această decizie;
- cu titlu foarte subsidiar, anularea punctelor 4 și 5 din dispozitivul hotărârii atacate, precum și a articolului 7 alineatul (1) litera (b), a articolului 7 alineatul (2) litera (b), a articolului 7 alineatul (3) litera (b), precum și a articolului 7 alineatul (5) litera (b) din decizia în litigiu, având în vedere motivul privind încălcarea principiului legalității infracțiunilor și a pedepselor, precum și a principiului proporționalității în cadrul stabilirii cuantumului amenzii;
- anularea punctului 5 din dispozitivul hotărârii atacate, precum și a articolului 5 litera (b) și a articolului 7 alineatul (5) litera (b) din decizia în litigiu, având în vedere motivul privind durata pretensei încălcări și calculul cuantumului amenzii referitoare la acordul Lupin și stabilirea, în consecință, a cuantumului amenzii în exercitarea competenței sale de fond și
- obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

53 Comisia solicită Curții:

- respingerea recursului și
- obligarea recurentelor la plata cheltuielilor de judecată aferente procedurii atât în fața Tribunalului, cât și în fața Curții.

54 EFPIA solicită Curții:

- anularea punctelor 4-6 din dispozitivul hotărârii atacate;
- anularea articolului 1 litera (b), a articolului 2 litera (b), a articolului 3 litera (b) și a articolului 5 litera (b) din decizia în litigiu și, în consecință, a articolului 7 alineatul (1) litera (b), a articolului 7 alineatul (2) litera (b), a articolului 7 alineatul (3) litera (b) și a articolului 7 alineatul (5) litera (b) din aceasta sau, în caz contrar, trimiterea cauzei spre rejudecare Tribunalului și
- obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată efectuate în recurs și a celor efectuate în procedura în primă instanță.

55 Regatul Unit solicită Curții admiterea concluziilor Comisiei.

VI. Cu privire la recurs

- 56 În susținerea recursului formulat, Servier invocă șapte motive. Primul motiv este întemeiat pe erori de drept privind noțiunea de restrângere a concurenței prin obiect, în sensul articolului 101 alineatul (1) TFUE. Al doilea motiv este întemeiat pe erori de drept privind concurența potențială exercitată de producătorii de medicamente generice asupra Servier. Motivele al treilea-al cincilea privesc constatările efectuate de Tribunal referitoare la acordurile Niche, Matrix, Teva și Lupin. Cu titlu subsidiar, Servier invocă, prin intermediul celui de al șaselea motiv, erori de drept în ceea

ce privește calificarea acordurilor Niche și Matrix ca fiind încălcări distincte. Cu titlu foarte subsidiar, Servier invocă, prin intermediul celui de al șaptelea motiv, încălcarea principiului legalității infracțiunilor și a pedepselor, precum și a principiului proporționalității, în ceea ce privește amenzile care i-au fost aplicate în temeiul articolului 101 TFUE.

A. Observații introductive cu privire la admisibilitate

- 57 În măsura în care Comisia contestă admisibilitatea unora dintre motivele și argumentele invocate în recurs, reproșând Servier printre altele că nu a identificat motivele hotărârii atacate pe care acestea le vizează, că a făcut afirmații generale care ar fi străine de criticile și de raționamentul care au fost prezentate în decizia în litigiu și în hotărârea atacată, că a reiterat unele dintre argumentele sale invocate în primă instanță fără a explica în ce mod ar dovedi erori de drept săvârșite de Tribunal și că contestă aprecieri factuale ale Tribunalului, trebuie să fie amintite de la bun început limitele controlului jurisdicțional exercitat de Curte în recurs.
- 58 În această privință, este necesar mai întâi să se sublinieze că reiese din cuprinsul articolului 256 alineatul (1) TFUE și al articolului 58 primul paragraf din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene că recursul se limitează la chestiuni de drept și că Tribunalul este, așadar, singurul competent să constate și să aprecieze faptele relevante, precum și elementele de probă (Hotărârea din 10 iulie 2019, VG/Comisia, C-19/18 P, EU:C:2019:578, punctul 47 și jurisprudența citată).
- 59 În schimb, atunci când Tribunalul a constatat sau a apreciat faptele, Curtea este competentă să își exercite controlul, în cazul în care Tribunalul a calificat natura lor juridică și a dedus din acestea consecințe în drept. Competența de control a Curții se extinde printre altele la chestiunea dacă Tribunalul a aplicat criterii juridice corecte cu ocazia aprecierii faptelor (a se vedea în acest sens Hotărârea din 2 martie 2021, Comisia/Italia și alții, C-425/19 P, EU:C:2021:154, punctul 53, precum și jurisprudența citată).
- 60 În continuare, trebuie amintit că în stadiul recursului sunt admisibile criticile care privesc constatarea faptelor și aprecierea acestora în decizia atacată dacă se susține că Tribunalul a făcut constatări a căror inexactitate materială rezultă din înscrisurile dosarului sau că a denaturat elementele de probă care i-au fost prezentate (Hotărârea din 18 ianuarie 2007, PKK și KNK/Consiliul, C-229/05 P, EU:C:2007:32, punctul 35).
- 61 O denaturare trebuie să reiasă în mod evident din înscrisurile dosarului, fără a fi necesară o nouă apreciere a faptelor și a probelor (Hotărârea din 28 ianuarie 2021, Qualcomm și Qualcomm Europe/Comisia, C-466/19 P, EU:C:2021:76, punctul 43). Deși o asemenea denaturare poate consta într-o interpretare a unui document care contravine conținutului acestuia, ea trebuie să reiasă în mod vădit din dosar și presupune ca Tribunalul să fi depășit în mod vădit limitele unei aprecieri rezonabile a acestor elemente de probă. În această privință, nu este suficient să se arate că un document ar putea face obiectul unei interpretări diferite de cea reținută de Tribunal (Hotărârea din 17 octombrie 2019, Alcogroup și Alcodis/Comisia, C-403/18 P, EU:C:2019:870, punctul 64, precum și jurisprudența citată).
- 62 În sfârșit, trebuie amintit că rezultă din articolul 256 TFUE, din articolul 58 primul paragraf din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, precum și din articolul 168 alineatul (1) litera (d) și din articolul 169 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Curții că un recurs trebuie să indice cu precizie elementele criticate din hotărârea sau din ordonanța a cărei anulare se solicită, precum și argumentele juridice care susțin în mod concret această cerere (a se vedea în acest sens

Hotărârea din 20 septembrie 2016, Mallis și alții/Comisia și BCE, C-105/15 P-C-109/15 P, EU:C:2016:702, punctele 33 și 34). Potrivit jurisprudenței constante a Curții, nu îndeplinește această cerință recursul care se limitează să reproducă motivele și argumentele prezentate deja în fața Tribunalului. Astfel, un asemenea recurs constituie în realitate o cerere prin care se urmărește o simplă reexaminare a cererii introductive depuse la Tribunal, ceea ce nu este de competența Curții (Hotărârea din 24 martie 2022, Hermann Albers/Comisia, C-656/20 P, EU:C:2022:222, punctul 35 și jurisprudența citată).

- 63 Cu toate acestea, din moment ce un recurent contestă interpretarea sau aplicarea dreptului Uniunii de către Tribunal, aspectele de drept analizate în primă instanță pot fi rediscutate în cadrul unui recurs. Într-adevăr, dacă un recurent nu ar putea să își întemeieze astfel recursul pe motive și pe argumente utilizate deja în fața Tribunalului, procedura de recurs ar fi lipsită de o parte din sensul său (Hotărârea din 24 martie 2022, Hermann Albers/Comisia, C-656/20 P, EU:C:2022:222, punctul 36 și jurisprudența citată).

B. Cu privire la primul și la al doilea motiv, referitoare la criteriile de apreciere a noțiunilor de restrângere a concurenței prin obiect și de concurență potențială

- 64 Prin intermediul primului și al celui de al doilea motiv, Servier susține că Tribunalul a săvârșit erori de drept în interpretarea și în aplicarea noțiunilor de restrângere a concurenței prin obiect și de concurență potențială.

1. Cu privire la admisibilitate

- 65 Comisia susține că primul și al doilea motiv sunt în parte inadmisibile. Această instituție își exprimă regretul față de caracterul general și abstract al unei părți a argumentației Servier, care nu ar fi expus cu gradul de precizie necesar motivele hotărârii atacate pe care le critică și erorile de drept pe care le invocă. Servier s-ar limita, pe de altă parte, să repete argumente invocate în primă instanță fără a explica care ar fi erorile de drept pe care Tribunalul le-ar fi săvârșit prin neluarea în considerare a acestor argumente. Ar rezulta că primul și al doilea motiv ar fi admisibile numai în măsura în care argumentația Servier este legată de o critică specifică acordurilor Niche, Matrix, Teva sau Lupin, identifică cu precizie motivul din hotărârea atacată care face obiectul criticilor sale și expune eroarea de drept pretins săvârșită de Tribunal.
- 66 În speță, este adevărat că prin intermediul primului și al celui de al doilea motiv invocate de Servier se urmărește să se repună în discuție în mod general și abstract validitatea criteriilor juridice în temeiul cărora Tribunalul s-a pronunțat cu privire la calificarea acordurilor în litigiu drept restrângere a concurenței prin obiect. Este de asemenea adevărat că, în cadrul acestor motive, recursul nu indică în mod sistematic cu precizie punctele din hotărârea atacată care fac obiectul criticilor și nici argumentele juridice care vizează demonstrarea existenței unor erori de drept și se limitează ocazional să repete argumente invocate în primă instanță.
- 67 Totuși, așa cum Comisia recunoaște în mod expres, această argumentație, în pofida caracterului său general, coincide și o completează pe cea dezvoltată de Servier în mod specific în privința fiecăruia dintre acordurile în litigiu, în cadrul motivelor al treilea-al șaselea ale recursului său. Faptul că Servier a ales să își scindeze argumentația juridică referitoare la caracterul ilicit al acordurilor în litigiu în două părți, una generală și pertinentă în vederea examinării tuturor acestor acorduri, cealaltă specifică fiecăruia dintre acordurile în litigiu privite individual, nu o face inadmisibilă în raport cu principiile amintite la punctele 58-63 din prezenta hotărâre. Astfel, din

coroborarea tuturor acestor motive reiese că recursul permite să se identifice în mod suficient de precis atât punctele din hotărârea atacată contestate de Servier, cât și argumentele juridice invocate în susținerea criticilor sale.

- 68 Întrucât primul și al doilea motiv de recurs sunt suficient de clare și de precise pentru a permite Comisiei să se apere, iar Curții să își exercite controlul, aceste motive sunt admisibile. Curtea se va pronunța cu privire la celelalte cauze de inadmisibilitate invocate mai specific de Comisie în cadrul examinării motivelor de recurs al treilea-al șaselea.

2. Cu privire la fond

a) Observații introductive

- 69 Trebuie amintit că, în temeiul articolului 101 alineatul (1) TFUE, sunt incompatibile cu piața internă și interzise orice acorduri între întreprinderi, orice decizii ale asocierilor de întreprinderi și orice practici concertate care pot afecta comerțul dintre statele membre și care au ca obiect sau ca efect împiedicarea, restrângerea sau denaturarea concurenței în cadrul pieței interne.
- 70 Astfel, pentru a face obiectul interdicției de principiu prevăzute la articolul 101 alineatul (1) TFUE, comportamentul unor întreprinderi trebuie să dezvăluie existența unei coluziuni între ele – și anume un acord între întreprinderi, o decizie de asociere a unor întreprinderi sau o practică concertată [a se vedea în acest sens Hotărârea din 30 ianuarie 2020, Generics (UK) și alții, C-307/18, EU:C:2020:52, punctul 31, precum și jurisprudența citată].
- 71 Această din urmă cerință presupune, în ceea ce privește acordurile de cooperare orizontală încheiate între întreprinderi care activează la același nivel al lanțului de producție sau de distribuție, ca respectiva coluziune să intervină între întreprinderi care se află în situație de concurență cel puțin potențială, dacă nu chiar efectivă [Hotărârea din 30 ianuarie 2020, Generics (UK) și alții, C-307/18, EU:C:2020:52, punctul 32].
- 72 În plus, este necesar, în conformitate cu termenii înșiși ai acestei dispoziții, să se demonstreze fie că acest comportament are ca obiect împiedicarea, restrângerea sau denaturarea concurenței, fie că acest comportament are un asemenea efect (Hotărârea din 21 decembrie 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, punctul 158). Rezultă că această dispoziție, astfel cum a fost interpretată de Curte, efectuează o distincție netă între noțiunea de restrângere prin obiect și cea de restrângere prin efect, fiecare fiind supusă unui regim probatoriu diferit [Hotărârea din 30 ianuarie 2020, Generics (UK) și alții, C-307/18, EU:C:2020:52, punctul 63].
- 73 Astfel, în ceea ce privește practicile calificate drept restrângeri ale concurenței prin obiect, nu este necesar nici să se cerceteze, nici *a fortiori* să se demonstreze efectele acestora asupra concurenței, întrucât experiența arată că asemenea comportamente atrag scăderi ale producției și creșteri de prețuri, conducând la o alocare necorespunzătoare a resurselor, în special în detrimentul consumatorilor (a se vedea în acest sens Hotărârea din 19 martie 2015, Dole Food și Dole Fresh Fruit Europe/Comisia, C-286/13 P, EU:C:2015:184, punctul 115, precum și Hotărârea din 21 decembrie 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, punctul 159).

- 74 În schimb, atunci când obiectul anticoncurențial al unui acord, al unei decizii a unei asocieri de întreprinderi sau al unei practici concertate nu este dovedit, trebuie examinate efectele acestuia pentru a dovedi că, în fapt, concurența a fost împiedicată, restrânsă sau denaturată în mod semnificativ (a se vedea în acest sens Hotărârea din 26 noiembrie 2015, *Maxima Latvija*, C-345/14, EU:C:2015:784, punctul 17).
- 75 Această distincție rezultă din împrejurarea că anumite forme de coluziune între întreprinderi pot fi considerate, prin însăși natura lor, ca fiind dăunătoare pentru buna funcționare a concurenței (Hotărârea din 20 noiembrie 2008, *Beef Industry Development Society și Barry Brothers*, C-209/07, EU:C:2008:643, punctul 17, și Hotărârea din 14 martie 2013, *Allianz Hungária Biztosító și alții*, C-32/11, EU:C:2013:160, punctul 35). Noțiunea de restrângere a concurenței prin obiect trebuie interpretată în mod strict și nu poate fi aplicată decât anumitor acorduri între întreprinderi care indică, prin ele însele și ținând seama de conținutul dispozițiilor lor, de obiectivele pe care le urmăresc, precum și de contextul economic și juridic în care se înscriu, un grad suficient de nocivitate pentru concurență pentru a se putea considera că examinarea efectelor acestora nu este necesară (a se vedea în acest sens Hotărârea din 26 noiembrie 2015, *Maxima Latvija*, C-345/14, EU:C:2015:784, punctul 20, și Hotărârea din 21 decembrie 2023, *European Superleague Company*, C-333/21, EU:C:2023:1011, punctele 161 și 162, precum și jurisprudența citată).
- 76 În această privință, în ceea ce privește contextul economic și juridic în care se înscrie comportamentul în cauză, trebuie să se ia în considerare natura produselor sau a serviciilor respective, precum și condițiile reale care caracterizează structura și funcționarea sectorului/sectoarelor sau a pieței/piețelor în discuție. În schimb, nu este nicidecum necesar să se examineze și cu atât mai mult să se demonstreze efectele acestui comportament asupra concurenței, indiferent că sunt reale sau potențiale și negative sau pozitive (Hotărârea din 21 decembrie 2023, *European Superleague Company*, C-333/21, EU:C:2023:1011, punctul 166).
- 77 În ceea ce privește scopurile urmărite de comportamentul în cauză, este necesar să se determine scopurile obiective pe care acest comportament urmărește să le atingă în privința concurenței. În schimb, împrejurarea că întreprinderile implicate au acționat fără a avea intenția de a împiedica, de a restrânge sau de a denatura concurența și faptul că au urmărit anumite obiective legitime nu sunt determinante în vederea aplicării articolului 101 alineatul (1) TFUE (Hotărârea din 21 decembrie 2023, *European Superleague Company*, C-333/21, EU:C:2023:1011, punctul 167 și jurisprudența citată).
- 78 Punerea în aplicare a principiilor care tocmai au fost amintite în privința practicilor coluzive care iau forma unor acorduri de cooperare orizontală între întreprinderi, precum acordurile în litigiu, are drept consecință să se stabilească, într-un prim stadiu, dacă aceste practici pot fi calificate drept restrângere a concurenței de către întreprinderi care se află într-o situație de concurență, fie și numai potențială. În cazul în care există o asemenea situație, este necesar să se verifice, într-un al doilea stadiu, dacă, având în vedere caracteristicile lor economice, practicile respective intră sub incidența calificării drept restrângere a concurenței prin obiect.
- 79 În ceea ce privește primul stadiu al acestei analize, Curtea a statuat deja că, în contextul specific al deschiderii pieței unui medicament către producătorii de medicamente generice, trebuie să se stabilească, pentru a aprecia dacă unul dintre acești producători, deși absent de pe o piață, se află într-un raport de concurență potențială cu un producător de medicamente originale prezent pe

acea piață, dacă există posibilități reale și concrete ca primul să intre pe piața menționată și să îl concureze pe al doilea [a se vedea în acest sens Hotărârea din 30 ianuarie 2020, Generics (UK) și alții, C-307/18, EU:C:2020:52, punctul 36, precum și jurisprudența citată].

- 80 Astfel, este necesar să se aprecieze, în primul rând, dacă la data încheierii unor asemenea acorduri producătorul de medicamente generice efectuase demersuri pregătitoare suficiente care să îi permită să intre pe piața în cauză într-un termen de natură să creeze o presiune concurențială asupra producătorului de medicamente originale. Asemenea demersuri permit să se dovedească existența intenției ferme, precum și a capacității adecvate a unui producător de medicamente generice de a intra pe piața unui medicament care conține o substanță activă intrată în domeniul public, chiar și în prezența unor brevete pentru procedee deținute de producătorul de medicamente originale. În al doilea rând, trebuie să se verifice că intrarea pe piață a unui asemenea producător de medicamente generice nu întâmpină bariere la intrare care prezintă un caracter insurmontabil [a se vedea în acest sens Hotărârea din 30 ianuarie 2020, Generics (UK) și alții, C-307/18, EU:C:2020:52, punctele 43-45].
- 81 Curtea a statuat deja că eventualele brevete care protejează un medicament original sau unul dintre procedeele sale de fabricare fac parte în mod incontestabil din contextul economic și juridic care caracterizează raporturile de concurență dintre titularii acestor brevete și producătorii de medicamente generice. Cu toate acestea, aprecierea drepturilor conferite de un brevet nu trebuie să constea într-o examinare a forței brevetului sau a probabilității ca un litigiu între titularul său și un producător de medicamente generice să se finalizeze prin constatarea că brevetul este valid și contrafăcut. Această apreciere trebuie mai degrabă să privească aspectul dacă, în pofida existenței brevetului respectiv, producătorul de medicamente generice dispune de posibilități reale și concrete de intrare pe piață la momentul relevant [Hotărârea din 30 ianuarie 2020, Generics (UK) și alții, C-307/18, EU:C:2020:52, punctul 50].
- 82 Pe de altă parte, constatarea unei concurențe potențiale între un producător de medicamente generice și un producător de medicamente originale poate fi confirmată de elemente suplimentare, precum încheierea unui acord între ei atunci când producătorul de medicamente generice nu era prezent pe piața în cauză sau existența unor transferuri de valoare în beneficiul acestui producător în schimbul amânării intrării sale pe piață [a se vedea în acest sens Hotărârea din 30 ianuarie 2020, Generics (UK) și alții, C-307/18, EU:C:2020:52, punctele 54-56].
- 83 Într-un al doilea stadiu al acestei analize, pentru a se stabili dacă o amânare a intrării pe piață a unor medicamente generice, rezultată dintr-un acord de soluționare amiabilă a unui litigiu în materie de brevete, în schimbul unor transferuri de valoare de la producătorul de medicamente originale în favoarea producătorului acelor medicamente generice trebuie considerată o practică coluzivă care constituie o restrângere a concurenței prin obiect, este necesar să se examineze mai întâi dacă aceste transferuri de valoare pot fi justificate integral prin necesitatea de a compensa costurile sau neplăcerile legate de acel litigiu, precum costurile și onorariile consilierilor acestui din urmă producător, sau prin necesitatea de a remunera furnizarea efectivă și dovedită de bunuri sau de servicii ale acestuia producătorului medicamentului original. Dacă situația este diferită, este necesar să se examineze dacă transferurile de valoare se explică numai prin interesul comercial al acestor producători de medicamente de a nu concura pe baza meritelor. În vederea acestei examinări, trebuie să se aprecieze în fiecare caz în parte dacă soldul pozitiv net al transferurilor de valoare era suficient de important pentru a stimula efectiv producătorul de medicamente generice să renunțe să intre pe piața în cauză și, prin urmare, să nu îl concureze pe baza meritelor sale pe producătorul de medicamente originale, fără a fi necesar ca acest sold pozitiv net să fie în mod necesar superior beneficiilor pe care producătorul respectiv de

medicamente generice le-ar fi realizat dacă ar fi obținut câștig de cauză în procedura în materie de brevete [a se vedea în acest sens Hotărârea din 30 ianuarie 2020, Generics (UK) și alții, C-307/18, EU:C:2020:52, punctele 84-94].

- 84 În această privință, trebuie amintit că contestarea validității și a întinderii unui brevet face parte din concurența normală în sectoarele în care există drepturi de exclusivitate asupra unor tehnologii, astfel încât acordurile de soluționare amiabilă prin care un producător de medicamente generice care intenționează să intre pe o piață recunoaște, cel puțin temporar, validitatea unui brevet deținut de un producător de medicamente originale și se angajează, ca urmare a acestui fapt, să nu îl conteste și nici să nu intre pe acea piață pot restrânge concurența [a se vedea în acest sens Hotărârea din 30 ianuarie 2020, Generics (UK) și alții, C-307/18, EU:C:2020:52, punctul 81 și jurisprudența citată].
- 85 În lumina considerațiilor care precedă este necesar să se verifice dacă, fără a săvârși o eroare de drept, Tribunalul s-a pronunțat cu privire la argumentația invocată de Servier în special în cadrul celui de al patrulea motiv în primă instanță, întemeiat pe erori de drept în definirea criteriilor juridice aplicabile analizei obiectului și a efectelor acordurilor în litigiu în raport cu articolul 101 TFUE, precum și cu privire la cea dezvoltată într-un mod mai specific, în privința aplicării criteriilor respective fiecăruia dintre aceste acorduri.
- 86 Astfel, odată stabilită existența elementelor referitoare la concurența potențială, care fac obiectul criticilor de ordin general formulate în cadrul celui de al doilea motiv de recurs, este necesar, în acest al doilea stadiu al aceleiași analize, să se verifice dacă, fără a săvârși o eroare de drept, Tribunalul a constatat că acordurile în litigiu restrângeau concurența prin obiect, în sensul articolului 101 alineatul (1) TFUE. Trebuie să se verifice de asemenea dacă, în acest context, Tribunalul a examinat obiectivele acordurilor în litigiu și în special chestiunea dacă transferurile de valoare efectuate de Servier în favoarea producătorilor de medicamente generice erau suficient de importante pentru a-i stimula pe aceștia din urmă să renunțe, fie și numai temporar, să intre pe piața perindoprilului.
- 87 În plus, trebuie să existe garanția că Tribunalul a luat în considerare, dacă a fost necesar, intențiile întreprinderilor implicate pentru a verifica dacă ele corespundeau analizei sale, având în vedere elementele menționate la punctul precedent, scopurile obiective pe care aceste întreprinderi urmăreau să le atingă în privința concurenței, cu precizarea însă că, în conformitate cu jurisprudența Curții menționată la punctul 77 din prezenta hotărâre, împrejurarea că întreprinderile respective au acționat fără a avea intenția de a împiedica, de a restrânge sau de a denatura concurența și faptul că au urmărit anumite obiective legitime nu sunt determinanți în vederea aplicării articolului 101 alineatul (1) TFUE. Este relevantă numai aprecierea gradului de nocivitate economică a acestei practici pentru buna funcționare a concurenței pe piața în cauză. Această apreciere trebuie să se întemeieze pe considerații obiective, dacă este necesar în urma unei analize detaliate a practicii respective, precum și pe obiectivele sale și pe contextul economic și juridic în care se înscrie [a se vedea în acest sens Hotărârea din 30 ianuarie 2020, Generics (UK) și alții, C-307/18, EU:C:2020:52, punctele 84 și 85, precum și Hotărârea din 25 martie 2021, Lundbeck/Comisia, C-591/16 P, EU:C:2021:243, punctul 131].
- 88 De aceea, pentru a stabili dacă o practică coluzivă poate fi calificată drept restrângere a concurenței prin obiect, trebuie să se examineze conținutul, geneza, precum și contextul economic și juridic ale acesteia, în special caracteristicile specifice ale pieței pe care se vor produce în mod concret efectele sale. Faptul că termenii unui acord destinat punerii în aplicare a acestei practici nu dezvăluie un obiect anticoncurențial nu este în sine determinant (a se vedea în

acest sens Hotărârea din 8 noiembrie 1983, IAZ International Belgium și alții/Comisia, 96/82-102/82, 104/82, 105/82, 108/82 și 110/82, EU:C:1983:310, punctele 23-25, precum și Hotărârea din 28 martie 1984, Compagnie royale asturienne des mines și Rhein zinc/Comisia, 29/83 și 30/83, EU:C:1984:130, punctul 26).

- 89 În speță, într-o parte a hotărârii atacate consacrată erorilor de drept pretins săvârșite de Comisie referitoare la noțiunea de restrângere a concurenței prin obiect, la punctele 219-307 din această hotărâre Tribunalul a examinat mai întâi la modul general criteriile care permit să se considere că acordurile de soluționare amiabilă a litigiilor în materie de brevete intră în sfera acestei noțiuni, înainte de a expune, la punctele 316-386 din hotărârea menționată, criteriile de apreciere a concurenței potențiale. Procedând astfel, Tribunalul a inversat ordinea în care trebuie, în principiu, să se examineze aceste două elemente, prezentate la punctul 78 din prezenta hotărâre, întrucât nu este necesar să se examineze chestiunea dacă acordurile au ca obiect restrângerea concurenței în cazul în care întreprinderile în cauză nu se află într-un raport de concurență. Totuși, această inversare nu are în sine consecințe asupra temeiniciei analizei acestor două elemente, care a fost efectuată de Tribunal în speță. Astfel, atunci când a fost vorba în continuare despre a se pronunța în mod specific cu privire la motivele în primă instanță privind caracterul ilicit în raport cu articolul 101 TFUE al acordurilor în litigiu, Tribunalul a urmat această ordine întrucât a examinat în mod sistematic chestiunea existenței unui raport de concurență potențială între părțile la aceste acorduri înainte de a analiza calificarea lor drept restrângere a concurenței prin obiect.
- 90 Luând în considerare cele ce precedă, în măsura în care al doilea motiv se raportează la criteriile referitoare la concurența potențială, trebuie să se statueze mai întâi cu privire la acest motiv, apoi să se examineze primul motiv, referitor la criteriile de calificare a unei restrângeri a concurenței prin obiect.

b) Cu privire la criteriile referitoare la concurența potențială (al doilea motiv)

1) Argumentația părților

- 91 Prin intermediul celui de al doilea motiv, care cuprinde trei aspecte, Servier susține că hotărârea atacată se întemeiază pe o concepție extensivă a noțiunii de concurență potențială și operează o răsturnare a sarcinii probei care revine Comisiei. Servier arată, cu titlu introductiv, că simpla încheiere a unui acord de soluționare amiabilă a litigiilor în materie de brevete nu permite să se deducă existența unei concurențe potențiale între părțile la acest acord. Pe de altă parte, la punctul 386 din hotărârea atacată, Tribunalul ar fi statuat că, pentru a stabili existența unui raport de concurență potențială, era suficient ca, în lipsa unor probe contrare referitoare la dificultăți tehnice, de reglementare sau financiare, Comisia să stabilească o serie de indicii concordante care să ateste demersuri privind producția și comercializarea produsului în cauză într-un termen suficient de scurt pentru a avea un impact asupra operatorului prezent pe piața în cauză. Această apreciere ar fi determinat Tribunalul să săvârșască trei erori de drept.
- 92 Prin intermediul primului aspect al celui de al doilea motiv, Servier susține că Tribunalul a făcut abstracție de obstacolele determinate de brevete. La punctele 384, 444 și 728 din hotărârea atacată acesta ar fi considerat că, în lipsa unei decizii definitive a unei autorități cu privire la existența unor acte de contrafacere și cu privire la validitatea unui brevet, aprecierea de către părți a șanselor de succes ale unei acțiuni contencioase nu putea fi luată în considerare decât ca intenție a părților. Tribunalul ar fi exclus astfel ca, înainte de adoptarea unei asemenea decizii,

percepția părților cu privire la validitatea unui brevet să poată fi luată în considerare pentru a stabili dacă producătorii de medicamente generice aveau capacitatea de a intra pe piața în cauză. În măsura în care, prin definiție, un acord de soluționare amiabilă a unui litigiu nu poate fi încheiat decât înainte de adoptarea unei asemenea decizii, Tribunalul ar fi impus astfel o condiție imposibil de îndeplinit și neadaptată contextului litigiilor în materie de brevete farmaceutice. Pe de altă parte, Servier reproșează Tribunalului că, la punctele 366, 367, 591 și 592 din hotărârea atacată, nu a luat în considerare somațiile judiciare în acest context din cauza caracterului lor provizoriu.

- 93 Potrivit Servier, chiar și în lipsa unei asemenea decizii, capacitatea unui producător de medicamente generice de a intra pe piață poate fi repusă în discuție prin existența unui brevet dacă acesta este perceput ca fiind suficient de puternic pentru a-l descuraja pe acel producător să efectueze o așa-numită intrare „cu risc”, având în vedere posibilitatea de a face obiectul unei acțiuni în contrafacere din partea producătorului medicamentului original. Servier subliniază în această privință că Tribunalul a constatat în mod expres un asemenea efect disuasiv decurgând din percepția avută de Krka cu privire la validitatea brevetului 947. Tribunalul ar fi săvârșit astfel o eroare de drept, de natură să vicieze calificarea dată Niche, Matrix, Teva și Lupin ca fiind concurenți potențiali ai Servier.
- 94 Prin intermediul celui de al doilea aspect al celui de al doilea motiv, Servier arată că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept considerând, la punctul 386 din hotărârea atacată, că o serie de indicii care atestă existența unor simple demersuri privind producerea și comercializarea unui medicament generic, ale căror șanse de succes într-un termen scurt sunt necunoscute, erau suficiente pentru a demonstra o capacitate reală și concretă de a intra pe piață. Potrivit Servier, asemenea demersuri atestă – cel mult – o voință de a intra pe piață, dar nu sunt suficiente pentru a stabili, în prezența unor bariere foarte mari la intrare, probabilitatea concretă a unei intrări pe piață suficient de rapide, care ar depinde de stadiul dezvoltării medicamentului generic și de capacitatea producătorului acestui medicament de a obține o autorizație de introducere pe piață. În aceste condiții, Tribunalul nu putea exclude, la punctul 340 din această hotărâre, ca întârzierile în procesul de intrare pe piață suferite de producătorii de medicamente generice să poată aduce atingere capacității lor de a intra pe această piață. Servier invocă, pe de altă parte, mai multe erori referitoare la aprecierea concurenței potențiale în ceea ce privește acordurile în litigiu.
- 95 Prin intermediul celui de al treilea aspect al celui de al doilea motiv, Servier, susținută de EFPIA, critică Tribunalul pentru că a statuat că, în vederea repunerii în discuție a indicilor existenței unor raporturi de concurență potențială invocate de Comisie, întreprinderilor răspunzătoare pentru încălcările constatate prin decizia în litigiu le revenea sarcina de a dovedi că intrarea pe piață a unor noi operatori se confrunta cu obstacole insurmontabile. Procedând astfel, Tribunalul ar fi răsturnat sarcina probei care revine Comisiei și ar fi impus acestor întreprinderi o probă imposibil de prezentat (*probatio diabolica*). Pentru a repune în discuție indiciile existenței unei concurențe potențiale, Servier apreciază că este suficient să se demonstreze că afirmațiile Comisiei sunt îndoielnice sau eronate.
- 96 Mai mult, la punctul 386 din hotărârea atacată, Tribunalul nu ar fi putut, fără a încălca principiul bunei administrări, să impună Servier sarcina de a demonstra că producătorii de medicamente generice se confruntau cu obstacole insurmontabile, întrucât, potrivit acestei întreprinderi, doar producătorii respectivi dispun de informații pertinente în această privință. Or, refuzând să utilizeze competențele sale de investigație pentru a colecta aceste informații, Comisia ar fi încălcat principiul bunei administrări.
- 97 Comisia, susținută de Regatul Unit, contestă această argumentație.

2) *Aprecierea Curții*

- 98 În ceea ce privește criteriile care permit să se constate existența unui raport de concurență potențială între două întreprinderi, Tribunalul a considerat în esență la punctele 318-321 din hotărârea atacată că un concurent potențial este cel care dispune de posibilități reale și concrete de a intra pe piața relevantă. Potrivit acestei instanțe, o asemenea constatare trebuie să se întemeieze pe două criterii, și anume, pe de o parte, capacitatea și, pe de altă parte, intenția de a intra pe această piață, cu precizarea că primul dintre aceste criterii este esențial. În plus, la punctele 334-341 din această hotărâre, Tribunalul a considerat că, pentru ca o întreprindere să poată fi calificată drept concurent potențial, intrarea sa pe piața respectivă trebuie să se poată face suficient de rapid pentru a conta și astfel pentru a exercita o presiune concurențială asupra întreprinderilor prezente pe aceeași piață.
- 99 La punctele 342-348 din hotărârea atacată, Tribunalul a subliniat că dovada existenței unei concurențe potențiale poate fi confirmată de percepția întreprinderilor prezente pe piață cu privire la amenințarea concurențială pe care o reprezintă posibilitatea intrării unui nou operator pe această piață. Tribunalul a arătat în această privință, referindu-se la propria jurisprudență, că încheierea unui acord între întreprinderile respective poate constitui un indiciu al acestei percepții de natură să confirme existența unei concurențe potențiale.
- 100 Atunci când, în temeiul acestor criterii, se poate stabili că producătorii de medicamente generice au posibilități reale și concrete de a intra pe piață, o asemenea constatare nu poate, potrivit Tribunalului, pentru motivele expuse la punctele 319-324 din hotărârea atacată, să fie repusă în discuție de existența unor obstacole în calea acestei intrări, precum brevetele sau obligația de a obține o autorizație de introducere pe piață, decât dacă aceste obstacole sunt insurmontabile.
- 101 În această privință, Tribunalul a statuat în esență, la punctele 355-368 și 384 din această hotărâre, că, în lipsa unei hotărâri judecătorești definitive prin care s-a constatat existența unei contrafaceri, existența unui brevet în curs de validitate nu împiedică desfășurarea unei concurențe potențiale. Astfel, potrivit Tribunalului, dreptul exclusiv conferit de un brevet nu se opune inițierii de către producătorii de medicamente generice a unor demersuri pentru a fi în măsură să intre pe piața medicamentului original la expirarea aceluși brevet și, astfel, să exercite o presiune concurențială asupra titularului brevetului respectiv înainte de această expirare.
- 102 Mai precis, la punctele 359-361 din hotărârea menționată, Tribunalul a precizat că, în cazul în care brevetul beneficiază de o prezumție de validitate începând de la înregistrarea sa, contrafacerea nu se prezumă, ci trebuie stabilită pe cale judiciară. De asemenea, potrivit acestei instanțe, în lipsa unei constatări a contrafacerii, o declarare a validității unui brevet, precum cea care rezultă din decizia OEB din 27 iulie 2006, nu exclude posibilitatea unei concurențe potențiale.
- 103 Tribunalul a subliniat deopotrivă, la punctul 358 din hotărârea atacată, că legislația privind acordarea autorizațiilor de introducere pe piață a medicamentelor nu constituie un obstacol insurmontabil în calea dezvoltării unei concurențe potențiale, în măsura în care această legislație permite autorităților competente să acorde o asemenea autorizație pentru un medicament generic chiar dacă medicamentul de referință este protejat de un brevet.
- 104 Din elementele care precedă rezultă că, în mod contrar celor susținute de Servier, fără a săvârși o eroare de drept și statuând în conformitate cu ceea ce s-a amintit la punctele 79-82 din prezenta hotărâre, Tribunalul a prezentat criteriile care permit să se concluzioneze că există un raport de concurență potențială între un producător de medicamente originale și un producător de

medicamente generice. Astfel, criteriile aplicate de Tribunal corespund în esență celor aplicate de Curte la punctele 36-57 din Hotărârea din 30 ianuarie 2020, *Generics (UK) și alții* (C-307/18, EU:C:2020:52).

- 105 În ceea ce privește în special cele două criterii referitoare la capacitatea și la intenția de a intra pe piața relevantă, menționate la punctul 318 din hotărârea atacată, este necesar să se constate că ele corespund celor aplicate de Curte, în special la punctul 44 din Hotărârea din 30 ianuarie 2020, *Generics (UK) și alții* (C-307/18, EU:C:2020:52), referitoare la intenția fermă, precum și la capacitatea adecvată a unui producător de medicamente generice de a avea acces pe piața unui medicament care conține o substanță activă intrată în domeniul public, chiar și în prezența unor brevete pentru procedee deținute de producătorul de medicamente originale.
- 106 În ceea ce privește critica enunțată cu titlu introductiv în cadrul celui de al doilea motiv, este adevărat, așa cum afirmă în esență Servier, că existența unui raport de concurență potențială între două întreprinderi care operează la același nivel al lanțului de producție, una dintre ele nefiind prezentă pe piață, nu poate fi dedusă doar din faptul că aceste întreprinderi au încheiat un acord de soluționare amiabilă a litigiilor. Cu toate acestea, încheierea unui asemenea acord constituie un indiciu puternic al existenței unui raport concurențial între întreprinderile respective [a se vedea în acest sens Hotărârea din 30 ianuarie 2020, *Generics (UK) și alții*, C-307/18, EU:C:2020:52, punctul 55, precum și jurisprudența citată]. Astfel, Tribunalul nu a săvârșit nicio eroare de drept atunci când a invocat însăși existența acordurilor în litigiu în susținerea concluziei potrivit căreia Servier și producătorii de medicamente generice în cauză se aflau într-un raport de concurență potențială.
- 107 În ceea ce privește primul aspect al celui de al doilea motiv, Servier nu are temei să susțină că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept refuzând să admită că percepția avută de un producător de medicamente generice cu privire la forța unui brevet, a cărui validitate nu a fost constatată definitiv pe cale judiciară, poate fi luată în considerare pentru a stabili dacă producătorii de medicamente generice aveau capacitatea de a intra pe piață.
- 108 În speță, Tribunalul nu a considerat, în special la punctele 384, 444 și 728 din hotărârea atacată, că percepția avută de un producător de medicamente generice cu privire la forța unui brevet, a cărui validitate nu a fost constatată definitiv pe cale judiciară, este total lipsită de relevanță pentru aprecierea existenței unui raport de concurență potențială între Servier și producătorii de medicamente generice. În schimb, Tribunalul a constatat că, deși această percepție poate fi relevantă pentru a stabili dacă un asemenea producător avea intenția de a intra pe piața relevantă, ea nu are niciun rol în stabilirea capacității sale de a efectua o atare intrare.
- 109 Trebuie amintit în această privință că existența unui brevet care protejează procedeul de fabricare a unei substanțe active intrate în domeniul public nu poate fi considerată în sine o barieră insurmontabilă și nu împiedică calificarea drept concurent potențial al producătorului medicamentului original în cauză a unui producător de medicamente generice care are efectiv intenția fermă, precum și capacitatea adecvată de a intra pe piață și care, prin demersurile sale, se arată pregătit să conteste validitatea acestui brevet și să își asume riscul de a se confrunta, la momentul intrării sale pe piață, cu o acțiune în contrafacere introdusă de titularul brevetului respectiv [Hotărârea din 30 ianuarie 2020, *Generics (UK) și alții*, C-307/18, EU:C:2020:52, punctul 46].

- 110 Este necesar să se constate că raționamentul Tribunalului, rezumat la punctul 108 din prezenta hotărâre, nu este afectat de nicio eroare de drept în raport cu această jurisprudență și cu cea amintită la punctul 81 din prezenta hotărâre. Astfel, rezultă printre altele din jurisprudența menționată că, deși face parte în mod incontestabil din contextul relevant, existența unui brevet care protejează un medicament original sau unul dintre procedeele sale de fabricație, a căror validitate nu a fost constatată definitiv pe cale judiciară și, prin urmare, cu atât mai mult percepția cu privire la forța unui asemenea brevet pe care o poate avea un producător de medicamente generice nu este decisivă în sine în cadrul aprecierii unui eventual raport de concurență potențială existent între acest producător și titularul brevetului respectiv.
- 111 Pe de altă parte, deși percepția unui producător de medicamente generice cu privire la forța unui brevet, astfel cum reiese nu din propriile afirmații, ci din elemente de probă contemporane și fiabile, constituie unul dintre factorii relevanți printre alții, precum demersurile pregătitoare întreprinse în vederea unei intrări pe piață, pentru a aprecia intențiile acestui producător și, prin urmare, eventuala sa intenție fermă de a efectua o asemenea intrare, această percepție prin definiție subiectivă nu este pertinentă, în principiu, pentru a aprecia capacitatea adecvată a unui asemenea producător de a intra efectiv pe piață și nici, de altfel, existența obiectivă a unor bariere insurmontabile în calea unei asemenea intrări.
- 112 În ceea ce privește argumentul prin care Servier reproșează Tribunalului că nu a ținut seama de relevanța somațiilor provizorii pronunțate de o instanță națională și prin care se interzice unui producător de medicamente generice să intre pe piața unui medicament care conține o substanță activă intrată în domeniul public, Curtea a subliniat deja importanța relativă a unor asemenea somații pentru a aprecia existența unui raport de concurență potențială între un asemenea producător și titularul brevetului, întrucât este vorba despre o măsură provizorie care nu afectează în niciun fel caracterul întemeiat al unei acțiuni în contrafacere [Hotărârea din 30 ianuarie 2020, Generics (UK) și alții, C-307/18, EU:C:2020:52, punctul 53]. De altfel, contrar argumentației prezentate de Servier, la punctele 366, 367, 591 și 592 din hotărârea atacată Tribunalul nu a ignorat luarea în considerare a unor asemenea somații provizorii, ci s-a limitat, în conformitate cu această jurisprudență, să statueze că acordarea lor și, *a fortiori*, simplul risc al unei asemenea acordări nu putea permite ca atare să se excludă calitatea de concurent potențial a unui asemenea producător.
- 113 Servier arată însă că motivarea hotărârii atacate referitoare la importanța care trebuie acordată perceperii de către producătorul de medicamente generice a forței brevetului este contradictorie. Aceasta arată, așa cum s-a indicat la punctul 93 din prezenta hotărâre, că Tribunalul a admis în esență că recunoașterea de către Krka a validității brevetului 947 avea drept consecință excluderea calificării acordurilor încheiate cu acest producător de medicamente generice drept restrângere a concurenței prin obiect, deși s-a pronunțat în mod contrar în privința acordurilor în litigiu.
- 114 Cu toate acestea, este suficient să se constate că reiese îndeosebi din cuprinsul punctului 304 din hotărârea pronunțată astăzi în cauza Comisia/Servier și alții (C-176/19 P) că unele erori de drept săvârșite de Tribunal afectează ansamblul raționamentului prezentat la punctele 943-1032 din hotărârea atacată, referitor la calificarea drept restrângere a concurenței prin obiect a acordurilor de soluționare amiabilă și de licență încheiate cu Krka. Mai precis, din cuprinsul punctelor 294 și 295 din hotărârea pronunțată astăzi în cauza Comisia/Servier și alții (C-176/19 P) reiese că Tribunalul a verificat calificarea practicii ilicite imputate Servier și Krka drept restrângere a

concurenței prin obiect pe baza unor criterii eronate, în raport cu care a acordat o importanță decisivă recunoașterii de către Krka a validității brevetului 947, deși acest element nu era în sine decisiv.

- 115 Întrucât recursul Comisiei în cauza C-176/19 P a fost admis în parte, Curtea a anulat punctul 1 din dispozitivul hotărârii atacate, prin care Tribunalul a anulat articolul 4 din decizia în litigiu în care s-a constatat caracterul ilicit al acordurilor Krka în raport cu articolul 101 TFUE. Conform articolului 61 primul paragraf din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, Curtea s-a pronunțat în mod definitiv în special cu privire la primul aspect al celui de al nouălea motiv al acțiunii formulate de Servier în cauza T-691/14.
- 116 Pentru motivele expuse la punctele 427-440 din hotărârea pronunțată astăzi în cauza Comisia/Servier și alții (C-176/19 P), Curtea a respins argumentația prin care Servier a contestat existența unei concurențe potențiale exercitate de Krka. La punctul 441 din această hotărâre, Curtea a respins o critică prin care Servier a susținut că, în special ca urmare a deciziei OEB din 27 iulie 2006, Krka nu mai dispunea nici de capacitatea, nici de intenția fermă de a intra pe piețele principale ale Servier și, așadar, nu mai constituia o sursă de concurență potențială. Astfel, Curtea a statuat în mod definitiv că acest motiv nu era fondat, în special în raport cu jurisprudența amintită la punctele 81 și 109 din prezenta hotărâre.
- 117 Din aceste elemente rezultă că motivarea contradictorie invocată de Servier în cadrul primului aspect al celui de al doilea motiv al prezentului recurs se întemeiază pe motive ale hotărârii atacate care au fost invalidate definitiv de Curte. În lipsa pretenției contradicții, este necesar să se respingă critica formulată de Servier și întemeiată pe o motivare contradictorie și, în consecință, primul aspect al celui de al doilea motiv.
- 118 În ceea ce privește al doilea aspect al celui de al doilea motiv, contrar celor susținute de Servier, faptul de a fi efectuat demersuri administrative în vederea obținerii unei autorizații de introducere pe piață a unui medicament generic poate fi luat în considerare pentru a demonstra că producătorul acestui medicament avea posibilități reale și concrete de a intra pe piața medicamentului original. Astfel, în conformitate cu elementele menționate la punctul 80 din prezenta hotărâre, demersuri de această natură sunt pertinente pentru a dovedi atât intenția fermă, cât și capacitatea adecvată a unui asemenea producător de a reuși să intre pe această piață.
- 119 Servier susține de asemenea că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept refuzând să considere, la punctul 340 din hotărârea atacată, că întârzierile în procesul de intrare pe piață suferite de un producător de medicamente generice pot aduce atingere capacității acestuia de a intra pe piața respectivă.
- 120 Cu toate acestea, așa cum rezultă în esență din cuprinsul acestui punct 340 și așa cum a arătat doamna avocată generală la punctul 103 din concluzii, o amânare a intrării cauzată de asemenea întârzieri nu este suficientă în sine pentru a repune în discuție calitatea de concurent potențial a unui producător de medicamente generice, în special dacă acesta întreprinde demersuri pentru a rezolva dificultățile care au cauzat aceste întârzieri. Într-adevăr, ceea ce este important în această privință este să se stabilească dacă producătorul de medicamente generice continuă să exercite o presiune concurențială asupra producătorului de medicamente originale ca urmare a intenției sale ferme și a capacității sale adecvate de a reuși să efectueze o asemenea intrare. Astfel cum rezultă din cuprinsul punctului 80 din prezenta hotărâre, pentru a verifica dacă sunt îndeplinite aceste condiții, trebuie să se aprecieze dacă acel producător de medicamente generice a efectuat demersuri pregătitoare suficiente care să îi permită să intre pe piață într-un termen de natură să

creeze o presiune concurențială asupra producătorului de medicamente originale, fără însă, așa cum Curtea a avut deja ocazia să precizeze, să aibă vreo relevanță dacă demersurile întreprinse în acest scop vor fi efectiv finalizate în timp util sau vor fi încununute de succes (Hotărârea din 25 martie 2021, Lundbeck/Comisia, C-591/16 P, EU:C:2021:243, punctul 84).

- 121 Rezultă că, statuând la punctul 340 din hotărârea atacată că în decizia în litigiu Comisia a putut considera că „întârzierile în procesul de intrare pe piață suferite eventual de societățile producătoare de medicamente generice nu erau suficiente ca atare pentru a exclude calitatea lor de concurent potențial atunci când acestea continuă să exercite o asemenea presiune ca urmare a capacității lor de a intra pe piață”, Tribunalul nu a săvârșit o eroare de drept.
- 122 Ținând seama de aceste elemente, al doilea aspect al celui de al doilea motiv trebuie respins.
- 123 În ceea ce privește al treilea aspect al celui de al doilea motiv, contrar celor susținute de Servier, la punctul 386 din hotărârea atacată Tribunalul nu a recurs la o răsturnare a sarcinii probei. La punctul 386 menționat, Tribunalul s-a limitat să considere că, în lipsa unor dovezi contrare referitoare la dificultăți tehnice, normative, comerciale sau financiare, Comisia putea demonstra capacitatea și intenția producătorilor de medicamente generice de a intra pe piață și, astfel, posibilitățile lor reale și concrete de a intra pe piață, în cazul în care a reunit un ansamblu de indicii concordante ce atestă cel puțin demersuri prin care se urmărea producerea și comercializarea medicamentului în cauză într-un termen suficient de scurt pentru a constitui o constrângere pentru producătorul de medicamente originale. Or, potrivit jurisprudenței constante a Curții, în materia răspunderii pentru o încălcare a normelor de concurență, elementele de fapt pe care o parte le invocă pot fi de natură să oblige cealaltă parte să furnizeze o explicație sau o justificare, în lipsa căreia se poate concluziona că au fost respectate normele în materie de sarcină a probei (Hotărârea din 1 iulie 2010, Knauf Gips/Comisia, C-407/08 P, EU:C:2010:389, punctul 80, și Hotărârea din 25 martie 2021, Lundbeck/Comisia, C-591/16 P, EU:C:2021:243, punctul 79).
- 124 Conform acestei jurisprudențe, în cazul în care Comisia reușește să stabilească existența unei concurențe potențiale între două întreprinderi, pe baza unei serii de indicii concordante și fără a ignora eventualele dovezi contrare de care a luat cunoștință în mod efectiv în cadrul investigației pe care a efectuat-o, printr-o analiză a argumentelor incriminatoare și dezincriminatoare, în special cele referitoare la eventuale obstacole potențiale în calea intrării pe piață, în aceste condiții întreprinderilor respective le revine sarcina de a contesta existența unei asemenea concurențe prin prezentarea dovezilor contrare, fie în cadrul procedurii administrative, fie, pentru prima dată, în cadrul acțiunii cu care este sesizat Tribunalul (a se vedea în această ultimă privință Hotărârea din 21 ianuarie 2016, Galp Energía España și alții/Comisia, C-603/13 P, EU:C:2016:38, punctul 72). O asemenea sarcină nu constituie nici o răsturnare nejustificată a sarcinii probei, nici o *probatio diabolica*, întrucât este suficient ca întreprinderile în cauză să prezinte dovezi referitoare la un fapt pozitiv, și anume existența unor dificultăți tehnice, de reglementare, comerciale sau financiare, care constituie, în opinia lor, obstacole insurmontabile la intrarea uneia dintre ele pe piață. Odată prezentată o asemenea dovadă, Comisiei îi revine sarcina de a verifica dacă aceasta infirmă analiza sa referitoare la existența unei concurențe potențiale.
- 125 În cazul în care, dimpotrivă, Comisiei i-ar reveni sarcina să stabilească, în mod negativ, lipsa unor asemenea dificultăți și, prin urmare, a oricărei bariere insurmontabile, oricare ar fi aceasta, la intrarea pe piață a uneia dintre întreprinderile în cauză, o atare sarcină a probei ar reprezenta o *probatio diabolica* pentru această instituție. De altfel, la punctul 386 din hotărârea atacată,

Tribunalul a arătat în mod întemeiat că probele referitoare la existența concurenței potențiale sunt adesea date interne ale întreprinderilor în cauză, pe care acestea din urmă sunt mai în măsură să le obțină.

- 126 În mod similar, nu se poate considera că sarcina probei descrisă la punctul 124 din prezenta hotărâre constituie o încălcare a principiului buneii administrări, pentru motivul că ar echivala cu a impune producătorului de medicamente originale să prezinte în apărare elemente de probă care nu se află în posesia sa, ci în posesia producătorilor de medicamente generice. Într-adevăr, această critică face abstracție de dreptul de acces la dosar în cazurile de concurență, al cărui obiect este de a permite destinatarilor comunicării privind obiecțiunile să ia cunoștință încă din procedura administrativă de elementele de probă care figurează în dosarul Comisiei pentru a se putea apăra. Acest drept de acces la dosar presupune ca întreprinderii în cauză să i se acorde de către Comisie posibilitatea de a recurge la o examinare a tuturor documentelor care figurează în dosarul investigației și care pot fi pertinente pentru apărarea acelei întreprinderi. Acestea cuprind atât documentele incriminatorii, cât și pe cele dezincriminatorii, sub rezerva secretelor comerciale ale altor întreprinderi, a documentelor interne ale Comisiei și a altor informații confidențiale (Hotărârea din 14 mai 2020, NKT Verwaltungs și NKT/Comisia, C-607/18 P, EU:C:2020:385, punctele 261 și 262, precum și jurisprudența citată). Astfel, toate elementele de care Comisia are cunoștință în stadiul procedurii administrative, inclusiv cele care sunt prezentate de producătorii de medicamente generice și care sunt potențial dezincriminatorie, trebuie să figureze în dosarul la care producătorul de medicamente originale are, în principiu, acces, astfel încât acest producător să aibă posibilitatea de a identifica eventuale obstacole insurmontabile în privința producătorilor de medicamente generice, dacă există, și de a le invoca în cursul procedurii administrative sau în fața Tribunalului.
- 127 Așadar, se impune respingerea celui de al treilea aspect al celui de al doilea motiv și, prin urmare, a celui de al doilea motiv în totalitate.

c) Cu privire la criteriile referitoare la calificarea drept restrângere a concurenței prin obiect (primul motiv)

1) Argumentația părților

- 128 Prin intermediul primului motiv, Servier contestă criteriile în temeiul cărora Tribunalul a considerat că acordurile în litigiu constituiau restrângeri ale concurenței prin obiect. Acest motiv cuprinde trei aspecte.
- 129 Prin intermediul primului aspect al primului motiv, Servier susține că, în conformitate cu Concluziile avocatului general Wahl prezentate în cauza CB/Comisia (C-67/13 P, EU:C:2014:1958, punctul 56), noțiunea de restrângere a concurenței prin obiect, care trebuie să facă obiectul unei interpretări stricte, este rezervată comportamentelor al căror caracter nociv este, ținând seama de experiența acumulată și de cunoștințele economice, dovedit și ușor decelabil.
- 130 Or, potrivit Servier, această experiență nu exista la data deciziei în litigiu. Astfel, în lipsa unor decizii anterioare ale acestei instituții sau ale instanțelor Uniunii, prezenta cauză se încadra într-o situație la acel moment inedită. Servier susține în această privință că Hotărârea din 20 noiembrie 2008, Beef Industry Development Society și Barry Brothers (C-209/07, EU:C:2008:643), nu este relevantă, întrucât nu privește un acord de soluționare amiabilă a

litigiilor în materie de brevete farmaceutice. Cererea de decizie preliminară din cauza în care s-a pronunțat Hotărârea din 30 ianuarie 2020, Generics (UK) și alții (C-307/18, EU:C:2020:52), ar demonstra că, pentru acest tip de acord de soluționare amiabilă, calificarea drept restrângere a concurenței prin obiect rămânea incertă și supusă în continuare dezbaterii. Prezenta cauză ar fi diferită și de cea în care s-a pronunțat Hotărârea din 25 martie 2021, Lundbeck/Comisia (C-591/16 P, EU:C:2021:243), ulterioară faptelor din speță, în care acordurile în discuție nu aveau în mod real ca obiect soluționarea unui litigiu.

- 131 În plus, Servier contestă caracterul ușor decelabil al încălcărilor articolului 101 alineatul (1) TFUE care i-au fost imputate. Comisia, Tribunalul, jurisprudența instanțelor din Statele Unite ale Americii și doctrina anterioară adoptării deciziei în litigiu ar admite că un acord de soluționare amiabilă a litigiilor în materie de brevete farmaceutice nu este în sine anticoncurențial. De altfel, Comisia ar fi trebuit să recurgă la mai multe sute de pagini pentru a confirma raționamentul său cu privire la acest aspect.
- 132 Prin intermediul celui de al doilea aspect al primului motiv, Servier, susținută de EFPIA, reproșează Tribunalului că nu a dedus nicio consecință din regula enunțată la punctul 304 din hotărârea atacată și la punctul 56 din Concluziile avocatului general Wahl prezentate în cauza CB/Comisia (C-67/13 P, EU:C:2014:1958), potrivit căreia nu intră sub incidența noțiunii de restrângere a concurenței prin obiect acorduri care prezintă efecte potențiale ambivalente pe piață sau care sunt necesare pentru urmărirea unui obiectiv principal ce nu este o restrângere a concurenței.
- 133 În această privință, acordurile care pun capăt unui litigiu referitor la un brevet, fără a depăși întinderea acestui brevet, ar fi legitime și conforme cu interesul public. În speță, Servier arată că, deși trei dintre cele zece întreprinderi care au formulat opoziție față de brevetul 947 s-au desistat de procedura în fața OEB după ce au încheiat cu Servier un acord de soluționare amiabilă, o asemenea împrejurare a rămas fără efect, întrucât această procedură și-a urmat cursul. În plus, printre acordurile în litigiu, acordurile Teva și Lupin ar fi putut avea ca efect favorabil concurenței devansarea datei intrării pe piață a unor medicamente generice care nu erau contrafăcute.
- 134 Prin intermediul celui de al treilea aspect al primului motiv, Servier susține că Tribunalul a omis să ia în considerare contextul economic și juridic al acordurilor în litigiu. La punctul 272 din hotărârea atacată, Tribunalul s-ar fi limitat să considere că o asemenea calificare este aplicabilă atunci când un acord, pe de o parte, implică o plată sau un avantaj stimulat în privința unui producător de medicamente generice, precum și clauze de necontestare și de necomercializare și, pe de altă parte, este încheiat între întreprinderi aflate în situație de concurență potențială, această situație fiind definită în mod larg.
- 135 Servier arată, cu titlu introductiv, că orice acord ce limitează libertatea comercială a unui concurent nu restrânge în mod necesar concurența. O asemenea calificare ar fi exclusă atunci când această restricție este accesorie unui acord legitim, în special în ceea ce privește clauzele de necontestare prevăzute de un acord de soluționare amiabilă a litigiilor în materie de brevete. Servier invocă în această privință punctul 209 din Orientările din 2004 privind acordurile de transfer de tehnologie.
- 136 Servier susține, în primul rând, că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept considerând, la punctele 269-271 din hotărârea atacată, că existența unei plăți numite „inverse”, cu alte cuvinte, o plată efectuată de producătorul de medicamente originale în favoarea producătorului de medicamente

generice, destinată să îl stimuleze pe acesta din urmă să încheie o tranzacție, permite calificarea unui asemenea acord drept restrângere a concurenței prin obiect. Or, din cauza caracterului excesiv de abstract al acestei aprecieri, Tribunalul ar fi ignorat particularitățile, precum și efectele reale și concrete ale acordurilor în litigiu.

- 137 În speță, elementele de context pertinente ar demonstra că intrarea producătorilor de medicamente generice pe piața perindoprilului a fost întârziată nu din cauza acordurilor în litigiu, ci din cauza brevetului 947. Toți producătorii de medicamente generice care au formulat opoziție împotriva acestui brevet ar fi fost constrânși să aștepte expirarea brevetului menționat pentru a intra pe această piață.
- 138 Servier subliniază în această privință că Tribunalul a statuat că acordurile Krka nu constituiau o încălcare a articolului 101 alineatul (1) TFUE, după ce a luat în considerare efectele acordurilor respective și recunoașterea de către această întreprindere a validității brevetului 947. Acesta ar fi confirmat astfel că clauzele de necontestare și de necomercializare nu sunt intrinsec nocive pentru concurență.
- 139 În al doilea rând, Servier susține că, în mod contrar a ceea ce reiese din cuprinsul punctului 267 din hotărârea atacată, o plată inversă nu este în sine anticoncurențială, ci poate fi explicată prin forța brevetului în cauză. Astfel, un brevet puternic ar stimula producătorii de medicamente generice să încheie o tranzacție. Conform jurisprudenței rezultate din Hotărârea din 25 februarie 1986, *Windsurfing International/Comisia* (193/83, EU:C:1986:75, punctul 26), Tribunalul ar fi trebuit să ia în considerare un asemenea element obiectiv. În speță, forța brevetului 947 ar fi fost recunoscută în decizia OEB din 27 iulie 2006 și de High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (patents court) [Înalta Curte de Justiție (Anglia și Țara Galilor), Secția Chancery (Camera de brevete)], care a pronunțat somații provizorii împotriva Apotex și a Krka, împrejurări pe care Tribunalul le-ar fi luat de altfel în considerare, la punctul 971 din hotărârea atacată, statuând că acestea au constituit „unul dintre elementele declanșatoare” care au condus la acordurile Krka.
- 140 Afirmând, la punctul 280 din hotărârea atacată, că obiectul anticoncurențial al unui acord de soluționare amiabilă poate fi prezumat atunci când plata menționată depășește cheltuielile inerente soluționării amiabile a litigiilor în materie de brevete, fără a exista obligația Comisiei de a demonstra că acestea corespund cel puțin beneficiilor preconizate de producătorul de medicamente generice, Tribunalul s-ar fi întemeiat pe o concepție extensivă a noțiunii de restrângere a concurenței prin obiect. Or, această concepție extensivă nu numai că s-ar îndepărta de principiile recunoscute de jurisprudență, ci ar echivala, în plus, cu exonerarea Comisiei de sarcina probei cu privire la încălcarea a cărei existență o invocă.
- 141 Comisia, susținută de Regatul Unit, contestă această argumentație.

2) *Aprecierea Curții*

- 142 În ceea ce privește criteriile care permit calificarea unui acord de soluționare amiabilă a litigiilor în materie de brevete drept restrângere a concurenței prin obiect, Servier susține în esență, prin intermediul celor trei aspecte invocate în susținerea primului său motiv, care trebuie analizate împreună, că această calificare este rezervată acordurilor al căror caracter nociv este dovedit și ușor decelabil. Ea nu ar fi aplicabilă acordurilor ale căror efecte potențiale pe piață sunt ambivalente sau care sunt necesare pentru urmărirea unui obiectiv principal ce nu restrânge concurența. Or, întrucât nu a aplicat aceste criterii, Tribunalul ar fi săvârșit erori de drept.

- 143 Este necesar să se arate de la bun început că, având în vedere criteriile amintite la punctele 69-77 din prezenta hotărâre, pe baza cărora un acord între întreprinderi poate fi calificat drept restrângere a concurenței prin obiect, în sensul articolului 101 alineatul (1) TFUE, această argumentație trebuie respinsă.
- 144 Servier nu are temei să susțină că această calificare trebuie înlăturată în special pentru motivul lipsei unei practici decizionale anterioare a Comisiei referitoare la asemenea acorduri. Într-adevăr, nu este nicidecum necesar ca același tip de acorduri să fi fost deja sancționat de Comisie pentru ca ele să poată fi considerate că restrâng concurența prin obiect, chiar dacă ar interveni într-un domeniu specific precum cel al drepturilor de proprietate intelectuală. Sunt relevante numai caracteristicile proprii acestor acorduri, din care trebuie dedusă eventuala nocivitate deosebită pentru concurență, dacă este necesar în urma unei analize detaliate a acestor acorduri, a obiectivelor lor, precum și a contextului economic și juridic în care se înscriu [Hotărârea din 25 martie 2021, Sun Pharmaceutical Industries și Ranbaxy (UK)/Comisia, C-586/16 P, EU:C:2021:241, punctele 85-87, precum și Hotărârea din 25 martie 2021, Lundbeck/Comisia, C-591/16 P, EU:C:2021:243, punctele 130 și 131].
- 145 De asemenea, Servier nu poate reproșa Tribunalului că nu a luat în considerare efecte pozitive sau cel puțin ambivalente asupra concurenței pe care acordurile în litigiu le-ar putea genera, în opinia sa, din moment ce, conform jurisprudenței amintite la punctele 76 și 77 din prezenta hotărâre, examinarea efectelor acestor acorduri nu este necesară și nici măcar pertinentă pentru a stabili dacă ele pot fi calificate drept restrângere a concurenței prin obiect.
- 146 În plus, trebuie să se constate că în speță, la punctele 219-222 din hotărârea atacată, Tribunalul a enunțat norme și principii care corespund în esență celor descrise la punctele 69-77 din prezenta hotărâre. Prin urmare, aceste puncte din hotărârea atacată nu sunt afectate de o eroare de drept.
- 147 În ceea ce privește argumentația întemeiată pe jurisprudența Curții referitoare la restricțiile accesorii unor acorduri legitime, trebuie să se arate că la punctele 282-291 din hotărârea atacată Tribunalul a apreciat că Comisia a putut în mod întemeiat să nu examineze dacă era necesar să aplice această jurisprudență.
- 148 În această privință, trebuie să se sublinieze că, dacă o operațiune sau o activitate determinată nu intră sub incidența principiului interdicției prevăzut la articolul 101 alineatul (1) TFUE, având în vedere caracterul său neutru, în sensul că nu implică nicio restrângere a concurenței, nici o restricție accesorie privind autonomia comercială a unuia sau mai multor participanți la această operațiune sau la această activitate, nu intră sub incidența acestui principiu al interdicției dacă această restricție este necesară în mod obiectiv pentru punerea în aplicare a operațiunii sau a activității menționate și proporțională cu obiectivele uneia sau ale celeilalte (a se vedea în acest sens Hotărârea din 11 septembrie 2014, MasterCard și alții/Comisia, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, punctul 89, precum și jurisprudența citată).
- 149 Astfel, atunci când nu este posibilă disocierea unei asemenea restricții accesorii de operațiunea sau de activitatea principală fără a compromite existența și obiectivele acesteia, este necesar să se examineze compatibilitatea cu articolul 101 TFUE a acestei restricții împreună cu compatibilitatea operațiunii sau a activității principale față de care este accesorie, chiar dacă, considerată separat, o asemenea restricție poate părea la prima vedere că intră sub incidența principiului interdicției prevăzut la articolul 101 alineatul (1) TFUE (Hotărârea din 23 ianuarie 2018, F. Hoffmann-La Roche și alții, C-179/16, EU:C:2018:25, punctul 70).

- 150 Atunci când trebuie să se stabilească dacă o restricție poate să nu intre sub incidența interdicției prevăzute la articolul 101 alineatul (1) TFUE pentru motivul că este accesorie în raport cu o operațiune principală care nu are un asemenea caracter anticoncurențial, este necesar să se examineze dacă realizarea acestei operațiuni ar fi imposibilă în lipsa restricției în discuție. Nu se poate considera că faptul că operațiunea menționată este doar mai dificil de realizat sau mai puțin profitabilă în lipsa restricției în cauză conferă acestei restricții caracterul necesar în mod obiectiv prevăzut pentru a putea fi calificată drept „accesorie”. Astfel, o asemenea interpretare ar conduce la extinderea acestei noțiuni la restricții care nu sunt strict indispensabile pentru realizarea operațiunii principale. Un asemenea rezultat ar aduce atingere efectului util al interdicției prevăzute la articolul 101 alineatul (1) TFUE (Hotărârea din 23 ianuarie 2018, F. Hoffmann-La Roche și alții, C-179/16, EU:C:2018:25, punctul 71).
- 151 În speță, la punctul 291 din hotărârea atacată Tribunalul a considerat că restrângerile concurenței rezultate din clauzele de necontestare și de necomercializare prevăzute de acordurile în litigiu nu se întemeiau pe o recunoaștere a validității brevetelor deținute de Servier, ci pe un transfer de valoare al acestora în favoarea producătorului de medicamente generice în cauză, care constituia un stimulent pentru ca acest producător să renunțe să exercite o presiune concurențială asupra Servier. Astfel, Tribunalul nu a aplicat jurisprudența amintită la punctul 148 din prezenta hotărâre pentru motivul că acordurile în litigiu constituiau restrângeri ale concurenței prin obiect care nu pot fi calificate drept „operațiuni lipsite de caracter anticoncurențial” din cauza pretensei lor neutralități pe planul concurenței. Pe de altă parte, acesta a arătat că clauzele de necontestare și de necomercializare pot fi elemente accesorii necesare numai pentru un acord de soluționare amiabilă întemeiat pe o recunoaștere a validității brevetului în cauză de către părțile la acest acord, ceea ce nu era cazul în speță. În aceste condiții, Tribunalul a statuat în mod întemeiat, la punctul 291 din hotărârea atacată, că Comisia s-a putut abține în mod valabil să examineze aplicarea acestei jurisprudențe referitoare la restricțiile accesorii.
- 152 La punctele 296-307 din hotărârea atacată, Tribunalul a examinat criticile prin care Servier a susținut că, întrucât efectele acordurilor în litigiu asupra concurenței erau prin natura lor ambivalente, aceste acorduri nu puteau fi calificate drept restrângere a concurenței prin obiect.
- 153 În acest context, la punctul 304 din hotărârea menționată, Tribunalul a considerat că, la examinarea caracterului restrictiv al obiectului unui acord și în special în cadrul luării în considerare a contextului său economic și juridic, Comisia și instanța nu pot să ignore complet efectele potențiale ale acestui acord, astfel încât nu pot fi considerate că restrâng concurența prin obiect acordurile care, având în vedere contextul în care se înscriu, prezintă efecte potențiale ambivalente pe piață.
- 154 Totuși, această motivare este contrară jurisprudenței amintite la punctele 73, 76 și 77 din prezenta hotărâre, potrivit căreia, în ceea ce privește practicile calificate drept restrângeri ale concurenței prin obiect, nu este necesar să se cerceteze și nici, *a fortiori*, să se demonstreze efectele acestora asupra concurenței, indiferent dacă sunt reale sau potențiale și negative sau pozitive.
- 155 Pe baza acestei erori de drept, la punctele 305 și 306 din hotărârea atacată Tribunalul a decis să se pronunțe cu privire la criticile prezentate de Servier întemeiate pe efectele ambivalente ale acordurilor în litigiu în cadrul examinării motivelor specifice fiecăruia dintre aceste acorduri. Trebuie să se arate însă, fără a aduce atingere examinării care urmează cu privire la argumentele Servier referitoare la fiecare dintre aceste acorduri, invocate în cadrul motivelor sale de recurs al treilea-al cincilea, că eroarea de drept menționată nu are nicio consecință, în principiu, asupra

legalității hotărârii atacate, întrucât, în orice caz, Tribunalul a respins pentru alte motive toate argumentele referitoare la efectele pretins favorabile concurenței sau ambivalente ale acordurilor în litigiu, invocate de Servier în primă instanță.

- 156 În această privință, Servier susține în esență că Tribunalul a refuzat să ia în considerare faptul că acordurile în litigiu aveau ca obiect nu să aducă atingere concurenței, ci să determine încetarea litigiilor pe care le avea cu producătorii de medicamente generice, din moment ce aceștia recunoșteau forța brevetului 947. Acordul Lupin ar fi avut, în plus, ca obiect o intrare anticipată a Lupin pe piață, iar acordul Teva ar fi avut ca obiectiv esențial aprovizionarea Teva cu perindopril. Servier subliniază în acest context că Tribunalul a luat totuși în considerare recunoașterea de către Krka a validității acestui brevet și a considerat că acordurile încheiate cu această întreprindere nu constituiau o încălcare a articolului 101 TFUE.
- 157 Cu toate acestea, este suficient să se amintească faptul că, deși scopurile obiective pe care acordurile urmăresc să le atingă în privința concurenței sunt, desigur, pertinente pentru aprecierea eventualului lor obiect anticoncurențial, împrejurarea că întreprinderile implicate au acționat fără a avea intenția de a împiedica, de a restrânge sau de a denatura concurența și faptul că ele au urmărit anumite obiective legitime nu sunt determinative în vederea aplicării articolului 101 alineatul (1) TFUE (Hotărârea din 21 decembrie 2023, *European Superleague Company*, C-333/21, EU:C:2023:1011, punctul 167 și jurisprudența citată). Astfel, faptul că o strategie comercială care constă pentru întreprinderi ce își desfășoară activitatea la același nivel al lanțului de producție în negocierea unor asemenea acorduri între ele pentru a pune capăt unui litigiu referitor la validitatea unui brevet este economic rațională din punctul de vedere al acestor întreprinderi nu demonstrează nicidecum că o continuare a acestei strategii poate fi justificată din punctul de vedere al dreptului concurenței.
- 158 În plus, critica formulată de Servier care constă în invocarea unei contradicții între aprecierile efectuate de Tribunal în privința acordurilor în litigiu și cele efectuate în privința acordurilor Krka trebuie respinsă pentru motivele prezentate la punctele 114-117 din prezenta hotărâre. Astfel, la punctele 442-474 din hotărârea pronunțată astăzi în cauza *Comisia/Servier și alții* (C-176/19 P), Curtea, după ce a admis în parte recursul Comisiei, a respins definitiv argumentația prezentată de Servier prin care aceasta urmărește să conteste calificarea acordurilor de soluționare amiabilă și de licență încheiate cu Krka drept restrângeri ale concurenței prin obiect. În lipsa pretensei contradicții, această critică trebuie respinsă.
- 159 În ceea ce privește importanța care trebuie acordată plăților inverse în vederea calificării drept restrângere a concurenței prin obiect a unor acorduri de soluționare amiabilă a litigiilor în materie de brevete, la punctele 256-273 din hotărârea atacată Tribunalul a arătat în esență că prezența în acest tip de acorduri a unor clauze de restrângere a concurenței precum clauzele de necontestare și de necomercializare, atunci când este asociată cu o plată inversă, poate conduce la o asemenea calificare dacă plata nu este justificată de o altă contraprestație decât cea care constă în angajamentul producătorului de medicamente generice de a renunța să concureze producătorul de medicamente originale titular al brevetului sau al brevetelor în cauză.
- 160 La punctele 277-280 din această hotărâre, Tribunalul a considerat în esență că, pentru a se stabili dacă această condiție este îndeplinită, trebuie să se examineze dacă această plată inversă urmărește să compenseze costurile inerente soluționării amiabile suportate de producătorul de medicamente generice. Tribunalul a precizat că aceste costuri includ în special cheltuielile suportate în cadrul litigiilor care fac obiectul acordului de soluționare amiabilă, cu condiția ca aceste cheltuieli să fi fost prevăzute de părțile la acest acord și să nu fie disproporționate în raport

cu quantumul cheltuielilor necesare în mod obiectiv pentru procedura contencioasă. În schimb, potrivit hotărârii atacate, aceste costuri nu includ nici valoarea stocului de medicamente contrafăcute, nici cheltuielile de cercetare și de dezvoltare efectuate pentru dezvoltarea acestor medicamente. Potrivit hotărârii atacate, aceste costuri exclud de asemenea, în principiu, sumele datorate cu titlu de despăgubire, în special de reziliere, în temeiul unor contracte încheiate de producătorul de medicamente generice cu terți.

- 161 Prin argumentația sa rezumată la punctele 139 și 140 din prezenta hotărâre, Servier contestă acest raționament, susținând că el echivalează cu a se considera că reprezintă o plată inversă orice plată care depășește quantumul cheltuielilor inerente soluționării amiabile a litigiului, chiar dacă acest quantum ar fi inferior celui al beneficiilor pe care producătorul de medicamente generice se putea aștepta să le obțină din intrarea sa pe piață.
- 162 Pe de altă parte, Servier susține că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept statuând, la punctul 280 din hotărârea atacată, că din cheltuielile inerente soluționării unui litigiu în materie de brevete nu fac parte, în principiu, compensațiile pe care un producător de medicamente generice ar putea să trebuiască să le plătească unor terți ca urmare a prejudiciului pe care aceștia din urmă l-ar fi suferit din cauza deciziei acestui producător de a renunța la comercializarea medicamentului generic care face obiectul litigiului respectiv.
- 163 În această privință, trebuie amintit că, potrivit jurisprudenței, un producător de medicamente generice are posibilitatea, după ce și-a evaluat șansele de a obține câștig de cauză în procedura jurisdicțională dintre el și producătorul medicamentului original în cauză, să decidă să renunțe la intrarea pe piața în cauză și să încheie cu acesta din urmă un acord de soluționare amiabilă a acestei proceduri. Un asemenea acord nu poate fi considerat, în toate cazurile, o „restrângere prin obiect”, în sensul articolului 101 alineatul (1) TFUE. Faptul că un asemenea acord este însoțit de transferuri de valoare efectuate de producătorul de medicamente originale în beneficiul unui producător de medicamente generice nu constituie un motiv suficient pentru a-l califica drept restrângere a concurenței prin obiect, întrucât aceste transferuri de valoare se pot dovedi justificate. Această situație poate exista atunci când producătorul de medicamente generice primește de la producătorul de medicamente originale sume care corespund efectiv compensării unor costuri sau a unor inconveniente legate de litigiul dintre ei sau care corespund unei remunerații pentru furnizarea efectivă a unor bunuri sau a unor servicii producătorului de medicamente originale [a se vedea în acest sens Hotărârea din 30 ianuarie 2020, Generics (UK) și alții, C-307/18, EU:C:2020:52, punctele 84-86].
- 164 În consecință, din moment ce un acord de soluționare amiabilă a unui litigiu referitor la validitatea unui brevet între un producător de medicamente generice și un producător de medicamente originale, titular al acestui brevet, este însoțit de transferuri de valoare ale producătorului de medicamente originale în beneficiul producătorului de medicamente generice, este necesar să se verifice, într-o primă etapă, dacă soldul net pozitiv al acestor transferuri se poate justifica integral prin necesitatea de a compensa costurile sau neplăcerile legate de acel litigiu, precum costurile și onorariile consilierilor acestui din urmă producător, sau prin necesitatea de a remunera furnizarea efectivă și dovedită de bunuri sau de servicii ale acestuia producătorului medicamentului original [a se vedea în acest sens Hotărârea din 30 ianuarie 2020, Generics (UK) și alții, C-307/18, EU:C:2020:52, punctul 92]. Într-adevăr, soluționarea amiabilă a unui asemenea litigiu presupune ca producătorul de medicamente generice să recunoască validitatea brevetului în cauză, deoarece renunță să îl conteste. Rezultă că, în calitate de plată așa-numită „inversă”, efectuată de producătorul de medicamente originale în favoarea producătorului de medicamente generice,

numai suportarea unor asemenea cheltuieli sau remunerarea unor asemenea bunuri sau servicii furnizate poate fi considerată coerentă în raport cu o astfel de recunoaștere și, prin urmare, susceptibilă să fie justificată în privința concurenței.

- 165 Într-o a doua etapă, dacă acest sold net pozitiv al transferurilor nu este justificat integral de o atare necesitate, trebuie să se verifice dacă, în lipsa unei asemenea justificări, aceste transferuri se explică numai prin interesul comercial al producătorilor de medicamente de a nu concura pe baza meritelor. În vederea acestei examinări, trebuie să se stabilească dacă soldul respectiv, inclusiv eventualele cheltuieli justificate, este suficient de important pentru a stimula efectiv producătorul de medicamente generice să renunțe la intrarea pe piața în cauză, fără a fi obligatoriu ca acest sold pozitiv net să fie în mod necesar superior beneficiilor pe care le-ar fi realizat dacă ar fi obținut câștig de cauză în procedura în materie de brevete [a se vedea în acest sens Hotărârea din 30 ianuarie 2020, Generics (UK) și alții, C-307/18, EU:C:2020:52, punctele 87-94].
- 166 Rezultă că Tribunalul nu a săvârșit nicio eroare de drept considerând în esență, la punctele 277-280 din hotărârea atacată, că preluarea de către Servier a plății unor cheltuieli de judecată suportate de un producător de medicamente generice în cadrul litigiului dintre ei care a fost soluționat amiabil era justificată de „caracterul inherent” al cheltuielilor respective pentru soluționare, cu condiția să nu fie excesive și, prin urmare, disproporționate, însă alte cheltuieli mult „în afara” litigiului și a soluționării lui nu puteau fi considerate ca fiind inerente acestora. Într-adevăr, întrucât această abordare ia în considerare împrejurările în care este posibilă justificarea așa-numitei plăți „inverse” a cheltuielilor pentru a se concluziona că nu există un transfer de valoare stimulat, ea corespunde în esență abordării care decurge din jurisprudența amintită la punctele 163 și 164 din prezenta hotărâre.
- 167 În ceea ce privește în mod specific suportarea de către producătorul de medicamente originale a despăgubirilor pe care producătorul de medicamente generice ar putea eventual să fie obligat să le plătească unor terți, trebuie să se arate, asemenea doamnei avocate generale la punctul 159 din concluzii, în partea din acestea consacrată situației privind Niche, că o plată de asemenea natură nu este consecința directă a voinței producătorilor de medicamente generice de a soluționa pe cale amiabilă litigiile cu privire la brevete, ci a renunțării producătorului de medicamente generice să intre pe piața medicamentului în cauză. Rezultă că Tribunalul nu a săvârșit nicio eroare de drept la punctul 280 din hotărârea atacată statuând în esență că rambursarea unor asemenea despăgubiri nu putea fi considerată inherentă unui acord de soluționare amiabilă precum acordurile în litigiu.
- 168 Ținând seama de aceste elemente și contrar argumentației prezentate de Servier, la punctul 280 menționat Tribunalul nu recurs nici la o răsturnare a sarcinii probei. Făcând abstracție de termenii utilizați la acest punct 280, Tribunalul s-a limitat în esență să considere că este necesar ca cheltuielile eventual datorate unor terți de producătorul de medicamente generice cu titlu de despăgubire ca urmare a deciziei acestuia din urmă de a renunța să intre pe piața în cauză, atunci când au fost suportate de producătorul de medicamente originale, să fie incluse printre transferurile de valoare în beneficiul producătorului de medicamente generice, cu privire la care se impune analizarea soldului net pozitiv. Precizând, la punctul 280 menționat, că „[r]evine astfel părților la acord, în cazul în care doresc ca plata cheltuielilor respective să nu fie calificată drept stimulent și să nu constituie un indiciu al existenței unei restrângeri a concurenței prin obiect, sarcina de a demonstra că acestea sunt inerente litigiului și soluționării litigiului, apoi de a justifica cuantumul cheltuielilor amintite”, Tribunalul a făcut o aplicare exactă a normelor referitoare la repartizarea sarcinii probei, care au fost amintite la punctul 123 din prezenta hotărâre.

- 169 Având în vedere elementele care precedă și ținând seama de faptul că, sub rezerva considerațiilor expuse la punctul 155 din prezenta hotărâre, în cadrul examinării motivelor al treilea-al cincilea, eroarea de drept de care este afectat punctul 304 din hotărârea atacată nu are efecte asupra hotărârii atacate, primul motiv trebuie respins.

C. Cu privire la al treilea și la al șaselea motiv, referitoare la acordurile Niche și Matrix

1. Cu privire la al treilea motiv

- 170 Prin intermediul celui de al treilea motiv, Servier contestă aprecierile efectuate de Tribunal privind aplicarea articolului 101 alineatul (1) TFUE acordurilor Niche și Matrix. Acest motiv cuprinde două aspecte.

a) Cu privire la primul aspect, referitor la concurența potențială

1) Argumentația părților

- 171 Prin intermediul primului aspect al celui de al treilea motiv, Servier susține că, întrucât a considerat că Niche și Matrix erau concurenții săi potențiali, Tribunalul a săvârșit mai multe erori de drept.
- 172 Prin intermediul unei prime critici, Servier arată că Tribunalul a efectuat o apreciere eronată a obstacolelor la intrarea pe piață a perindoprilului, rezultate din forța brevetelor deținute de Servier.
- 173 Mai întâi, reiterând în esență argumentele invocate în cadrul celui de al doilea motiv, Servier reproșează Tribunalului că a respins din principiu, la punctul 444 din hotărârea atacată, relevanța percepției pe care Niche și Matrix o puteau avea cu privire la aceste obstacole determinate de brevet în analiza capacității lor de a intra pe piață, statuând că numai constatarea unor acte de contrafacere printr-o hotărâre judecătorească poate constitui un obstacol insurmontabil la intrarea lor pe piață.
- 174 În continuare, Tribunalul ar fi omis să ia în considerare atât faptul că clienții Niche, în special Sandoz, și-au reziliat acordurile cu această întreprindere din cauza riscului de contrafacere, cât și încercările Matrix de a pune la punct o formă necontrafăcută a versiunii sale generice a perindoprilului. Or, potrivit Servier, aceste elemente constituie indicii obiective ale existenței unor obstacole în legătură cu brevetele la intrarea acestor întreprinderi pe piață.
- 175 În sfârșit, Tribunalul ar fi omis să verifice dacă Niche și Matrix aveau o posibilitate reală și concretă de a intra pe piață în termen scurt. Or, potrivit Servier, Niche nu putea depăși rapid obstacolele în legătură cu brevetele.
- 176 Cu titlu suplimentar, Servier susține că, la punctele 446 și 447 din hotărârea atacată, Tribunalul a denaturat faptele atunci când a afirmat că Niche, prin demersurile sale pe lângă Servier, urmărea să „deschidă calea” și să intre pe piața perindoprilului în pofida obstacolelor legate de brevete. În realitate, Niche, care știa că perindoprilul său era contrafăcut, dorea să evite un litigiu cu Servier.

- 177 Prin intermediul unei a doua critici, Servier susține că, statuând că demersurile întreprinse de Niche și de Matrix erau suficiente pentru a demonstra că aceste întreprinderi puteau intra în termen scurt pe piața perindoprilului, Tribunalul a săvârșit erori de drept.
- 178 În primul rând, Tribunalul ar fi confundat capacitatea de a intra pe piață cu intenția de a intra pe această piață. Capacitatea de a intra pe piață ar depinde de existența unor obstacole rezultate din brevete. În schimb, demersuri precum cele prin care se urmărește obținerea unei autorizații de introducere pe piață nu ar fi suficiente în sine pentru a dovedi o asemenea capacitate, astfel cum ar reieși din cuprinsul punctelor 458 și 476 din hotărârea atacată. Servier face trimitere în această privință la argumentația sa dezvoltată în cadrul celui de al doilea aspect al celui de al doilea motiv, rezumată la punctul 94 din prezenta hotărâre.
- 179 În al doilea rând, Servier arată că, pentru a demonstra că Niche și Matrix puteau intra pe piața perindoprilului, Comisiei îi revenea sarcina de a analiza dificultățile tehnice, normative, cele în legătură cu brevetele și cele financiare cu care se confruntau aceste întreprinderi. Or, elementele evidențiate de Tribunal la punctele 461, 462 și 480 din hotărârea atacată ar confirma că Comisia a examinat numai demersurile efectuate de întreprinderile menționate. Întrucât nu a cenzurat lipsa unei analize a șanselor reale și concrete pe care le aveau Niche și Matrix de a depăși problemele tehnice și normative, Tribunalul nu și-ar fi îndeplinit obligația de control jurisdicțional și ar fi săvârșit o eroare de drept.
- 180 Prin intermediul unei a treia critici, Servier susține că, întrucât i-a impus, la punctele 463, 480, 483-486, 489 și 498 din hotărârea atacată, să demonstreze că intrarea Niche și Matrix pe piața perindoprilului se lovea de obstacole insurmontabile, Tribunalul a răsturnat sarcina probei care revine Comisiei în temeiul articolului 2 din Regulamentul nr. 1/2003. Servier face trimitere în această privință la argumentația sa invocată în cadrul celui de al treilea aspect al celui de al doilea motiv.
- 181 Prin intermediul unei a patra critici, Servier arată că Tribunalul a omis să examineze dacă obstacolele întâlnite de Niche și de Matrix pentru a intra pe piața perindoprilului, privite în ansamblu, se opuneau constatării că aceste întreprinderi erau concurenți potențiali ai Servier. Faptul că fiecare dintre aceste obstacole, privit individual, putea fi depășit nu înseamnă că Niche și Matrix puteau depăși toate obstacolele respective. Procedând astfel, Tribunalul ar fi încălcat obligația sa de control jurisdicțional, precum și obligația sa de a examina probele nu în mod separat, ci în ansamblul lor.
- 182 Prin intermediul unei a cincea critici, Servier susține că, la punctul 481 din hotărârea atacată, Tribunalul a interpretat în mod eronat principiul bunei administrări. În temeiul acestui principiu, Comisia ar avea obligația să examineze toate elementele pertinente pentru a analiza o anumită situație și, dacă este necesar, să solicite informații suplimentare pentru a verifica și a susține concluziile sale. Or, Comisia ar fi refuzat să admită cererea formulată de Servier în cursul procedurii administrative și prin care s-a solicitat prezentarea corespondenței dintre Niche sau partenerii săi și autoritățile naționale în legătură cu cererile de autorizare a introducerii pe piață a unei versiuni generice a perindoprilului. La punctul 481 din hotărârea atacată, Tribunalul ar fi respins critica formulată de Servier și întemeiată pe încălcarea principiului bunei administrări, în special pentru motivul că documentele solicitate nu aveau o „importanță considerabilă”. Potrivit Servier, aplicarea unui asemenea criteriu străin de jurisprudența Curții ar constitui o eroare de drept.
- 183 Comisia contestă această argumentație.

2) *Aprecierea Curții*

- 184 Prin intermediul primei critici, Servier reproșează Tribunalului că nu a luat în considerare în mod suficient obstacolele în legătură cu brevetele. Cu toate acestea, cele trei argumente invocate cu titlu principal în susținerea acestei critici, menționate la punctele 173-175 din prezenta hotărâre, fac abstracție de faptul că Tribunalul a luat în considerare efectiv obstacolele în legătură cu brevetele și se întemeiază, în această măsură, pe o lectură eronată a hotărârii atacate. Într-adevăr, așa cum s-a arătat la punctul 108 din prezenta hotărâre, Tribunalul nu a considerat, în special la punctul 444 din hotărârea atacată, că percepția unui producător de medicamente generice a forței unui brevet este total lipsită de relevanță pentru a aprecia existența unui raport de concurență potențială între Servier, pe de o parte, și Niche și Matrix, pe de altă parte, ci că această percepție poate fi relevantă numai pentru a stabili dacă Niche și Matrix aveau intenția să intre pe piață, iar nu pentru a aprecia capacitatea lor de a efectua o asemenea intrare. Or, astfel cum s-a statuat la punctele 107-111 din prezenta hotărâre, Tribunalul nu a săvârșit nicio eroare de drept în această privință.
- 185 În ceea ce privește omisiunea Tribunalului de a lua în considerare faptul că clienții Niche, în special Sandoz, își încetaseră cooperarea cu această întreprindere în ceea ce privește comercializarea perindoprilului din cauza riscului de contrafacere, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, obligația de motivare nu impune Tribunalului să realizeze o expunere care să urmeze în mod exhaustiv și unul câte unul toate raționamentele formulate de părțile în litigiu, motivarea putând fi, așadar, implicită, cu condiția să permită persoanelor interesate să cunoască motivele pentru care Tribunalul nu a admis argumentele lor, iar Curții să dispună de elemente suficiente pentru a-și exercita controlul (Hotărârea din 16 februarie 2017, Tudapetrol Mineralölerzeugnisse Nils Hansen/Comisia, C-94/15 P, EU:C:2017:124, punctul 21 și jurisprudența citată).
- 186 Este adevărat că Tribunalul nu a răspuns explicit la această argumentație a Servier, însă, așa cum subliniază Comisia și după cum reiese din considerentul (465) al deciziei în litigiu, fără ca Servier să conteste această împrejurare, decizia Sandoz a fost adoptată în luna ianuarie a anului 2004, respectiv înainte de decizia Niche și a Matrix de a-și modifica procedeul de fabricare a perindoprilului și, prin urmare, înainte de demersurile pregătitoare ale Niche și Matrix descrise la punctele 433-440, precum și la punctele 446 și 447 din hotărârea atacată, pe care s-a întemeiat Tribunalul pentru a stabili intenția acestor întreprinderi de a intra pe piețele europene ale perindoprilului. În aceste condiții, întrucât împrejurarea de fapt în discuție nu putea în niciun caz să aibă impact asupra constatărilor Tribunalului, acesta nu a încălcat obligația de a-și motiva hotărârile prin faptul că nu a răspuns explicit la argumentația expusă de Servier în această privință.
- 187 În ceea ce privește argumentația întemeiată pe tentativele Matrix prin care urmărește să pună la punct o formă necontrafăcută a versiunii sale generice a perindoprilului, este suficient să se constate că ea urmărește să repună în discuție aprecierea faptelor efectuată de Tribunal la punctul 447 din hotărârea atacată și că, prin urmare, trebuie respinsă ca inadmisibilă.
- 188 În ceea ce privește argumentul potrivit căruia Tribunalul ar fi omis să verifice dacă Niche și Matrix aveau o posibilitate reală și concretă de a intra pe piață în scurt timp, trebuie amintit că acesta se întemeiază pe un criteriu juridic eronat, întrucât, conform jurisprudenței amintite la punctul 80 din prezenta hotărâre, demersurile pregătitoare ale producătorului de medicamente generice trebuie să îi permită accesul pe piață în cauză într-un termen de natură să creeze o presiune concurențială asupra producătorului de medicamente originale. În orice caz, din cuprinsul

punctelor 442-499 din hotărârea atacată reiese că Tribunalul a examinat această chestiune în mod aprofundat, înainte de a concluziona că presiunea concurențială exercitată de Niche și de Matrix era reală.

- 189 În ceea ce privește argumentul pe care Servier îl invocă cu titlu suplimentar în susținerea primei sale critici, este necesar să se constate că acesta este inadmisibil. Într-adevăr, sub pretextul unei preținse denaturări, Servier, susținând în special că inițiativa Niche de a „deschide calea” unei intrări pe piață nu fusese luată cu bună-credință, urmărește în realitate să conteste aprecierile factuale efectuate de Tribunal la punctul 446 din hotărârea atacată, ceea ce nu este de competența Curții în cadrul procedurii de recurs, după cum s-a amintit la punctul 58 din prezenta hotărâre.
- 190 Rezultă că prima critică formulată de Servier, rezumată la punctul 173 din prezenta hotărâre, trebuie respinsă.
- 191 Prin intermediul celei de a doua critici, Servier contestă, invocând un prim argument, aprecierea Tribunalului potrivit căreia demersurile efectuate pentru a obține autorizații de introducere pe piață pot fi luate în considerare pentru a demonstra existența unei concurențe potențiale. Totuși, acest argument trebuie respins, pentru motivele expuse la punctul 118 din prezenta hotărâre. Într-adevăr, demersuri ca acelea prin care se urmărește obținerea unei autorizații de introducere pe piață a unui medicament generic sunt relevante pentru a se dovedi atât capacitatea, cât și intenția producătorului acestui medicament de a intra pe piață [a se vedea în acest sens Hotărârea din 30 ianuarie 2020, Generics (UK) și alții, C-307/18, EU:C:2020:52, punctul 44].
- 192 Prin intermediul unui al doilea argument, Servier reproșează Tribunalului că nu a analizat șansele reale și concrete pe care le aveau Niche și Matrix de a depăși dificultățile tehnice și normative cu care se confruntau.
- 193 Acest argument nu poate fi admis.
- 194 Mai întâi, argumentul menționat se întemeiază pe o premisă eronată în drept. Într-adevăr, contrar a ceea ce susține Servier, fără a nega orice diferență între concurența reală și concurența potențială, existența unei concurențe potențiale nu impune să se demonstreze că producătorii de medicamente generice ar fi intrat în mod cert pe piață și că o asemenea intrare ar fi fost încununată de succes, ci doar că producătorii respectivi dispuneau de posibilități reale și concrete în acest scop (Hotărârea din 25 martie 2021, Lundbeck/Comisia, C-591/16 P, EU:C:2021:243, punctul 63).
- 195 În continuare, este necesar să se arate că, la punctele 442-499 din hotărârea atacată, Tribunalul a efectuat o examinare circumstanțiată și detaliată a obstacolelor pretins insurmontabile întâmpinate de Niche și de Matrix, atât pe planul legat de brevete și pe planurile tehnic și normativ, cât și pe plan financiar. Pe baza acestei examinări și în urma unei aprecieri a faptelor și a elementelor de probă care i-au fost prezentate, Tribunalul a respins afirmațiile prin care Servier contesta că Niche și Matrix aveau capacitatea și intenția de a intra pe piață. Or, ținând seama de aceste elemente, pentru a contesta existența unui raport de concurență potențială cu Niche și cu Matrix, Servier nu poate susține că Tribunalul nu a efectuat o analiză completă a tuturor obstacolelor invocate.

- 196 În sfârșit, în măsura în care Servier contestă aprecierile factuale astfel efectuate de Tribunal pentru această analiză, este suficient să se constate că o asemenea argumentație este inadmisibilă în cadrul unei proceduri de recurs.
- 197 Prin intermediul celei de a treia critici, Servier susține că Tribunalul a răsturnat sarcina probei referitoare la obstacolele insurmontabile la intrarea pe piață în cauză. Cu toate acestea, este suficient a se aminti că, pentru motivele prezentate la punctele 123-125 din prezenta hotărâre, argumentația expusă de Servier și întemeiată pe răsturnarea acestei sarcini a probei și pe *probatio diabolica* a fost respinsă. Prin urmare, și această a treia critică trebuie respinsă.
- 198 Prin intermediul celei de a patra critici, Servier reproșează Tribunalului că a examinat obstacolele cu care se confruntă Niche și Matrix nu în mod global, ci separat.
- 199 Contrar celor susținute de Comisie, această a patra critică nu este inadmisibilă din cauză că nu a fost invocată de Servier în cadrul acțiunii sale în primă instanță. Astfel, întrucât această critică este îndreptată împotriva aplicării de către Tribunal a normelor ce reglementează sarcina și aprecierea probelor, ea poate fi invocată în cadrul procedurii de recurs.
- 200 Cu privire la fond, trebuie amintit că, potrivit jurisprudenței Curții, dovada unei încălcări în materia dreptului concurenței poate fi făcută de Comisie prin intermediul unei serii de indicii obiective și concordante care, apreciate în ansamblu, pot constitui, în lipsa unei alte explicații coerente, dovada unei asemenea încălcări, chiar dacă unul sau altul dintre aceste indicii nu ar fi, privit individual, suficient în acest sens (Hotărârea din 18 martie 2021, Pometon/Comisia, C-440/19 P, EU:C:2021:214, punctul 101 și jurisprudența citată).
- 201 În ceea ce privește dovada existenței concurenței potențiale exercitate de un producător de medicamente generice asupra unui producător de medicamente originale, în conformitate cu jurisprudența amintită la punctul precedent din prezenta hotărâre și astfel cum s-a statuat la punctele 123-125 din aceasta, în cazul în care Comisia reușește să demonstreze, pe baza unei serii de indicii concordante și fără a ignora eventualele obstacole în calea intrării pe piață de care are cunoștință, existența unei concurențe potențiale, revine în acest caz întreprinderilor vizate sarcina de a combate existența unei asemenea concurențe prin prezentarea probei contrare.
- 202 În cazul în care instanța are o îndoială, de aceasta trebuie să beneficieze întreprinderea căreia îi este adresată decizia de constatare a unei încălcări, având în vedere prezumția de nevinovăție care se aplică procedurilor referitoare la încălcări ale normelor de concurență ce pot conduce la aplicarea unor amenzi sau a unor penalități cu titlu cominatoriu (Hotărârea din 16 februarie 2017, Hansen & Rosenthal și H & R Wax Company Vertrieb/Comisia, C-90/15 P, EU:C:2017:123, punctul 18, precum și jurisprudența citată).
- 203 Or, în speță, la punctele 432-440 din hotărârea atacată Tribunalul a arătat că indiciile colectate de Comisie și menționate în decizia în litigiu permiteau să se considere că Niche și Matrix erau concurenți potențiali ai Servier, iar la punctele 441-499 din această hotărâre, a examinat toate obstacolele posibile în calea intrării lor pe piață de care avea cunoștință. În consecință, Tribunalul a apreciat, fără a săvârși o eroare de drept, că acestei întreprinderi îi revenea sarcina de a face proba contrară, întemeindu-se, dacă este cazul, pe alte obstacole în calea unei asemenea intrări. Astfel cum se subliniază la punctul 195 din prezenta hotărâre, în urma unei examinări complete, circumstanțiate și detaliate a argumentației Servier, Tribunalul a respins afirmațiile prin care se urmărea contestarea faptului că Niche și Matrix aveau capacitatea și intenția de a intra pe piață.

- 204 Având în vedere aceste elemente, este necesar să se arate, pe de altă parte, că Tribunalul nu a săvârșit nicio eroare de drept examinând pe rând preținsele obstacole în calea unei intrări pe piață a Niche și a Matrix, fără a verifica, în plus, dacă, în pofida faptului că niciunul dintre aceste obstacole nu era insurmontabil în sine, efectul lor cumulativ conducea totuși la un obstacol insurmontabil. Într-adevăr, o asemenea examinare nu este, în principiu, necesară și, așa cum arată doamna avocată generală la punctul 91 din concluzii, Servier nu a explicat, nici în fața Tribunalului, nici în recursul pe care l-a formulat, în ce ar fi trebuit să constea examinarea probelor pe care o reproșează Tribunalului că nu a efectuat-o în această privință.
- 205 Din elementele care precedă rezultă că a patra critică trebuie respinsă ca nefondată.
- 206 Prin intermediul celei de a cincea critici, Servier reproșează Tribunalului că nu a constatat încălcarea de către Comisie a principiului bunei administrări din cauză că această instituție nu a dispus prezentarea corespondenței dintre Niche sau partenerii săi și autoritățile naționale în legătură cu cererile de autorizare a introducerii pe piață a unei versiuni generice a perindoprilului.
- 207 Este necesar să se constate că, în conformitate cu cele expuse la punctele 80 și 120 din prezenta hotărâre în ceea ce privește relevanța demersurilor pentru obținerea autorizațiilor de introducere pe piață în vederea aprecierii concurenței potențiale, la punctul 479 din hotărârea atacată Tribunalul a amintit în mod întemeiat că, pentru a stabili existența concurenței potențiale, Comisia se putea întemeia pe faptul că producătorul medicamentului generic a solicitat o autorizație de introducere pe piață și a participat în mod activ la procedură în vederea acordării unei asemenea autorizații. În schimb, acestui producător îi revine sarcina de a furniza elemente de probă care să ateste existența unor probleme care împiedică în mod obiectiv obținerea acestei autorizații.
- 208 Cu toate acestea, astfel cum a arătat doamna avocată generală la punctul 103 din concluzii, așa cum rezultatul probabil al unui litigiu în curs referitor la validitatea unui brevet nu este determinant pentru a aprecia existența unui raport de concurență potențială, după cum rezultă din jurisprudența amintită la punctul 81 din prezenta hotărâre, nici Comisiei nu îi revine sarcina de a evalua șansele de succes sau rezultatul probabil al unei proceduri de autorizare a introducerii pe piață inițiate în fața autorităților naționale de un asemenea producător la un moment la care această procedură este sau era în curs. Astfel, în lipsa unei decizii finale prin care să se finalizeze o asemenea procedură, eventualele probleme care împiedică în mod obiectiv obținerea autorizației solicitate nu pot fi stabilite pe baza unor elemente referitoare la îndoieli exprimate de autoritățile naționale competente, fără a aduce atingere deciziei lor finale, cu privire la șansele procedurii de a se finaliza prin obținerea unei autorizații.
- 209 După ce a arătat, la punctul 480 din această hotărâre, că Niche a depus mai multe cereri de autorizare a introducerii pe piață și a participat la procedurile de obținere a lor, la punctul 481 din hotărârea menționată Tribunalul a apreciat că nu se putea reproșa Comisiei că a refuzat să admită cererea de prezentare a întregii corespondențe dintre Niche și autoritățile competente, referitoare la aceste proceduri de autorizare a introducerii pe piață. Tribunalul a considerat în esență în această privință că, întrucât Servier a dispus în cadrul procedurii administrative de un tabel ce rezumă conținutul acestei corespondențe, refuzul Comisiei de a dispune prezentarea documentelor în cauză era justificat, întrucât aceste documente nu aveau o „importanță considerabilă” pentru apărarea Servier. Cu privire la acest aspect, Tribunalul a subliniat în special faptul că Niche nu a prezentat corespondența în discuție, nici în cursul procedurii administrative, nici în fața Tribunalului, în susținerea criticilor sale prin care urmărea să repună în discuție propria calitate de concurent potențial al Servier.

210 În speță, având în vedere cele statuate la punctul 208 din prezenta hotărâre, trebuie să se arate că accesul solicitat la corespondența în discuție nu era susceptibil să permită Servier să furnizeze elemente de probă care să ateste existența unor probleme care să împiedice în mod obiectiv obținerea autorizațiilor de introducere pe piață solicitate de Niche și de Matrix. Astfel, trebuie să se constate că Comisia nu avea obligația să dispună prezentarea corespondenței în discuție și că Tribunalul nu a săvârșit, așadar, nicio eroare de drept în speță prin faptul că nu a constatat o încălcare de către Comisie a principiului bunei administrări. Prin urmare, a cincea critică trebuie respinsă ca nefondată.

211 Având în vedere toate cele care precedă, primul aspect al celui de al treilea motiv trebuie respins.

b) Cu privire la al doilea aspect, referitor la calificarea drept restrângere a concurenței prin obiect

1) Argumentația părților

212 Prin intermediul celui de al doilea aspect al celui de al treilea motiv, Servier reproșează Tribunalului că a confirmat calificarea acordurilor Niche și Matrix drept restrângere a concurenței prin obiect.

213 Cu titlu introductiv, Servier se referă la argumentația sa dezvoltată în cadrul primului său motiv, prezentată la punctele 129-140 din prezenta hotărâre, prin care susține că, la punctele 526, 552, 555, 557 și 558 din hotărârea atacată, Tribunalul a aplicat criterii juridice contrare jurisprudenței referitoare la noțiunea de restrângere a concurenței prin obiect.

214 Prin intermediul unei prime critici, Servier susține că Tribunalul a statuat în mod eronat că plățile de 11,8 milioane GBP plătite Niche și Matrix erau contraprestația pentru renunțarea acestor întreprinderi să concureze Servier. Astfel, din modul de redactare a acordului Niche ar reieși că această sumă era contrapartida costurilor și a despăgubirilor care ar putea fi puse în sarcina Niche și a Unichem ca urmare a încetării programului lor de dezvoltare a unei versiuni generice a perindoprilului ce constituia o contrafacere a brevetelor deținute de Servier. La punctul 537 din hotărârea atacată, Tribunalul ar fi considerat în mod eronat că aceste costuri și despăgubiri nu erau inerente acordului de soluționare amiabilă, deși acest acord expunea Niche și Matrix unui risc ridicat ca răspunderea lor să fie pusă în joc. Tribunalul ar fi considerat în mod eronat, la punctul 539 din hotărârea atacată, că aceste costuri și despăgubiri plătite efectiv de Niche și de Matrix erau într-un quantum inferior sumei de 11,8 milioane GBP pe care fiecare a primit-o de la Servier. Astfel, ar fi vorba despre elemente ulterioare datei încheierii acordurilor Niche și Matrix, dată la care riscul asumat de aceste întreprinderi nu putea fi evaluat în mod precis.

215 Prin intermediul unei a doua critici, Servier susține în esență că Tribunalul, confirmând că plățile în quantum de 11,8 milioane GBP primite de Niche și de Matrix au constituit contraprestația pentru clauzele de necontestare și de necomercializare subscrise de acestea din urmă, a săvârșit trei erori.

216 În primul rând, la punctul 541 din hotărârea atacată, Tribunalul ar fi refuzat să examineze caracterul stimulat al acestor plăți, comparând quantumul lor cu profiturile pe care Niche și Matrix le puteau preconiza, fiecare, de la intrarea lor pe piața perindoprilului. Potrivit Servier, această comparație era nu inutilă, astfel cum a statuat Tribunalul, ci necesară. De altfel, Comisia

ar fi efectuat o asemenea comparație în considerentul (1338) al deciziei în litigiu, a cărei validitate Servier a contestat-o în cadrul acțiunii sale în primă instanță. Tribunalul ar fi substituit astfel motivarea Comisiei cu propria motivare.

- 217 În al doilea rând, statuând că Servier nu a dovedit că suma de 11,8 milioane GBP era insuficientă pentru a constitui un stimulent pentru renunțarea la intrarea pe piață în cauză, Tribunalul ar fi răsturnat sarcina probei și ar fi încălcat principiul prezumției de nevinovăție.
- 218 În al treilea rând, la punctul 563 din hotărârea atacată, Tribunalul ar fi omis să ia în considerare, în contextul acordurilor Niche, Matrix și Biogaran, obstacolele în legătură cu brevetele și pe cele normative, tehnice și financiare cu care se confruntau Niche și Matrix. Tribunalul s-ar fi limitat să examineze contextul respectiv în cadrul analizei sale privind concurența potențială, în timp ce, potrivit Servier, aceste obstacole constituie adevărata cauză a acceptării clauzelor de necontestare și de necomercializare.
- 219 În ceea ce privește mai precis acordul Biogaran, Servier contestă că suma de 2,5 milioane GBP plătită Niche în temeiul acestui acord depășea valoarea dosarelor de autorizare a introducerii pe piață transferate către Biogaran. Chiar dacă aceasta ar fi situația, Servier apreciază că o asemenea împrejurare nu ar fi fost suficientă pentru a se stabili caracterul stimulat al acestei plăți fără luarea în considerare a contextului acestui acord. Servier subliniază că valoarea acestei plăți, care a fost considerată în decizia în litigiu doar ca fiind un stimulent suplimentar, era prea redusă ca să fi stimulat Niche să încheie o tranzacție.
- 220 Comisia contestă această argumentație.

2) Aprecierea Curții

- 221 Prin intermediul argumentelor sale introductive, Servier reiterează că Tribunalul a aplicat criterii juridice eronate pentru a aprecia existența unei restrângeri a concurenței prin obiect, făcând trimitere la argumentația invocată în susținerea primului său motiv. Aceste argumente introductive trebuie să fie înlăturate pentru aceleași motive ca cele expuse la punctele 142-169 din prezenta hotărâre.
- 222 Prin intermediul primei critici, Servier contestă aprecierea Tribunalului potrivit căreia plățile sale în cuantum de 11,8 milioane GBP în favoarea Niche și a Matrix au fost efectuate drept contraprestație pentru renunțarea acestora din urmă la intrarea pe piață. Totuși, trebuie să se constate că această argumentație se întemeiază integral pe premisa potrivit căreia despăgubirile pe care un producător de medicamente generice ar putea fi obligat să le plătească unor terți ca urmare a prejudiciului pe care aceștia din urmă l-ar fi suferit ca urmare a deciziei producătorului respectiv de a renunța la comercializarea medicamentului generic ce face obiectul litigiului sunt cuprinse, în principiu, în cheltuielile inerente soluționării amiabile a unui litigiu în materie de brevete. Or, pentru motivele prezentate la punctul 167 din prezenta hotărâre, această premisă este eronată. Prin urmare, prima critică trebuie respinsă.
- 223 Prin intermediul celei de a doua critici, Servier susține, cu un prim argument, că Tribunalul ar fi trebuit să compare plățile în cuantum de 11,8 milioane GBP plătite Niche și Matrix cu profiturile pe care acestea din urmă se puteau aștepta să le obțină din intrarea lor pe piața perindoprilului. Acest argument nu este însă fondat. Este suficient a se aminti că, în conformitate cu cele statuate la punctul 165 din prezenta hotărâre, pentru a verifica dacă transferurile de valoare ale producătorului de medicamente originale către producătorul de medicamente generice

constituie contraprestația pentru renunțarea de către acesta din urmă la intrarea pe piața în cauză, trebuie să se determine dacă soldul pozitiv net al transferurilor de valoare este suficient de important pentru a stimula efectiv producătorul de medicamente generice să recurgă la o asemenea renunțare, fără a fi necesar ca acest sold pozitiv net să fie în mod necesar superior beneficiilor pe care le-ar fi realizat dacă ar fi obținut câștig de cauză în procedura în materie de brevete [a se vedea în acest sens Hotărârea din 30 ianuarie 2020, Generics (UK) și alții, C-307/18, EU:C:2020:52, punctele 87-94].

- 224 Prin intermediul unui al doilea argument, Servier reproșează Tribunalului că a răsturnat sarcina probei în ceea ce privește comparația vizată la punctul precedent din prezenta hotărâre. Din cuprinsul punctului menționat rezultă însă că acest argument este inoperant, din moment ce pretinsa răsturnare a sarcinii probei se raportează la o comparație care nu era necesară.
- 225 Printr-un al treilea argument, Servier reproșează Tribunalului că nu a luat în considerare obstacolele cu care se confruntau Niche și Matrix. Trebuie să se constate că, prin intermediul acestui argument, Servier contestă caracterul anticoncurențial al obiectivului urmărit de acordurile Niche, Matrix și Biogaran, susținând că aceste întreprinderi doreau să încheie o tranzacție nu datorită stimulării rezultate dintr-o plată inversă oferită de Servier, ci din cauza obstacolelor cu care se confrunta proiectul lor de a intra pe piața perindoprilului. Ea invocă astfel intenția acestor întreprinderi și faptul că urmăreau un scop nu anticoncurențial, ci legitim.
- 226 În această privință, trebuie amintit că, astfel cum reiese din cuprinsul punctelor 159-168 din prezenta hotărâre, Tribunalul nu a săvârșit nicio eroare de drept la punctele 277-280 din hotărârea atacată, în termenii cărora aprecierea sa cu privire la situația Niche și a Matrix, efectuată la punctele 527-547 din această hotărâre, în ceea ce privește caracterul stimulativ al transferurilor de valoare efectuate în favoarea lor de Servier și de filiala sa Biogaran, este afectată de nelegalitate. În rest, în măsura în care Servier urmărește să repună în discuție aprecierile factuale efectuate de Comisie în această privință, criticile sale sunt inadmisibile.
- 227 În ceea ce privește argumentele expuse de Servier și întemeiate pe obstacolele în legătură cu brevetele la intrarea Niche și a Matrix pe piață, trebuie să se constate că ele se suprapun cu argumentele invocate în contextul concurenței potențiale, pe care Curtea le-a respins la punctele 184-211 din prezenta hotărâre. Astfel, întrucât Curtea a statuat că Tribunalul nu a săvârșit nicio eroare de drept care să determine nelegalitatea aprecierii sale potrivit căreia aceste obstacole nu constituiau o barieră insurmontabilă în calea unei asemenea intrări, nu există niciun motiv să se considere, în lipsa unor asemenea obstacole, că ele ar fi susceptibile să repună în discuție caracterul stimulativ al transferurilor de valoare constatate, constituind adevărata cauză a deciziei Niche și a Matrix de a renunța la intrarea pe piața perindoprilului în Uniune.
- 228 În măsura în care Servier invocă lipsa unei intenții anticoncurențiale a părților la acordurile Niche și Matrix, trebuie amintit că, astfel cum rezultă din cuprinsul punctului 157 din prezenta hotărâre, împrejurarea că aceste întreprinderi au acționat fără a avea intenția de a împiedica, de a restrânge sau de a denatura concurența și faptul că au urmărit anumite obiective legitime nu sunt determinante pentru aplicarea articolului 101 alineatul (1) TFUE (Hotărârea din 21 decembrie 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, punctul 167 și jurisprudența citată). Astfel, faptul că o strategie comercială, care constă pentru întreprinderi ce își desfășoară activitatea la același nivel al lanțului de producție în negocierea unor asemenea acorduri între ele pentru a înceta un litigiu referitor la validitatea unui brevet, este economic

rațională din punctul de vedere al acestor întreprinderi nu demonstrează nicidecum că o continuare a acestei strategii poate fi justificată din punctul de vedere al dreptului concurenței. Prin urmare, al treilea argument al Servier nu este fondat.

- 229 Având în vedere considerațiile care precedă, se impune respingerea celui de al doilea aspect al celui de al treilea motiv și, prin urmare, a acestui al treilea motiv în totalitate.

2. Cu privire la al șaselea motiv, referitor la calificarea acordurilor Niche și Matrix drept încălcări distincte

- 230 Prin intermediul celui de al șaselea motiv de recurs, Servier contestă motivarea prin care Tribunalul a refuzat să considere că acordurile Niche și Matrix constituiau o încălcare unică.

a) Argumentația părților

- 231 Potrivit Servier, Tribunalul a săvârșit o eroare de drept atunci când a confirmat, la punctul 1302 din hotărârea atacată, că acordurile Niche și Matrix constituiau două încălcări distincte, pentru fiecare dintre acestea Comisia putând aplica o amendă individuală pentru Niche și pentru Matrix.
- 232 În primul rând, Servier arată că un comportament continuu, caracterizat prin mai multe acte care au un obiectiv comun, constituie o încălcare unică. Or, acordurile Niche și Matrix – semnate în aceeași zi, în același loc, de același reprezentant al Servier – aveau același obiectiv, astfel cum reiese din cuprinsul punctului 1296 din hotărârea atacată. Contrar constatării Tribunalului din cuprinsul punctului 1280 din hotărârea atacată, aceste acorduri ar fi determinat o coordonare a comportamentului Niche și al Matrix în raport cu Servier. Din cauza complementarității acestor acorduri, Tribunalul ar fi trebuit să admită motivul prin intermediul căruia Servier a susținut că acordurile menționate constituiau o încălcare unică.
- 233 În al doilea rând, Servier susține că Tribunalul a înlăturat calificarea drept încălcare unică întemeindu-se pe criterii eronate din punct de vedere juridic. Arată în această privință că, la punctele 1296, 1297 și 1300 din hotărârea atacată, Tribunalul pare să fi înlăturat calificarea drept încălcare unică pentru motivul că Niche și Matrix nu împărtășeau aceeași intenție. Cu toate acestea, un asemenea criteriu subiectiv ar fi străin de jurisprudența Tribunalului care impune ca această calificare să se întemeieze nu pe intenția subiectivă a părților, ci pe elemente obiective (Hotărârea din 3 martie 2011, Siemens/Comisia, T-110/07, EU:T:2011:68, punctul 246). Întrucât Tribunalul a considerat, pe baza elementelor menționate la punctul 1296 din această hotărâre, că acordurile Niche și Matrix urmăreau același obiectiv, din această împrejurare ar fi trebuit să deducă existența unei încălcări unice, în pofida anumitor divergențe de intenții între aceste întreprinderi.
- 234 Servier arată în plus că, la punctul 1298 din hotărârea atacată, Tribunalul s-a referit la faptul că între Niche și Matrix nu exista o „comunitate de interese”. Or, având în vedere jurisprudența, acest criteriu nu ar fi nici pertinent, nici necesar. În orice ipoteză, această apreciere a Tribunalului s-ar întemeia pe o denaturare a faptelor, în măsura în care aceste întreprinderi încheiaseră un acord verbal de împărțire a profiturilor și un acord de împărțire a răspunderilor față de distribuitori, astfel cum reiese din cuprinsul punctului 1299 din această hotărâre.

- 235 În al treilea rând, în opinia Servier, Tribunalul nu putea să se întemeieze pe diferențele minore dintre acordurile Niche și Matrix evidențiate la punctul 1298 din hotărârea atacată pentru a repune în discuție existența unui obiectiv comun urmărit de aceste întreprinderi.
- 236 În al patrulea rând, Tribunalul nu ar fi putut să se întemeieze pe dezacorduri între Niche și Matrix cu ocazia punerii în aplicare a acordurilor lor cu Servier pentru a respinge, la punctul 1299 din hotărârea atacată, existența unei încălcări unice. Astfel, aceste dezacorduri ar fi ulterioare încheierii acordurilor respective.
- 237 În al cincilea rând, faptul că Matrix nu a fost implicată încă de la începutul negocierilor dintre Niche și Servier sau că nu cunoștea existența acordului Biogaran nu ar fi de natură să repună în discuție existența unei încălcări unice.
- 238 Comisia contestă această argumentație.

b) Aprecierea Curții

- 239 Prin argumentația prezentată, Servier arată că Tribunalul a aplicat un criteriu juridic eronat pentru a stabili dacă Niche și Matrix săvârșiseră două încălcări distincte. Servier denunță o denaturare a faptelor în enunțul celui de al șaselea motiv și contestă în esență calificarea juridică a faptelor reținută de Tribunal în hotărârea atacată.
- 240 Reiese din jurisprudența constantă a Curții că o încălcare a articolului 101 alineatul (1) TFUE poate rezulta nu numai dintr-un act izolat, ci și dintr-o serie de acte sau dintr-un comportament continuu, deși chiar unul sau mai multe elemente ale acestei serii de acte sau ale comportamentului continuu ar putea constitui ele însele și privite izolat o încălcare a dispoziției menționate. Astfel, în ipoteza în care diferitele comportamente se înscriu într-un „plan de ansamblu”, din cauza obiectului identic al acestora care denaturează concurența în cadrul pieței interne, Comisia are dreptul să stabilească răspunderea pentru aceste comportamente în funcție de participarea la încălcare, privită în ansamblu (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 decembrie 2012, Comisia/Verhuizingen Coppens, C-441/11 P, EU:C:2012:778, punctul 41 și jurisprudența citată).
- 241 O întreprindere care a participat la o asemenea încălcare unică și continuă prin comportamente specifice, care intrau în sfera de aplicare a noțiunilor de „acord” sau de „practică concertată” având un obiect anticoncurențial, în sensul articolului 101 alineatul (1) TFUE, și care aveau drept scop să contribuie la realizarea încălcării în ansamblul său, poate astfel de asemenea să fie considerată răspunzătoare, pentru toată perioada participării sale la această încălcare, pentru comportamentele altor întreprinderi în cadrul încălcării respective (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 decembrie 2012, Comisia/Verhuizingen Coppens, C-441/11 P, EU:C:2012:778, punctul 42 și jurisprudența citată).
- 242 În această privință, trebuie amintit că, pentru calificarea a diferite acțiuni drept încălcare unică și continuă, nu trebuie să se verifice dacă ele prezintă o legătură de complementaritate, în sensul că fiecare dintre ele este destinată să facă față uneia sau mai multor consecințe ale concurenței normale și contribuie, prin intermediul unei interacțiuni, la realizarea ansamblului efectelor anticoncurențiale dorite de autorii acestora în cadrul unui plan global care vizează un obiectiv unic. În schimb, condiția referitoare la noțiunea de „obiectiv unic” implică necesitatea de a verifica dacă nu există elemente care caracterizează diferitele comportamente ce fac parte din încălcare și care să poată să indice că comportamentele materiale adoptate de alte întreprinderi

participante nu au același obiect sau același efect anticoncurențial și, în consecință, nu se înscriu într-un „plan de ansamblu” în considerarea obiectului lor identic care denaturează concurența în cadrul pieței interne (Hotărârea din 26 ianuarie 2017, Villeroy & Boch/Comisia, C-644/13 P, EU:C:2017:59, punctul 50, precum și jurisprudența citată).

- 243 În plus, trebuie să se arate că, așa cum a evidențiat în esență doamna avocată generală la punctele 239 și 240 din concluzii, pentru a califica unele comportamente drept încălcări distincte sau încălcare unică, Comisia trebuie să determine în mod obiectiv, pe baza elementelor din dosar și sub controlul instanței Uniunii, că sunt îndeplinite aceste criterii stabilite pentru calificarea unui comportament într-un mod sau altul. Într-adevăr, așa cum a statuat Tribunalul la punctul 1294 din hotărârea atacată, dacă se demonstrează că Comisia a săvârșit o eroare atunci când a efectuat această calificare juridică a faptelor, decizia de încălcare trebuie anulată, iar quantumul amenzii stabilite trebuie recalculat.
- 244 În speță, Tribunalul a amintit în esență elementele jurisprudențiale menționate la punctul 242 din prezenta hotărâre, arătând la punctul 1295 din hotărârea atacată că, „pentru a se constata existența unei încălcări unice, Comisia are competența să stabilească faptul că acordurile în discuție se înscriu într-un plan de ansamblu pus în aplicare în mod conștient de întreprinderile în cauză în vederea realizării unui obiectiv anticoncurențial unic și trebuie să examineze, în această privință, toate elementele factuale care pot să dovedească sau să repună în discuție planul de ansamblu menționat”. Este necesar să se constate că Tribunalul nu a săvârșit nicio eroare de drept în ceea ce privește criteriul juridic aplicabil în vederea identificării unei încălcări unice.
- 245 În ceea ce privește aprecierea faptelor din cauză, la punctele 1296 și 1297 din hotărârea atacată Tribunalul a considerat că, deși era adevărat că Servier urmărea unul și același obiectiv la încheierea acordurilor Niche și Matrix, această împrejurare nu permitea să se constate că, la rândul lor, Niche și Matrix urmăreau împreună același obiectiv care atesta un plan comun și nici, *a fortiori*, că împărtășeau acest plan cu Servier. Procedând astfel, Tribunalul a făcut o aplicare exactă a criteriilor enunțate la punctele 240-242 din prezenta hotărâre, potrivit cărora calificarea drept încălcare unică impune ca fiecare dintre comportamentele anticoncurențiale în cauză să se înscrie în cadrul aceluiași plan de ansamblu, din cauza obiectului lor anticoncurențial identic.
- 246 La punctele 1298 și 1299 din hotărârea atacată, Tribunalul a considerat că încheierea acordurilor Niche și Matrix în aceeași zi, în același loc și de către același reprezentant nu era o împrejurare suficientă pentru a stabili existența unui plan comun între Niche și Matrix. El a evidențiat existența mai multor diferențe între clauzele acestor acorduri, nu a ținut seama indiciile existenței unui acord verbal între Niche și Matrix cu privire la punerea în aplicare a acordurilor menționate și a dedus din aceste elemente că întreprinderile menționate nu aveau un „plan comun” care să permită calificarea comportamentului lor drept „încălcare unică”.
- 247 În ceea ce privește împrejurările factuale legate de încheierea acordurilor Niche și Matrix, la punctul 1300 din hotărârea atacată Tribunalul a considerat că acestea demonstau că Matrix încercase mai degrabă să profite de o oportunitate oferită de Servier decât să acționeze în colaborare cu Niche în cadrul unui plan comun prin care se urmărea încetarea proiectului lor privind periondoprilul. Participarea Matrix la negocierile care au condus la încheierea acordurilor Niche și Matrix, cu privire la care a fost informată doar tardiv, a fost limitată, potrivit constatărilor factuale ale Tribunalului, la negocierea transferului de valoare de la Servier în favoarea sa. Pe de altă parte, la punctul 1301 din hotărârea atacată Tribunalul a arătat că acordul Biogaran a fost încheiat fără ca Matrix să aibă cunoștință.

- 248 Servier susține însă că Tribunalul a acordat o importanță prea mare intenției părților, deși jurisprudența ar impune o evaluare obiectivă a legăturii comportamentelor anticoncurențiale cu un plan de ansamblu.
- 249 Cu toate acestea, astfel cum a arătat doamna avocată generală la punctul 248 din concluzii, pentru a se putea constata o încălcare unică, trebuie să se demonstreze că comportamentele întreprinderilor fac parte dintr-un plan de ansamblu din cauza contribuției lor la realizarea unui obiectiv economic comun (a se vedea în acest sens Hotărârea din 16 iunie 2022, Toshiba Samsung Storage Technology și Toshiba Samsung Storage Technology Korea/Comisia, C-700/19 P, EU:C:2022:484, punctul 107, precum și jurisprudența citată). Dovada unui asemenea obiectiv comun poate fi, așadar, realizată în special pe baza unor elemente referitoare la intenția părților, întrucât noțiunea de plan de ansamblu presupune că părțile aveau intenția de a colabora pentru a pune în aplicare acel plan, iar intențiile lor în privința acestei colaborări sunt deci pertinente, cu condiția să fie stabilite pe baza unor elemente obiective și fiabile, pentru a determina dacă comportamentul lor constituie o încălcare unică.
- 250 În aceste condiții, Servier nu are temei să susțină că această calificare juridică a faptelor efectuată de Tribunal are la bază un criteriu juridic eronat. Servier nu a dovedit nici o denaturare a faptelor de către Tribunal.
- 251 În consecință, al șaselea motiv trebuie respins.

D. Cu privire la al patrulea motiv, referitor la acordul Teva

- 252 Prin intermediul celui de al patrulea motiv, Servier contestă aprecierile formulate de Tribunal cu privire la aplicarea articolului 101 alineatul (1) TFUE în cazul acordului Teva. Acest motiv cuprinde două aspecte.

1. Cu privire la primul aspect, referitor la concurența potențială

a) Argumentația părților

- 253 Prin intermediul primului aspect al celui de al patrulea motiv, Servier susține că analiza concurenței potențiale efectuată de Tribunal este afectată de mai multe erori de drept. Pe baza argumentației dezvoltate în cadrul celui de al doilea motiv, Servier reproșează la modul general Tribunalului că, pentru a demonstra lipsa unei concurențe potențiale, acesta i-a impus la punctele 589, 591, 592, 600, 601 și 603 din hotărârea atacată sarcina de a demonstra că intrarea Teva pe piață se confrunta cu obstacole insurmontabile.
- 254 Prin intermediul unei prime critici, Servier contestă aprecierea efectuată la punctele 589, 591, 592 și 596 din hotărârea atacată, potrivit căreia brevetele sale, precum și percepția pe care o puteau avea părțile cu privire la acestea și în special riscul ca o somație provizorie să fie acordată în temeiul acestor brevete nu constituiau obstacole insurmontabile în calea unei asemenea intrări.
- 255 Prin intermediul unei a doua critici, Servier reproșează Tribunalului că la punctul 599 din hotărârea atacată a statuat că întârzierile în procedurile de autorizare a introducerii pe piață nu sunt suficiente pentru a exclude calitatea de concurent potențial a unui producător de medicamente generice. Tribunalul nu ar fi analizat efectul acestor întârzieri, deși Servier

demonstrase că ele puseseră în pericol proiectul Teva. În plus, Tribunalul nu ar fi ținut seama de importanța pentru producătorii de medicamente generice de a fi printre primii care să intre pe piața în cauză, deși Comisia recunoscuse expres această importanță în considerentul (1126) al deciziei în litigiu.

- 256 Prin intermediul unei a treia critici, Servier invocă mai multe denaturări.
- 257 Pe de o parte, la punctele 586 și 609-612 din hotărârea atacată, Tribunalul ar fi denaturat probele prezentate de Servier care demonstau că Teva nu avea niciun stoc de perindopril ce beneficia de o autorizație de introducere pe piață.
- 258 Pe de altă parte, Servier susține că, la punctul 594 din hotărârea atacată, Tribunalul a denaturat cererea introductivă în primă instanță afirmând că Servier nu contestase declarația prin care Teva se declara pregătită să își asume riscul de a face obiectul unei acțiuni în contrafacere ca urmare a intrării sale pe piața perindoprilului.
- 259 Prin intermediul unei a patra critici, Servier reproșează Tribunalului că a refuzat, la punctul 610 din hotărârea atacată, să țină seama de probele privind viciile perindoprilului generic produs pornind de la principiul activ furnizat de Hetero Drugs Ltd (denumită în continuare „Hetero”) pentru motivul că acestea erau ulterioare încheierii acordului Teva. Or, întrucât aceste probe erau anterioare investigației Comisiei, ele ar avea o puternică valoare probantă. Considerând, la punctul 611 din această hotărâre, că e-mailul adresat Hetero de Teva la 15 octombrie 2007 urmărea „în mod clar să pună în aplicare” acordul Teva, Tribunalul ar fi denaturat acest e-mail.
- 260 Comisia contestă această argumentație.

b) Aprecierea Curții

- 261 Argumentele introductive și prima critică, referitoare la sarcina probei existenței unor obstacole insurmontabile la intrarea pe piață, se întemeiază pe o concepție eronată a criteriilor juridice aplicabile aprecierii concurenței potențiale, astfel cum se statuează la punctele 81 și 107-111, precum și la punctele 123-125 din prezenta hotărâre. Aceste argumente și această critică trebuie, prin urmare, să fie respinse pentru aceleași motive ca cele expuse la punctele menționate.
- 262 Similar, în măsura în care această critică este întemeiată mai precis pe riscul ca o somație provizorie să fie acordată pe baza acestor brevete, trebuie să se amintească, astfel cum se statuează la punctul 112 din prezenta hotărâre, că acordarea lor și, *a fortiori*, simplul risc al unei asemenea acordări nu poate permite ca atare excluderea calității de concurent potențial a unui producător de medicamente generice.
- 263 În ceea ce privește a doua critică, trebuie amintit că, potrivit celor statuate la punctul 120 din prezenta hotărâre, o întârziere în procedurile de autorizare a introducerii pe piață nu este suficientă în sine pentru a repune în discuție calitatea de concurent potențial. Prin urmare, trebuie să se respingă acest al doilea motiv pentru aceleași motive precum cele enunțate la punctul 120 menționat. În ceea ce privește trimiterea făcută, în considerentul (1126) al deciziei în litigiu, la avantajul numit „al primului venit” de care ar beneficia primul producător de medicamente generice în ceea ce privește lansarea produsului său, nu reiese nicidecum din această referință că numai un producător care este în măsură să își lanseze produsul primul poate

fi considerat concurent potențial al producătorului de medicamente originale. În rest, este suficient să se constate că Servier contestă aprecieri factuale ale Tribunalului referitoare la o asemenea întârziere și că argumentația sa este, așadar, inadmisibilă.

- 264 În ceea ce privește pretinsa denaturare a probelor privind lipsa stocurilor de perindopril deținute de Teva acoperite de o autorizație de introducere pe piață, trebuie să se arate, similar Comisiei, că, întrucât Servier nu a identificat cu precizie probele a căror denaturare o invocă, Comisia nu este în măsură să răspundă la această critică, iar Curtea nu poate efectua controlul său, astfel încât critica menționată trebuie respinsă ca inadmisibilă.
- 265 În ceea ce privește denaturarea cererii introductive formulate de Servier în primă instanță, care figurează la punctul 594 din hotărârea atacată, în sensul că Tribunalul arată că Servier nu ar fi contestat pe plan factual afirmația ce reiese dintr-o declarație a Teva potrivit căreia aceasta era pregătită să lanseze perindoprilul pe care îl producea, în pofida riscului unor acțiuni în contrafacere, este necesar să se constate că Tribunalul a răspuns la argumentația Servier pe fond, în orice caz, amintind la punctul 591 din această hotărâre că riscurile pentru Teva de a face obiectul unor acțiuni în contrafacere și al unor somații provizorii în urma intrării sale pe piața perindoprilului nu permiteau totuși „să se excludă existența unor posibilități reale și concrete ale Teva de a depăși obstacolele legate de brevetele în discuție”. În plus, din cuprinsul acestui punct 594 reiese că, deși Teva conștientiza riscurile de contrafacere și de acordare a unor somații provizorii încă din luna februarie a anului 2006, a continuat totuși să întreprindă demersurile pregătitoare, așa cum rezultă din cuprinsul punctului 598 din această hotărâre.
- 266 Pe de altă parte, astfel cum s-a amintit la punctul 109 din prezenta hotărâre, existența unui brevet care protejează procedeul de fabricare a unei substanțe active intrate în domeniul public nu poate fi considerată în sine un obstacol insurmontabil la intrarea pe piață și nu împiedică calificarea drept concurent potențial al producătorului medicamentului original în cauză a unui producător de medicamente generice care are efectiv intenția fermă, precum și capacitatea adecvată de a intra pe piață și care, prin demersurile sale, se arată pregătit să conteste validitatea acestui brevet și să își asume riscul de a se confrunta, la momentul intrării sale pe acea piață, cu o acțiune în contrafacere introdusă de titularul brevetului respectiv [Hotărârea din 30 ianuarie 2020, Generics (UK) și alții, C-307/18, EU:C:2020:52, punctul 46].
- 267 Reiese, așadar, din elementele amintite la punctul 265 din prezenta hotărâre că, fără a fi necesar să se întemeieze pe faptul că Servier nu ar fi contestat intenția Teva de a intra cu risc pe piață, Tribunalul a examinat pe fond argumentele expuse de Servier și a motivat corespunzător cerințelor legale, în raport cu jurisprudența citată la punctul 266 din prezenta hotărâre, concluzia potrivit căreia existența brevetelor deținute de Servier nu constituia un obstacol insurmontabil la intrarea potențială a Teva pe piață.
- 268 Rezultă că critica privind denaturarea, care a fost îndreptată împotriva punctului 594 din hotărârea atacată, este inoperantă întrucât vizează un motiv neesențial al hotărârii atacate.
- 269 Prin intermediul celei de a patra critici, Servier contestă aprecierea e-mailului din 15 octombrie 2007 transmis de Hetero, sub acoperirea că invocă o denaturare a acestuia. Or, conform jurisprudenței amintite la punctul 58 din prezenta hotărâre, o critică de această natură nu este de competența Curții în cadrul procedurii de recurs.
- 270 Ținând seama de aceste elemente, primul aspect al celui de al patrulea motiv trebuie respins.

2. Cu privire la al doilea aspect, referitor la calificarea drept restrângere a concurenței prin obiect

- 271 Prin intermediul celui de al doilea aspect al celui de al patrulea motiv, Servier reproșează Tribunalului că, la punctele 698, 700 și 704 din hotărârea atacată, a confirmat calificarea acordului Teva drept restrângere a concurenței prin obiect. În această privință, Servier, reiterând în același timp argumentația prezentată în cadrul primului motiv, arată că faptul că acordul Teva conține clauze de restrângere a concurenței și o plată care stimulează Teva să se supună unor asemenea clauze nu ar fi suficient pentru a califica acest acord drept restrângere a concurenței prin obiect, în condițiile în care, în special, acest acord favoriza deopotrivă o intrare anticipată a Teva pe piață și producea, așadar, efecte favorabile concurenței.
- 272 Înainte de a aborda criticile specifice invocate de Servier în acest context, trebuie să se amintească de la bun început că, în conformitate cu jurisprudența amintită la punctele 73, 76 și 77 din prezenta hotărâre, eventualele efecte favorabile concurenței ale unui acord sunt lipsite de relevanță în contextul examinării obiectului său anticoncurențial, inclusiv în scopul verificării eventualei sale nocivități. Este necesar să se sublinieze de asemenea că, astfel cum reiese din jurisprudența amintită în special la punctul 83 din prezenta hotărâre, o amânare a intrării pe piață a unor medicamente generice în schimbul unor transferuri de valoare ale producătorului de medicamente originale în beneficiul producătorului acestor medicamente generice trebuie considerată că constituie o restrângere a concurenței prin obiect dacă aceste transferuri de valoare se explică numai prin interesul comercial al acestor producători de medicamente de a nu concura pe baza meritelor.

a) Cu privire la obiectivele acordului Teva

1) Argumentația părților

- 273 Servier susține că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept omițând să ia în considerare scopurile urmărite în mod obiectiv de acordul Teva doar pentru motivul că acest acord conținea clauze de restrângere a concurenței. Potrivit Servier, Tribunalul nu a ținut seama de faptul că aprovizionarea Teva cu perindopril era obiectivul esențial al acordului menționat. Soluționarea amiabilă a litigiilor referitoare la brevetele deținute de Servier ar fi constituit doar un obiectiv „secundar”, a cărui întindere era limitată, întrucât nu se extindea la procedura în fața OEB referitoare la validitatea brevetului 947. În opinia Servier, aceste obiective nu sunt în sine nocive pentru concurență.
- 274 În plus, analogia efectuată de Tribunal la punctul 704 din hotărârea atacată între acordul Teva și împrejurările cauzei în care s-a pronunțat Hotărârea din 20 noiembrie 2008, Beef Industry Development Society și Barry Brothers (C-209/07, EU:C:2008:643), nu ar fi întemeiată, întrucât aceste împrejurări se raportau nu la intrarea unui nou concurent pe piață, ci la ieșirea unor întreprinderi concurente deja prezente pe această piață.
- 275 Comisia contestă această argumentație.

2) *Aprecierea Curții*

- 276 Servier contestă existența unei restrângeri a concurenței prin obiect întemeindu-se pe pretinsa legitimitate a anumitor obiective enunțate de acordul Teva și pe cea a intenției părților în această privință. Potrivit Servier, Tribunalul ar fi săvârșit o eroare de drept neținând seama de aceste obiective și de această intenție în cadrul calificării acordului Teva drept restrângere a concurenței prin obiect.
- 277 Cu toate acestea, trebuie amintit că, pentru a califica un comportament drept restrângere a concurenței prin obiect, este necesar să se determine scopurile obiective pe care acest comportament urmărește să le atingă în privința concurenței. În schimb, așa cum se statuează la punctul 87 din prezenta hotărâre, împrejurarea că întreprinderile au acționat fără a avea intenția de a împiedica, de a restrânge sau de a denatura concurența și faptul că au urmărit anumite obiective legitime nu sunt determinante în vederea aplicării articolului 101 alineatul (1) TFUE. Este relevantă numai aprecierea gradului de nocivitate economică a acestei practici pentru buna funcționare a concurenței pe piața în cauză. Această apreciere trebuie să se întemeieze pe considerații obiective, dacă este necesar în urma unei analize detaliate a practicii respective, precum și pe obiectivele sale și pe contextul economic și juridic în care se înscrie [a se vedea în acest sens Hotărârea din 30 ianuarie 2020, Generics (UK) și alții, C-307/18, EU:C:2020:52, punctele 84 și 85, precum și Hotărârea din 25 martie 2021, Lundbeck/Comisia, C-591/16 P, EU:C:2021:243, punctul 131].
- 278 În plus, în măsura în care Servier, subliniind că acordul Teva avea ca obiectiv „esențial” aprovizionarea Teva cu perindopril și ca obiectiv „secundar” soluționarea amiabilă a litigiilor, urmărește să se prevaleze de jurisprudența Curții referitoare la restricțiile accesorii, este necesar să se considere, pentru motivele expuse la punctele 148-151 din prezenta hotărâre, că această jurisprudență nu este aplicabilă unei situații precum cea prezentată de acordul Teva. Astfel, în primul rând, clauza din acordul Teva care prevede aprovizionarea Teva cu perindopril nu este neutră în privința concurenței, din cauza existenței unor plăți inverse care constituie transferuri de valoare, și, în al doilea rând, ținând seama de existența acelorași plăți, restrângerile aduse concurenței care decurg din clauzele de necontestare și de necomercializare nu pot fi considerate ca fiind obiectiv necesare nici pentru această clauză și nici pentru soluționarea amiabilă a litigiilor, *a fortiori* atunci când clauzele de necontestare și de necomercializare sunt interpretate în lumina caracterului exclusiv al clauzei de aprovizionare.
- 279 În consecință, fără a fi necesară pronunțarea asupra relevanței Hotărârii din 20 noiembrie 2008, Beef Industry Development Society și Barry Brothers (C-209/07, EU:C:2008:643), critica invocată de Servier trebuie respinsă.

b) Cu privire la ambivalența efectelor acordului Teva

1) Argumentația părților

- 280 Servier susține că, la data încheierii acordului Teva, efectele potențiale ale acestui acord, privite în ansamblu și în măsura în care puteau fi identificate la acea dată, erau ambivalente, astfel încât calificarea acordului Teva drept restrângere a concurenței prin obiect este exclusă, așa cum reiese din argumentația pe care a invocat-o în cadrul primului motiv. Tribunalul ar fi denaturat faptele referitoare la contextul acestui acord, în special la punctele 644 și 667 din hotărârea atacată, și ar fi ignorat efectele acestuia care erau favorabile concurenței.

281 Comisia contestă această argumentație.

2) *Aprecierea Curții*

282 Servier nu se poate prevala de efectele pozitive sau măcar ambivalente asupra concurenței pe care acordul Teva le-ar putea genera, din moment ce, conform jurisprudenței amintite la punctele 73, 76 și 77 din prezenta hotărâre, examinarea unor asemenea efecte, indiferent dacă sunt reale sau potențiale, negative sau pozitive, nu este necesară pentru a stabili dacă acest acord poate fi calificat drept restrângere a concurenței prin obiect. Astfel, independent de faptul că nu era sigur că se produceau preținsele efecte pozitive rezultate dintr-o intrare anticipată a Teva pe piață, din moment ce Servier dispunea de dreptul contractual de a bloca o asemenea intrare în schimbul unei plăți inverse suplimentare, în orice caz, această argumentație nu poate fi admisă. Prin urmare, această critică trebuie respinsă.

c) Cu privire la nocivitatea clauzelor din acordul Teva

1) Argumentația părților

283 În ceea ce privește clauza de necontestare din acordul Teva, Servier reiterează argumentația pe care a dezvoltat-o în cadrul primului său motiv, potrivit căreia acest tip de clauză uzuală nu este, în sine, nociv pentru concurență. La punctele 648 și 649 din hotărârea atacată, Tribunalul nu ar fi respectat jurisprudența izvorâtă din Hotărârea din 25 februarie 1986, Windsurfing International/Comisia (193/83, EU:C:1986:75), și ar fi săvârșit o eroare atunci când a considerat că faptul că această clauză nu includea procedura în fața OEB era lipsit de relevanță.

284 În ceea ce privește clauza de necomercializare din acordul Teva, la punctele 663 și 664 din hotărârea atacată Tribunalul ar fi făcut abstracție de faptul că domeniul de aplicare al acestei clauze era limitat la perindoprilul care contrafacea brevetele deținute de Servier, lăsând Teva libertatea să dezvolte o formă necontrafăcută a acestui medicament. Tribunalul ar fi înlăturat de asemenea în mod eronat, la punctul 666 din această hotărâre, probe referitoare la dezvoltarea de către Teva a unei versiuni necontrafăcute a medicamentului menționat. În plus, Tribunalul ar fi săvârșit eroarea de a nu lua în considerare faptul că aprovizionarea Teva cu perindopril generic atenua sau chiar elimina eventualele efecte restrictive ale clauzei respective. Or, Tribunalul ar fi admis totuși la punctul 954 din hotărârea atacată că acest caracter de restrângere a concurenței al acordului de soluționare amiabilă încheiat cu Krka putea fi compensat de efectele favorabile concurenței ale acordului de licență încheiat cu această din urmă întreprindere.

285 În ceea ce privește clauza de aprovizionare exclusivă, Servier invocă trei critici.

286 Mai întâi, Tribunalul ar fi denaturat această clauză. Contrar celor afirmate de Tribunal la punctul 662 din hotărârea atacată, această clauză nu ar fi interzis Teva să se aprovizioneze de la alți furnizori. Prin urmare, Teva i-ar fi rămas libertatea să se aprovizioneze de la terți care produc perindopril diferit de cel compus din forma cristalină alfa a erbuminei protejată de brevetul 947. Tribunalul ar fi dedus în mod eronat la punctul 663 din această hotărâre că acordul Teva depășea brevetele deținute de Servier.

287 În continuare, Servier susține că, la punctul 672 din hotărârea atacată, Tribunalul a afirmat în mod eronat și nemotivat că clauza de aprovizionare exclusivă era neobișnuită. Or, acest tip de clauză ar fi licit și utilizat frecvent, în special de Teva.

288 În sfârșit, Servier arată că clauza de aprovizionare exclusivă ar fi trebuit apreciată în contextul său, având în vedere concurența așa cum s-ar fi produs aceasta în lipsa acestei clauze. Întrucât acordul Teva ar fi permis Teva să intre pe piața perindoprilului, calificarea drept restrângere a concurenței prin obiect ar fi exclusă.

289 Comisia contestă atât admisibilitatea, cât și temeinicia acestei argumentații.

2) *Aprecierea Curții*

290 Prin intermediul acestei argumentații, Servier contestă aprecierea efectuată de Tribunal cu privire la calificarea acordului Teva drept restrângere a concurenței prin obiect, susținând în esență că nici clauza de necontestare din acest acord, nici clauza de necomercializare sau clauza de aprovizionare exclusivă din acesta nu puteau provoca efecte anticoncurențiale.

291 Or, astfel cum se amintește la punctul 88 din prezenta hotărâre, pentru a stabili dacă o practică coluzivă poate fi calificată drept restrângere a concurenței prin obiect, trebuie să se examineze conținutul, geneza, precum și contextul economic și juridic ale acesteia, în special caracteristicile specifice ale pieței pe care se vor produce în mod concret efectele sale. Faptul că termenii unui acord destinat punerii în aplicare a acestei practici nu dezvăluie un obiect anticoncurențial nu este în sine determinant.

292 Într-adevăr, calificarea drept restrângere a concurenței prin obiect nu depinde nici de forma contractelor sau a altor instrumente juridice destinate să pună în aplicare o astfel de practică coluzivă, nici de percepția subiectivă pe care părțile o pot avea cu privire la finalizarea litigiului care le opune în ceea ce privește validitatea unui brevet. Este relevantă numai aprecierea gradului de nocivitate economică a acestei practici pentru buna funcționare a concurenței pe piața în cauză. Această apreciere trebuie să se întemeieze pe considerații obiective, dacă este necesar în urma unei analize detaliate a practicii respective, precum și pe obiectivele sale și pe contextul economic și juridic în care se înscrie [a se vedea în acest sens Hotărârea din 30 ianuarie 2020, Generics (UK) și alții, C-307/18, EU:C:2020:52, punctele 84 și 85, precum și Hotărârea din 25 martie 2021, Lundbeck/Comisia, C-591/16 P, EU:C:2021:243, punctul 131].

293 Astfel, acordurile de soluționare amiabilă prin care un producător de medicamente generice care intenționează să intre pe piață recunoaște, cel puțin temporar, validitatea unui brevet deținut de un producător de medicamente originale și se angajează, ca urmare a acestui fapt, să nu o conteste și nici să nu intre pe această piață pot să producă efecte de restrângere a concurenței, din moment ce contestarea validității și a întinderii unui brevet face parte din concurența normală în sectoarele în care există drepturi de exclusivitate asupra unor tehnologii [Hotărârea din 30 ianuarie 2020, Generics (UK) și alții, C-307/18, EU:C:2020:52, punctul 81].

294 Așa cum a subliniat în esență Tribunalul la punctul 305 din hotărârea atacată, pentru a stabili dacă un acord poate fi calificat drept restrângere a concurenței prin obiect, este necesar, prin urmare, să se analizeze nu fiecare dintre clauzele sale în mod separat, ci să se evalueze dacă acest acord, privit ca un întreg, prezintă un grad de nocivitate economică pentru buna funcționare a concurenței pe piața în cauză care justifică o asemenea calificare. Ca urmare a legăturilor strânse dintre clauzele de necontestare, de necomercializare și de aprovizionare exclusivă din acordul Teva, era, așadar, indispensabil să se examineze aceste clauze ca formând un întreg.

- 295 În plus, argumentația expusă de Servier nu ține seama de jurisprudența amintită la punctul 83 din prezenta hotărâre, din care reiese că criteriul care permite să se verifice dacă un acord de soluționare amiabilă precum acordul Teva constituie o restrângere a concurenței prin obiect constă în a verifica dacă transferurile de valoare ale producătorului de medicamente originale în favoarea producătorului de medicamente generice constituie contraprestația pentru renunțarea de către acesta din urmă la intrarea pe piața în cauză [a se vedea în acest sens Hotărârea din 30 ianuarie 2020, Generics (UK) și alții, C-307/18, EU:C:2020:52, punctele 87-94].
- 296 În speță, la punctele 644 și 645 din hotărârea atacată, Tribunalul a respins relevanța efectelor potențial neutre sau favorabile concurenței ale acordului Teva, precum și aplicabilitatea jurisprudenței referitoare la restricțiile accesorii, fără a săvârși erori de drept susceptibile să repună în discuție concluzia la care s-a ajuns la aceste puncte, așa cum reiese din motivele enunțate la punctele 76 și 77, 148-151, 272 și 278 din prezenta hotărâre.
- 297 Referitor la restricțiile impuse Teva în ceea ce privește comportamentul său pe piață, Tribunalul a confirmat în esență constatările efectuate în decizia în litigiu. Pentru motivele expuse la punctele 647-678 din hotărârea atacată, Tribunalul a constatat, în primul rând, că clauza de necontestare interzicea Teva să demonstreze că perindoprilul pe care îl producea nu contrafăcea brevetele deținute de Servier și să conteste validitatea lor în Regatul Unit. În al doilea rând, Tribunalul a constatat că clauza de necomercializare impunea Teva să se abțină în Regatul Unit de la orice producție sau comercializare a perindoprilului pe care îl producea, pe care Servier îl considera contrafăcut, sau a oricărei versiuni pe care Servier o putea considera contrafăcută. În al treilea rând, Tribunalul a constatat că clauza de aprovizionare exclusivă, care era strâns legată de precedentă, lăsa Teva în fața unei alternative constând fie să distribuie perindoprilul produs de Servier, compus din forma cristalină alfa a erbuminei, fie, în cazul neaprovizionării de către Servier, să primească o despăgubire forfetară în cuantum de 500 000 GBP pe lună. Efectul comun al acestei alternative și al coroborării acestor clauze era în practică acela de a permite Servier să împiedice Teva să comercializeze în Regatul Unit, fără acordul său, o versiune generică a perindoprilului compus din forma cristalină alfa a erbuminei.
- 298 Or, Servier reproșează Tribunalului o denaturare a clauzei de aprovizionare exclusivă și a clauzei de necomercializare. Contrar concluziilor care ar decurge din cuprinsul punctelor 662 și 663 din hotărârea atacată, aceste clauze, *primo*, nu ar fi acoperit decât versiunea perindoprilului compusă din forma cristalină alfa a erbuminei, astfel încât Teva i-ar fi rămas libertatea să cumpere alte forme de perindopril de la terți, precum și să le comercializeze, și, *secundo*, domeniul de aplicare al acestor clauze nu ar fi depășit domeniul de aplicare al brevetelor deținute de Servier.
- 299 În această privință, referitor la punctul 663 din hotărârea atacată, din cuprinsul punctului 6 din această hotărâre reiese că brevetul 947 privește în mod specific versiunea perindoprilului compusă din forma cristalină alfa a erbuminei și procedeele sale de fabricație, fără ca hotărârea menționată să conțină alte explicații care să pună la îndoială această împrejurare. Or, din termenii acordului Teva rezultă că clauza de necomercializare și clauza de aprovizionare exclusivă din acesta se aplicau numai perindoprilului compus din forma cristalină alfa a erbuminei, care intra, prin urmare, în mod necesar în domeniul de aplicare al acestui brevet. Astfel, constatarea efectuată la punctul 663 din hotărârea atacată, potrivit căreia aceste clauze depășeau domeniul de aplicare al brevetelor deținute de Servier vizate de acordul Teva, se întemeiază pe o denaturare a acestui acord.

- 300 Totuși, la punctele 665 și 666 din hotărârea atacată, în cadrul analizei sale cu privire la obiectul clauzelor menționate din punctul de vedere al concurenței, Tribunalul a luat în considerare în mod corect și fără echivoc limitarea aplicării clauzelor menționate la perindoprilul compus din forma cristalină alfa a erbuminei. Reiese, așadar, dintr-o lectură de ansamblu a punctelor 662, 665 și 666 din hotărârea atacată că Tribunalul nu a săvârșit nicio denaturare în această privință. Pe de altă parte, așa cum a arătat doamna avocată generală la punctul 175 din concluzii, Tribunalul a respins argumentația expusă de Servier ca fiind lipsită de relevanță pentru motivul că forma perindoprilului pe care Teva intenționa să îl comercializeze la data semnării acordului Teva era tocmai cea care făcea obiectul clauzelor de necomercializare și de aprovizionare exclusivă care figurau în acordul Teva. În aceste condiții, împrejurarea că domeniul de aplicare al clauzelor respective era limitat la această formă a perindoprilului nu repune în discuție caracterul lor restrictiv pentru concurență, așa cum a fost analizat de Tribunal. Astfel, denaturarea acestor clauze, constatată la punctul 299 din prezenta hotărâre, nu infirmă concluzia dedusă de Tribunal cu privire la caracterul anticoncurențial al acestor clauze și privește, în definitiv, un motiv neesențial al hotărârii atacate. Nici argumentul Servier referitor la caracterul pretins uzual al acelorași clauze nu poate fi admis, întrucât nu repune nicidecum în discuție acest caracter anticoncurențial.
- 301 În rest, este necesar să se respingă celelalte argumente ale Servier referitoare la pretinsa lipsă a nocivității clauzelor de necontestare și de necomercializare, dat fiind că, așa cum arată Comisia, ele urmăresc în realitate contestarea aprecierilor efectuate de Tribunal, în vederea interpretării acordului Teva, cu privire la probele care îi erau prezentate, precum și cu privire la elementele factuale pertinente.

d) Cu privire la plata inversă

1) Argumentația părților

- 302 Cu titlu introductiv, Servier reiterează că stipulația, într-un acord de soluționare amiabilă a litigiilor în materie de brevete, a unei plăți inverse nu este în sine anticoncurențială. Situația ar fi *a fortiori* aceeași atunci când acest tip de plată este prevăzut în cadrul unui acord de aprovizionare precum acordul Teva. Servier face trimitere în această privință la argumentația sa dezvoltată în cadrul celui de al treilea aspect al celui de al doilea motiv, rezumată la punctele 139 și 140 din prezenta hotărâre.
- 303 În ceea ce privește clauza de despăgubire forfetară prevăzută de acordul Teva, Servier susține că, la punctele 660 și 699 din hotărârea atacată, Tribunalul a săvârșit mai multe erori de drept considerând că această despăgubire făcea parte din plata inversă pe baza căreia acordul Teva a fost calificat drept restrângere a concurenței prin obiect. La punctul 685 din hotărârea atacată, Tribunalul ar fi înlăturat în mod eronat caracterul uzual al acestui tip de clauză. Chiar dacă această despăgubire ar fi urmărit să compenseze Teva drept contraprestație pentru renunțarea sa la intrarea pe piața perindoprilului, acest lucru nu ar fi suficient pentru a o califica drept plată inversă. Într-adevăr, despăgubirea forfetară menționată ar avea legătură nu cu soluționarea amiabilă a litigiilor privind brevetele, ci cu neîndeplinirea obligației de furnizare exclusivă prevăzute în acordul Teva. Prin natura sa, plata unei asemenea despăgubiri forfetare ar fi incertă. Prin urmare, această despăgubire nu ar fi trebuit să fie luată în considerare în cadrul comparației cu costurile inerente soluționării amiabile a litigiilor în materie de brevete.

- 304 În ceea ce privește plata sumei de 5 milioane GBP către Teva, Servier face trimitere la argumentația sa din cadrul primului motiv pentru a contesta pertinenta acestei plăți în vederea calificării drept restrângere a concurenței prin obiect. Potrivit Servier, această plată viza acoperirea costurilor suportate de Teva ca urmare a rezilierii acordurilor sale cu Hetero și cu Alembic Pharmaceuticals Ltd pentru fabricarea unei versiuni generice a perindoprilului, a distrugerii stocurilor existente, precum și a cheltuielilor de judecată. Or, aceste costuri ar decurge direct din acordul Teva.
- 305 Servier reproșează Tribunalului că a denaturat argumentele sale referitoare la cauza plății în cuantum de 5 milioane GBP afirmând, la punctul 697 din hotărârea atacată, că ea susținuse că această plată urmărea să „garanteze” clauza de aprovizionare exclusivă prevăzută de acordul Teva, cu toate că ea arătase că acest acord avea ca scop, din punctul său de vedere, să asigure serviciile Teva în calitate de distribuitor de medicamente generice în Regatul Unit. Or, Tribunalul ar fi omis să verifice acest element.
- 306 Comisia contestă atât admisibilitatea, cât și temeinicia acestei argumentații.

2) *Aprecierea Curții*

- 307 Argumentul potrivit căruia plățile efectuate de Servier în favoarea Teva nu ar trebui asimilate unei plăți inverse pentru motivul că acordul Teva nu este un acord de soluționare amiabilă, ci un acord de aprovizionare exclusivă, nu poate fi admis. Astfel, această împrejurare nu schimbă cu nimic faptul că, așa cum reiese din cuprinsul punctelor 290-300 din prezenta hotărâre, acordul Teva conținea restrângeri ale concurenței prin obiect și, prin urmare, după cum se amintește în special la punctul 272 din prezenta hotărâre, faptul că Servier plătește sume de bani în schimbul acceptării acestor restricții de către Teva poate constitui o asemenea plată.
- 308 Pe de altă parte, pentru a intra în sfera interdicției prevăzute la articolul 101 alineatul (1) TFUE, o practică coluzivă trebuie să îndeplinească diverse condiții care nu depind de natura juridică a acestei practici sau de instrumentele juridice destinate să o pună în aplicare, ci de raporturile sale cu concurența, așa cum se amintește la punctul 292 din prezenta hotărâre. Întrucât aplicarea acestei dispoziții se întemeiază pe evaluarea repercusiunilor economice ale practicii în cauză, dispoziția menționată nu poate fi interpretată în sensul că instituie o anumită prejudecată în privința unei categorii de acorduri determinate de natura sa juridică, orice acord trebuind să fie apreciat în funcție de conținutul său specific și de contextul său economic și în special în lumina situației pieței în cauză (a se vedea în acest sens Hotărârea din 30 iunie 1966, LTM, 56/65, EU:C:1966:38, p. 358, precum și Hotărârea din 17 noiembrie 1987, British American Tobacco și Reynolds Industries/Comisia, 142/84 și 156/84, EU:C:1987:490, punctul 40). De altfel, efectivitatea dreptului concurenței al Uniunii ar fi grav compromisă dacă părțile la acorduri anticoncurențiale s-ar putea sustrage de la aplicarea articolului 101 TFUE doar prin faptul că dau acestor acorduri o anumită formă.
- 309 Argumentele prin intermediul cărora Servier susține că nici plata inițială în cuantum de 5 milioane GBP, nici despăgubirea forfetară în cuantum de 5,5 milioane GBP nu trebuie considerate ca făcând parte dintr-o plată inversă trebuie de asemenea să fie respinse. Într-adevăr, așa cum reiese din cuprinsul punctelor 161-167 din prezenta hotărâre, este necesar să se verifice dacă soldul net pozitiv al acestor transferuri se poate justifica integral prin necesitatea de a compensa cheltuielile sau neplăcerile legate de acest litigiu și, în caz contrar, să se aprecieze dacă acest sold pozitiv net al transferurilor de valoare respective era suficient de important pentru a stimula efectiv producătorul de medicamente generice să renunțe la intrarea pe piața în cauză.

- 310 Or, din lectura punctelor 687-699 din hotărârea atacată rezultă că Tribunalul a analizat în mod circumstanțiat chestiunea dacă cele două plăți în cauză erau necesare, în conformitate cu condițiile care decurg din jurisprudența amintită la punctele 161-167 din prezenta hotărâre, și chestiunea dacă aceste două plăți, având în vedere în special importanța lor, au stimulat Teva să accepte restrângerile aduse concurenței prevăzute în acordul Teva. Întrucât Servier nu a reușit să invoce elemente susceptibile să repună în discuție constatările efectuate de Comisie în decizia în litigiu, Tribunalul a statuat fără a săvârși o eroare de drept, pe baza considerațiilor enunțate la punctele 687-699 din hotărârea atacată, că suma de 10,5 milioane GBP pe care Servier a plătit-o Teva a stimulat-o pe aceasta din urmă să renunțe la intrarea pe piață.
- 311 Argumentația expusă de Servier și referitoare la plata inversă trebuie, așadar, respinsă, ca și al patrulea motiv în ansamblul său.

E. Cu privire la al cincilea motiv, referitor la acordul Lupin

- 312 Prin intermediul celui de al cincilea motiv, Servier contestă aprecierile formulate de Tribunal cu privire la aplicarea articolului 101 alineatul (1) TFUE în cazul acordului Lupin. Acest motiv cuprinde trei aspecte.

1. Cu privire la primul aspect, referitor la concurența potențială

a) Argumentația părților

- 313 Prin intermediul primului aspect al celui de al cincilea motiv, Servier reproșează Tribunalului că a săvârșit erori de drept în aplicarea criteriului juridic care permite calificarea Lupin ca fiind concurent potențial și face trimitere în această privință la argumentația sa dezvoltată în cadrul celui de al doilea motiv.
- 314 În primul rând, Servier susține că hotărârea atacată este afectată de mai multe denaturări.
- 315 În ceea ce privește faptele, Tribunalul ar fi afirmat, pe de o parte, la punctele 729 și 730 din hotărârea atacată, că, după decizia OEB din 27 iulie 2006, elementele de probă din dosar nu menționează și nici măcar nu sugerează că Lupin a intenționat să renunțe la contestarea validității brevetului 947. Or, această afirmație ar fi inexactă, iar Tribunalul ar fi săvârșit o denaturare a faptelor în această privință. Lupin ar fi declarat apel împotriva acestei decizii și ar fi introdus o cerere de declarare a lipsei de validitate a brevetului 947 la o instanță din Regatul Unit, cerere care a fost anexată la cererile formulate de Apotex și de Krka, însă nu era încrezătoare în șansele sale de succes, contrar concluziilor care ar reieși din considerentul (1016) al deciziei în litigiu.
- 316 Pe de altă parte, Tribunalul ar fi denaturat faptele atunci când a considerat, la punctele 748 și 749 din hotărârea atacată, că Lupin era angajată, la data încheierii acordului Lupin, în negocieri avansate cu parteneri comerciali pentru distribuția unei versiuni generice a perindoprilului. Servier consideră totuși că aceste negocieri erau limitate și nu au fost niciodată finalizate.
- 317 Tribunalul ar fi denaturat de asemenea cererea introductivă în primă instanță afirmând la punctul 736 din hotărârea atacată că, în privința Lupin, Servier nu contesta criteriile de apreciere aplicate de Comisie pentru a stabili existența unei concurențe potențiale.

- 318 În al doilea rând, Servier reproșează Tribunalului că nu a luat în considerare în mod suficient situația determinată de brevete și situația comercială cu care se confrunta Lupin.
- 319 În ceea ce privește situația determinată de brevete, la punctul 728 din hotărârea atacată Tribunalul ar fi statuat în mod eronat că percepția avută de Lupin cu privire la această situație nu era relevantă decât pentru a aprecia intenția întreprinderii respective de a intra pe piață.
- 320 În ceea ce privește dificultățile comerciale, Servier reproșează Tribunalului că a considerat, la punctul 749 din hotărârea atacată, că Lupin avea posibilități reale și concrete de a-și comercializa versiunea generică a perindoprilului în întreaga Uniune, cu toate că era prezentă doar în Regatul Unit. În această privință, Servier reproșează Tribunalului că a denaturat argumentația pe care ea a expus-o prin faptul că a afirmat că s-a limitat să invoce obstacole comerciale insurmontabile, deși a arătat că Lupin, întrucât nu dispunea de parteneri comerciali, nu putea intra în termen scurt pe piață, aspect care ar fi fost confirmat ulterior în fapt.
- 321 Comisia contestă această argumentație.

b) Aprecierea Curții

- 322 Trebuie să se constate că, sub pretextul invocării inexactității materiale a anumitor fapte în raport cu înscrisurile din dosar sau al invocării denaturării probelor, Servier contestă în realitate aprecierea acestor fapte și probe de către Tribunal la punctele 730, 748 și 749 din hotărârea atacată, ceea ce nu intră în competența Curții în cadrul procedurii de recurs, conform jurisprudenței amintite la punctul 58 din prezenta hotărâre.
- 323 În ceea ce privește afirmația potrivit căreia Tribunalul ar fi denaturat cererea introductivă în primă instanță formulată de Servier, trebuie să se arate că din termenii clari și preciși ai punctului 108 din această cerere introductivă reiese că Servier a contestat criteriile juridice aplicate de Comisie. Într-adevăr, Servier a susținut că această instituție făcuse o aplicare inexactă a jurisprudenței referitoare la aprecierea concurenței potențiale. Considerând în decizia în litigiu că lipsa unor obstacole insurmontabile întâlnite de producătorii de medicamente generice echivala cu admiterea existenței unor posibilități reale și concrete de a intra pe piață, Comisia ar fi golit de substanță termenii „reale și concrete” și „ar fi reținut un criteriu juridic contrar jurisprudenței”.
- 324 Totuși, dacă se face abstracție de această denaturare, trebuie să se constate că Tribunalul nu s-a limitat să examineze numai chestiunea existenței unor eventuale obstacole insurmontabile în calea intrării Lupin pe piață, ci a examinat deopotrivă în detaliu, mai precis la punctele 718-724 din hotărârea atacată, demersurile pregătitoare efectuate de această întreprindere în vederea unei intrări pe piață și care permit să se concluzioneze, în conformitate cu cele statuate la punctele 79, 80 și 104-111 din prezenta hotărâre, că Lupin avea intenția, capacitatea și, prin urmare, posibilități reale și concrete de a efectua o asemenea intrare. În plus, în conformitate cu cele statuate la punctele 118, 120 și 121 din prezenta hotărâre, Tribunalul nu a săvârșit nicio eroare de drept atunci când s-a pronunțat, pentru motivele expuse la punctele 736-743 din hotărârea atacată, că argumentele prezentate de Servier referitoare la dificultățile avute de Lupin în cadrul procedurilor de autorizare a introducerii pe piață nu erau de natură să repună în discuție calitatea sa de concurent potențial. Denaturarea astfel constatată nu are, așadar, impact asupra validității dispozitivului hotărârii atacate.

- 325 Pe de altă parte, este necesar să se constate că argumentele prezentate de Servier cu privire la aprecierea situației determinate de brevete în privința Lupin fac abstracție de faptul că Tribunalul a luat în considerare în mod efectiv obstacolele în legătură cu brevetele și se întemeiază, în această măsură, pe o lectură eronată a hotărârii atacate. Într-adevăr, așa cum se arată la punctul 108 din prezenta hotărâre, Tribunalul nu a considerat, în special la punctul 728 din hotărârea atacată, că percepția unui producător de medicamente generice asupra forței unui brevet este total lipsită de relevanță pentru a aprecia existența unui raport de concurență potențială între Servier, pe de o parte, și Lupin, pe de altă parte, ci că această percepție putea fi relevantă numai pentru a stabili dacă Lupin avea intenția să intre pe piață, iar nu pentru a aprecia capacitatea sa de a efectua o asemenea intrare. Or, astfel cum se statuează la punctele 107-111 din prezenta hotărâre, Tribunalul nu a săvârșit nicio eroare de drept în această privință. Aceste argumente trebuie, așadar, respinse.
- 326 În ceea ce privește criticile formulate de Servier referitoare la obstacolele normative și comerciale cu care trebuia să se confrunte Lupin, în special cele legate de necesitatea de a găsi parteneri comerciali, precum și la pretinsa denaturare a argumentației prezentate de Servier în primă instanță referitoare la asemenea dificultăți comerciale, Servier urmărește în realitate să repună în discuție aprecieri factuale, efectuate de Tribunal la punctele 736-742 și 744-749 din hotărârea atacată, ceea ce nu este de competența Curții în cadrul procedurii de recurs, conform jurisprudenței amintite la punctul 58 din prezenta hotărâre.
- 327 Rezultă că primul aspect al celui de al cincilea motiv trebuie respins.

2. Cu privire la al doilea aspect, referitor la calificarea drept restrângere a concurenței prin obiect

- 328 Prin intermediul celui de al doilea aspect al celui de al cincilea motiv, reiterând argumentația dezvoltată în cadrul primului său motiv, Servier reproșează Tribunalului că a săvârșit erori de drept calificând acordul Lupin drept restrângere a concurenței prin obiect.

a) Cu privire la plata inversă

1) Argumentația părților

- 329 Referindu-se deopotrivă la argumentația dezvoltată în cadrul primului său motiv, Servier contestă raționamentul Tribunalului potrivit căruia un acord comercial concomitent cu un acord de soluționare amiabilă a litigiilor în materie de brevete constituie o plată inversă care face acest acord amiabil să fie anticoncurențial prin obiect atunci când acordul respectiv nu a fost încheiat în condiții de piață.
- 330 Servier se opune constatării efectuate de Tribunal la punctul 827 din hotărârea atacată, potrivit căreia plata unei sume de 40 de milioane de euro către Lupin constituia o plată inversă. Comparația efectuată de Tribunal la punctul 816 din hotărârea atacată între această sumă și profiturile preconizate de Lupin nu ar fi relevantă din moment ce această sumă ar reprezenta contraprestația brevetelor, iar Lupin nu ar fi renunțat să intre pe piață, ci ar fi supus această intrare respectării anumitor condiții. Chiar dacă această sumă ar fi depășit valoarea profiturilor realizate de Lupin în cursul a doi ani, Comisia nu ar fi stabilit că valoarea ei era suficientă pentru a stimula Lupin să renunțe pe termen nedeterminat să intre pe piața perindoprilului.

331 Comisia contestă această argumentație.

2) *Aprecierea Curții*

332 Este necesar să se arate că argumentația expusă de Servier constă în esență în a susține că, spre deosebire de considerațiile Tribunalului, plata unei sume de 40 de milioane de euro pe care a efectuat-o în favoarea Lupin în schimbul cesiunii drepturilor de proprietate intelectuală referitoare la trei cereri de brevete nu constituie o plată inversă, ci contraprestația legitimă a achiziționării acestor drepturi.

333 În această privință, trebuie amintit că, deși, astfel cum reiese din cuprinsul punctelor 163 și 166 din prezenta hotărâre, cuantumurile care corespund unei remunerații pentru furnizarea de bunuri sau servicii către producătorul de medicamente originale se pot dovedi justificate, situația este diferită dacă ele sunt excesive și, prin urmare, nu sunt necesare în acest scop. Într-o asemenea ipoteză, astfel cum se statuează la punctul 165 din prezenta hotărâre, trebuie să se verifice dacă soldul net pozitiv al acestor sume, inclusiv al eventualelor cheltuieli justificate, este suficient de important pentru a stimula efectiv un producător de medicamente generice să renunțe la intrarea pe piață în cauză, fără a fi necesar ca acest sold să fie obligatoriu superior beneficiilor pe care le-ar fi realizat dacă ar fi obținut câștig de cauză în procedura privind brevetele care a fost soluționată pe cale amiabilă.

334 În speță, Tribunalul a constatat în esență, la punctele 814-824 din hotărârea atacată, că plata de către Servier a unei sume de 40 de milioane de euro către Lupin drept contraprestație pentru cesiunea a trei cereri de brevete depuse de aceasta din urmă trebuia luată în considerare printre transferurile de valoare care permit să se stabilească existența unei plăți inverse care constituia contraprestația pentru ca Lupin să renunțe la intrarea pe piață. În această privință, Tribunalul a constatat la punctul 825 din această hotărâre că Servier nu reușise să prezinte elemente care să permită să se concluzioneze că această plată corespundea unei tranzacții efectuate în condițiile normale ale pieței. Apreciind astfel, în esență, că tehnologia cedată nu justifica importanța unui asemenea quantum, Tribunalul a concluzionat la punctul 827 din hotărârea menționată că plata respectivă avea un caracter stimulator în contextul soluționării amiabile a litigiilor în materie de brevete dintre Servier și Lupin. Or, având în vedere criteriile amintite la punctul precedent din prezenta hotărâre, aceste aprecieri ale Tribunalului nu sunt afectate de nicio eroare de drept.

335 În lipsa unor erori de drept invocate de Servier care să permită repunerea în discuție a validității acestor aprecieri ale Tribunalului, în rest trebuie să se respingă argumentația Servier în măsura în care prin aceasta se urmărește în realitate să se solicite Curții să efectueze o nouă apreciere a faptelor și a probelor, ceea ce nu este de competența sa în cadrul procedurii de recurs, conform jurisprudenței amintite la punctul 58 din prezenta hotărâre.

336 Argumentația expusă de Servier trebuie, prin urmare, să fie respinsă.

b) Cu privire la nocivitatea clauzelor din acordul Lupin

1) Argumentația părților

337 În ceea ce privește clauza de necontestare prevăzută de acordul Lupin, Servier reproșează Tribunalului că la punctul 836 din hotărârea atacată a considerat că această clauză constituia o restrângere evidentă a concurenței, fără a examina contextul în care se înscrisese clauza respectivă.

În opinia Servier, acordul Lupin nu a avut efect asupra contestării de către terți precum Apotex a validității brevetului 947, aspect pe care Tribunalul l-ar fi evidențiat de altfel în privința acordurilor încheiate între Servier și Krka. În ceea ce privește celelalte brevete ale Servier, aceasta afirmă că Lupin nu avea nici intenția, nici capacitatea de a le contesta, împrejurări pe care Tribunalul ar fi omis să le examineze.

338 În ceea ce privește clauza de necomercializare prevăzută de acordul Lupin, Servier contestă că ea ar fi putut limita concurența. La punctele 843 și 844 din hotărârea atacată, Tribunalul ar fi omis să ia în considerare contextul acestei clauze, din care ar reieși că intrarea Lupin pe piața din Regatul Unit era blocată de brevetul 947 și de somațiile judiciare obținute de Servier, precum și de faptul că Lupin nu dispunea, în acest fost stat membru, nici de autorizații de introducere pe piață, nici de parteneri comerciali.

339 În schimb, acordul Lupin ar fi prevăzut că Lupin păstra posibilitatea de a intra pe piața perindoprilului acoperit de brevetele deținute de Servier, cu condiția ca aceasta din urmă să fi autorizat în prealabil un terț să intre pe această piață prin intermediul unei licențe pentru brevetele sale. Or, o asemenea posibilitate de intrare anticipată s-ar opune calificării acordului Lupin drept restrângere a concurenței prin obiect. La punctul 954 din hotărârea atacată, Tribunalul ar fi recunoscut în mod expres că efectele anticoncurențiale ale unei clauze de necomercializare puteau fi neutralizate prin acordarea unei licențe de brevet.

340 Cu toate acestea, Tribunalul ar fi exclus la punctul 852 din hotărârea atacată o astfel de posibilitate, din cauza caracterului incert al unei asemenea intrări anticipate. Un atare motiv nu ar figura în decizia în litigiu. Servier susține că, substituind în acest mod motivarea Comisiei cu propria motivare, Tribunalul nu a respectat limita competențelor sale și a încălcat principiul contradictorialității. În orice caz, această motivare ar fi vădit eronată și ar denatura faptele.

341 În ceea ce privește clauza care avea în vedere încheierea unui acord de aprovizionare cu perindopril, Servier susține că aceasta este favorabilă concurenței, contrar celor statuate de Tribunal la punctele 858 și 859 din hotărârea atacată, deoarece clauza menționată permitea Lupin să intre pe piața perindoprilului. Acest caracter favorabil concurenței nu ar fi repus în discuție nici de faptul că angajamentul Servier de a încheia un acord de aprovizionare cu Lupin era supus unor condiții, nici de faptul că, în final, nu a fost încheiat niciun acord de acest tip. În ceea ce privește inexistența unei sancțiuni explicite în cazul neexecutării acestui angajament, Servier subliniază că un asemenea motiv lipsea din decizia în litigiu. Servier arată că singurul motiv pentru care în final nu a fost încheiat niciun acord de aprovizionare provine din faptul că Lupin a reușit să obțină o autorizație de introducere pe piață pentru perindoprilul pe care îl producea.

342 În ceea ce privește clauza de cesiune și de licență prevăzută de acordul Lupin, Servier apreciază că aceasta putea fi interpretată ca fiind o licență implicită asupra propriilor brevete, clauză ale cărei efecte ar fi favorabile concurenței. Servier reproșează Tribunalului că nu a ținut seama de acest argument motivând că conținutul clauzei respective era obscur și incert. Or, primul dintre aceste motive, referitor la caracterul obscur al conținutului clauzei menționate, ar fi nefondat și nu ar figura în decizia în litigiu. Al doilea dintre aceste motive, întemeiat pe caracterul incert al posibilității ca Servier să acorde Lupin o licență de brevet ca urmare a condițiilor amintite la punctul 339 din prezenta hotărâre, nu ar repune în discuție natura favorabilă concurenței a clauzei de cesiune a licenței.

343 Comisia contestă această argumentație.

2) *Aprecierea Curții*

- 344 La punctele 836 și 837 din hotărârea atacată, Tribunalul a constatat că acest caracter de restrângere a concurenței al clauzei de necontestare prevăzute de acordul Lupin era „evident”, întrucât această clauză prevedea că Lupin avea obligația de a renunța să conteste, în toate statele membre ale SEE, validitatea brevetelor deținute de Servier care protejează perindoprilul.
- 345 La punctele 839-864 din această hotărâre, Tribunalul a constatat că clauza de necomercializare prevăzută de acordul Lupin interzicea Lupin să comercializeze o versiune generică a perindoprilului pe orice piață națională acoperită de acest acord, cu excepția a trei ipoteze: în primul rând, atunci când brevetele deținute de Servier expirau, erau declarate lipsite de validitate sau erau revocate, în al doilea rând, dacă Servier autoriza comercializarea de către un terț a unei versiuni generice produse de ea sau, în al treilea rând, dacă Servier renunța să solicite sau nu reușea să obțină o somație împotriva unui terț care comercializa o versiune generică a perindoprilului ce nu era produsă de ea.
- 346 Tribunalul a considerat că, în pofida ambiguităților anumitor clauze ale acordului Lupin cu privire la aspectul dacă domeniul de aplicare al acestui acord se extindea la alte forme ale perindoprilului decât cel compus din forma cristalină alfa a erbuminei vizată de brevetul 947, consecința practică a acestor clauze era de a interzice Lupin să intre pe piața perindoprilului atât timp cât brevetele deținute de Servier rămâneau în vigoare, cu excepția situației în care Servier autorizase în prealabil intrarea terților pe această piață sau a situației în care brevetele respective nu permit Servier să se opună unei asemenea intrări.
- 347 La punctele 858-860 din hotărârea atacată, Tribunalul nu a ținut seama de relevanța faptului că acordul Lupin prevedea adoptarea în viitor a unui acord de aprovizionare între Servier și Lupin, în esență deoarece Servier nu era obligată să încheie un asemenea acord și că o asemenea neadoptare nu ar avea consecințe juridice importante pentru părți.
- 348 Pentru motivele enunțate la punctele 865-887 din hotărârea atacată, Tribunalul a statuat că restrângerile aduse astfel comportamentului Lupin au putut fi calificate în mod întemeiat de Comisie ca fiind restrângere a concurenței prin obiect.
- 349 În argumentația sa, Servier susține că clauzele de necontestare, de necomercializare, de cesiune și de licență, precum și clauza care avea în vedere încheierea unui acord de aprovizionare, prevăzute de acordul Lupin, nu erau anticoncurențiale. Trebuie să se constate că această argumentație nu ține seama de jurisprudența amintită la punctul 83 din prezenta hotărâre, din care reiese că criteriul care permite să se verifice dacă un acord precum acordul Lupin constituie o restrângere a concurenței prin obiect constă în a verifica dacă transferurile de valoare ale producătorului de medicamente originale în favoarea producătorului de medicamente generice constituie contraprestația pentru renunțarea de către acesta din urmă la intrarea pe piața în cauză. Or, astfel cum reiese din cuprinsul punctelor 332-336 din prezenta hotărâre, Tribunalul a statuat fără a săvârși o eroare de drept că acordul Lupin prevedea o plată inversă în cuantum de 40 de milioane de euro.
- 350 Reiese în plus din cuprinsul punctului 293 din prezenta hotărâre că acordurile de soluționare amiabilă prin care un producător de medicamente generice care intenționează să intre pe piața recunoaște, cel puțin temporar, validitatea unui brevet deținut de un producător de medicamente originale și se angajează, ca urmare a acestui fapt, să nu o conteste și nici să nu intre pe această piață pot să producă efecte de restrângere a concurenței, din moment ce contestarea validității și

a întinderii unui brevet face parte din concurența normală în sectoarele în care există drepturi de exclusivitate asupra unor tehnologii [Hotărârea din 30 ianuarie 2020, Generics (UK) și alții, C-307/18, EU:C:2020:52, punctul 81]. Pe de altă parte, faptul că un acord limitează posibilitățile unui concurent potențial de a concura titularul unui brevet, fără a exclude totuși orice posibilitate a unei concurențe din partea acestui concurent, nu poate infirma concluzia potrivit căreia un asemenea acord constituie o restrângere a concurenței prin obiect.

351 Astfel, întrucât Tribunalul nu a săvârșit nicio eroare de drept în motivarea hotărârii atacate rezumată la punctele 344-348 din prezenta hotărâre, această argumentație trebuie respinsă.

352 În rest, în ceea ce privește argumentele Servier rezumate la punctele 339-342 din prezenta hotărâre, referitoare la efectele pretins favorabile concurenței ale acordului Lupin, este suficient să se amintească faptul că, în conformitate cu jurisprudența citată la punctele 73, 76 și 77 din prezenta hotărâre, asemenea efecte nu sunt pertinente în cadrul examinării existenței unei restrângeri a concurenței prin obiect.

c) Cu privire la domeniul de aplicare al acordului Lupin

1) Argumentația părților

353 Servier contestă aprecierea Tribunalului efectuată la punctele 875-877 din hotărârea atacată, potrivit căreia Comisia avea temei să considere că domeniul de aplicare al clauzelor de restrângere a concurenței prevăzute de acordul Lupin se extindea la alte produse decât perindoprilul compus din forma cristalină alfa a erbuminei vizată de brevetul 947, care făcea obiectul litigiilor soluționate pe cale amiabilă prin acest acord, și care putea, în consecință, să justifice calificarea acordului menționat ca fiind restrângere a concurenței prin obiect.

354 Subscriind astfel la interpretarea acordului Lupin cea mai defavorabilă pentru Servier, Tribunalul ar fi încălcat principiul prezumției de nevinovăție, precum și jurisprudența potrivit căreia de existența unei îndoieli a instanței trebuie să beneficieze întreprinderea căreia îi este adresată decizia de constatare a unei încălcări.

355 Servier susține în plus că aprecierea din cuprinsul punctului 877 din hotărârea atacată, potrivit căreia clauzele de necomercializare și de necontestare prevăzute într-un acord de soluționare amiabilă a litigiilor în materie de brevete pot fi calificate ca fiind restrângere a concurenței prin obiect pentru simplul motiv că depășesc domeniul de aplicare al unui „brevet identificat în mod diferit” este eronată în drept. Astfel, un acord de acest tip ar putea acoperi în mod legal un ansamblu de brevete pentru evitarea unor litigii viitoare. În speță, acordul Lupin nu ar fi împiedicat nicidecum Lupin să comercializeze versiuni ale perindoprilului care nu contrafaceau brevetul 947.

356 Comisia contestă această argumentație.

2) Aprecierea Curții

357 La punctul 877 din hotărârea atacată, Tribunalul a arătat că existența într-un acord de soluționare amiabilă a unui litigiu referitor la un brevet a unor clauze de necontestare și de necomercializare a căror întindere depășește domeniul de aplicare al acestui brevet „prezintă în mod evident un grad

de nocivitate pentru buna funcționare a concurenței, suficient pentru ca introducerea acestor clauze să fie calificată drept restrângere prin obiect, fără să fie nevoie să se demonstreze în plus existența unei stimulări”.

- 358 La punctul 878 din această hotărâre, Tribunalul a arătat că, presupunând chiar săvârșirea unei erori de către Comisie atunci când a considerat că întinderea acordului Lupin depășea domeniul de aplicare al brevetului 947, o asemenea eroare nu ar putea repune în discuție constatarea de către Comisie a unei restrângeri a concurenței prin obiect, întrucât această constatare se întemeiază în esență pe existența unei plăți inverse care a stimulat Lupin să renunțe să intre pe piața în cauză. Rezultă, așadar, din această apreciere, precum și din faptul că criticile prin care Servier urmărește să conteste existența unei asemenea plăți în speță au fost respinse la punctele 329-336 din prezenta hotărâre că aceste considerații prezentate la punctul 877 din hotărârea atacată au un caracter neesențial. În consecință, criticile îndreptate de Servier împotriva punctului 877 menționat sunt inoperante și trebuie respinse.
- 359 Din elementele care precedă rezultă că al doilea aspect al celui de al cincilea motiv trebuie respins.

3. Cu privire la al treilea aspect, referitor la data încetării încălcării

a) Argumentația părților

- 360 Prin intermediul celui de al treilea aspect al celui de al cincilea motiv, Servier reproșează Tribunalului că a săvârșit erori de drept în ceea ce privește stabilirea datei încetării încălcării referitoare la acordul Lupin.
- 361 Servier amintește că, în cadrul acțiunii sale în primă instanță, a contestat stabilirea acestei date, invocând incoerența și nemotivarea deciziei în litigiu în această privință. În ceea ce privește Franța, Comisia ar fi stabilit încetarea încălcării la data intrării unui alt producător de medicamente generice, Sandoz AG, pe această piață, în luna septembrie a anului 2008. În schimb, în ceea ce privește Belgia, Republica Cehă, Irlanda și Ungaria, Comisia nu ar fi ținut seama de intrarea Sandoz pe aceste piețe și ar fi considerat că încălcarea respectivă încetase odată cu adoptarea deciziei OEB din 6 mai 2009.
- 362 Prin faptul că nu a cenzurat această incoerență și această eroare vădită de apreciere, Tribunalul ar fi săvârșit o eroare de drept. La punctul 898 din hotărârea atacată Tribunalul s-ar fi întemeiat pe ambiguitatea formulării acordului Lupin și, în special la punctele 899 și 903 din această hotărâre, pe împrejurarea că părțile ar fi continuat să aplice acordul Lupin după intrarea Sandoz pe piața perindoprilului. Or, aceste motive nu ar figura în decizia în litigiu. Tribunalul ar fi substituit astfel motivarea Comisiei cu propria motivare. Or, în opinia Servier, motivele reținute de Tribunal sunt inexacte. Dacă Lupin nu a intrat pe piață, acest lucru s-ar datora faptului că nu ar fi dispus de autorizațiile necesare în acest scop.
- 363 Servier susține că, în conformitate cu termenii acordului Lupin, intrarea Sandoz pe piață a avut ca efect liberarea Lupin de obligația sa de necomercializare, astfel cum reiese din considerentul (2127) al deciziei în litigiu în ceea ce privește piața din Franța. Pentru același motiv, Tribunalul ar fi trebuit să recunoască faptul că intrarea Sandoz a avut de asemenea ca efect să determine încetarea încălcării referitoare la acordul Lupin în Belgia în luna iulie a anului 2008, în Republica Cehă în luna ianuarie a anului 2009, în Irlanda în luna iunie a anului 2008 și în Ungaria în luna decembrie a anului 2008.

- 364 Servier solicită Curții anularea articolului 7 alineatul (5) litera (b) din decizia în litigiu și reducerea în consecință a cuantumului amenzii care i-a fost aplicată, de la 37 102 100 de euro la 34 745 100 de euro.
- 365 Comisia contestă această argumentație.
- 366 Potrivit acestei instituții, interpretarea clauzei de necomercializare prevăzute de acordul Lupin, care a fost prezentată în considerentul (1039) al deciziei în litigiu, se întemeiază pe declarațiile date de Servier. În conformitate cu această interpretare, clauza respectivă ar fi continuat să își producă efectele după intrarea pe piețele din Belgia, Republica Cehă, Irlanda și Ungaria a unei versiuni generice a perindoprilului produse de Sandoz.
- 367 După lansarea, la 17 septembrie 2008, de către Sandoz a acestui medicament, care nu cuprindea niciunul dintre cristalele protejate de brevetul 947, Lupin ar fi solicitat Servier să confirme dacă putea să lanseze medicamentul său generic. În răspunsul său din 31 martie 2009, Servier nu ar fi răspuns pozitiv la această cerere. În aceste condiții, intrarea Lupin pe piață ar fi devenit posibilă numai începând cu decizia OEB din 6 mai 2009.

b) Aprecierea Curții

- 368 Prin argumentația expusă, Servier susține în esență că, refuzând să considere că încălcarea referitoare la acordul Lupin încetase pe piețele din Belgia, Republica Cehă, Irlanda și Ungaria la data intrării pe aceste piețe a unei versiuni generice a perindoprilului produse de Sandoz, astfel cum procedase pentru piața franceză, Comisia a afectat decizia în litigiu printr-o motivare contradictorie și printr-o eroare vădită de apreciere, pe care Tribunalul ar fi trebuit să le cenzureze.
- 369 În această privință, reiese din considerentul (3136) al deciziei în litigiu că Comisia a apreciat că încălcările articolului 101 TFUE au început la data încheierii acordurilor în litigiu și au încetat „la data la care concurenții din sectorul produselor generice au fost în măsură să adopte un comportament concurențial”. Potrivit articolului 5 din această decizie, încălcarea privind acordul Lupin a început la 30 ianuarie 2007 și a încetat la 6 mai 2009, data adoptării deciziei prin care OEB a revocat brevetul 947, cu excepția însă a cinci piețe naționale. Printre aceste piețe figurează piața franceză, în privința căreia Comisia a apreciat că această încălcare a încetat la 16 septembrie 2008, data intrării pe această piață a unei versiuni generice a perindoprilului produse de Sandoz.
- 370 Or, în considerentul (410) al deciziei în litigiu, Comisia a arătat că Sandoz lansase perindoprilul generic pe care îl producea în luna iulie a anului 2008 în Belgia, în luna ianuarie a anului 2009 în Republica Cehă, în luna iunie a anului 2008 în Irlanda și în luna decembrie a anului 2008 în Ungaria.
- 371 În cadrul unui motiv în primă instanță referitor la amenzile care i-au fost aplicate în temeiul articolului 101 TFUE, Servier a contestat durata încălcării referitoare la acordul Lupin. Servier a arătat că Comisia ar fi trebuit, așa cum a procedat în cazul pieței franceze, să concluzioneze că această încălcare încetase în Belgia, în Republica Cehă, în Irlanda și în Ungaria la data intrării Sandoz pe aceste piețe.

- 372 La punctul 894 din hotărârea atacată, Tribunalul a considerat că acest acord putea fi interpretat în sensul că permitea „o intrare pe piață a Lupin cu propriile sale produse atunci când un «produs» generic care nu este fabricat de Servier a intrat pe piață fără încălcarea unui ordin și fără ca o cerere de somație prezentată de Servier să fi fost respinsă până la acel moment”.
- 373 Cu toate acestea, ca urmare a modului ambiguu de redactare a definiției termenului „produs” utilizate în acordul Lupin, Tribunalul a considerat că nu exista un răspuns clar la chestiunea dacă intrarea Sandoz pe o piață cu un produs care nu era compus din forma cristalină alfa a erbuminei protejată de brevetul 947 putea avea ca efect încetarea efectelor clauzei de necomercializare. Potrivit Tribunalului, aceste incertitudini erau de natură să descurajeze Lupin să intre pe piețele în cauză, în pofida apariției pe aceste piețe a versiunii generice a perindoprilului produs de Sandoz.
- 374 La punctul 902 din hotărârea atacată, Tribunalul a considerat că „împrejurarea că clauza de necomercializare [...] a rămas în vigoare, evidențiind astfel menținerea unui acord de voință între părți – eventual în contradicție cu interpretarea condițiilor de aplicare a clauzei care, *a posteriori*, ar putea fi reținută în special de o instanță competentă în privința contractului –, era suficientă pentru a permite Comisiei să constate că acordul de voință dintre Servier și Lupin și, așadar, încălcarea continuau, în pofida intrărilor pe piață a[le] Sandoz”.
- 375 În sfârșit, la punctul 903 din hotărârea atacată, Tribunalul a arătat că, „[î]n orice caz, [...] clauza de necomercializare continua să fie aplicată de Servier și de Lupin după intrările succesive ale Sandoz pe cele patru piețe relevante”. Or, întrucât continuarea unei încălcări poate fi constatată după perioada în care un acord este în vigoare în mod formal, în cazul în care întreprinderile în cauză au continuat să adopte un comportament interzis, pentru motivele expuse la punctele 905 și 906 din această hotărâre Tribunalul nu a ținut seama de argumentația prezentată de Servier.
- 376 În speță, astfel cum se amintește la punctul 369 din prezenta hotărâre, Comisia a reținut în decizia în litigiu drept criteriu pentru a stabili sfârșitul perioadei încălcării nu data de la care comportamentele ilicite au încetat ca atare, ci „data de la care concurenții din sectorul versiunilor generice au fost în măsură să adopte un comportament concurențial”. În consecință și în lipsa oricărei indicații în sens contrar furnizate în motivarea hotărârii atacate, este necesar să se considere că situația rezultată din apariția pe piețele naționale a versiunii generice a perindoprilului produse de Sandoz ridică pe toate piețele în cauză problema dacă clauza de necomercializare în discuție continua să își producă efectele.
- 377 Cu toate acestea, în hotărârea atacată Tribunalul nu a furnizat nicio explicație cu privire la motivele pentru care piața franceză a fost tratată diferit, în considerentul (2127) al deciziei în litigiu, față de piețele belgiană, cehă, irlandeză și maghiară. Este adevărat că, la punctul 900 din hotărârea atacată, Tribunalul a menționat unele incertitudini chiar în ceea ce privește piața franceză, referitoare la data la care Lupin avea libertatea să intre pe această piață ca urmare a intrării Sandoz pe aceasta, însă nu a dedus nicio consecință în ceea ce privește data la care încălcarea a încetat pe această piață. Astfel, hotărârea atacată nu permite să se înțeleagă de ce Comisia nu ar fi săvârșit nicio nelegalitate, potrivit Tribunalului, prin faptul că a tratat piața franceză în mod diferit față de celelalte patru piețe sus-menționate.
- 378 Într-adevăr, deși această chestiune în legătură cu situația rezultată din intrarea Sandoz pe piață, se ridică, așadar, în termeni comparabili în Franța, în Belgia, în Republica Cehă, în Irlanda și în Ungaria, Tribunalul nu a admis motivul de anulare invocat de Servier întemeiat pe motivarea contradictorie a deciziei în litigiu.

379 Având în vedere aceste elemente, este necesar să se constate că hotărârea atacată este afectată de o eroare de drept și că al treilea aspect al celui de al cincilea motiv trebuie admis.

F. Cu privire la al șaptelea motiv, referitor la amenzi

380 Prin intermediul celui de al șaptelea motiv, Servier contestă aprecierile formulate de Tribunal cu privire la cererile sale de anulare a amenzilor care i-au fost aplicate, precum și cu privire la calculul cuantumurilor acestora. Acest motiv cuprinde două aspecte.

1. Cu privire la primul aspect, referitor la încălcarea principiului legalității infracțiunilor și a pedepselor

a) Argumentația părților

381 Potrivit Servier, prin faptul că a statuat, la punctul 1660 din hotărârea atacată, că Servier „ar fi trebuit să se aștepte, eventual după ce a recurs la consiliere adecvată, la posibilitatea ca comportamentul său să fie declarat incompatibil cu normele de concurență din dreptul Uniunii”, Tribunalul ar fi încălcat principiul legalității infracțiunilor și a pedepselor consacrat la articolul 49 alineatul (1) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, nu și-ar fi îndeplinit obligația de motivare și s-ar fi pronunțat pe baza unui motiv contradictoriu în raport cu cel enunțat la punctul 1666 din această hotărâre, potrivit căruia „caracterul ilicit [al acordurilor vizate de decizia în litigiu] putea să nu apară în mod clar pentru un observator extern precum Comisia sau juriștii specializați în domeniile în cauză”.

382 Servier consideră astfel că, în temeiul acestui principiu, Comisia nu poate aplica amenzi într-o situație nouă, caracterizată prin lipsa unor decizii sau a unei jurisprudențe anterioare, și complexă. Or, potrivit Servier, prezenta cauză era în același timp și nouă, și complexă. Noutatea acestei cauze ar fi atestată de o declarație a șefului de unitate responsabil de investigația Comisiei care a condus la adoptarea deciziei în litigiu, de considerentele (3091), (3092) și (3107) ale acestei decizii, precum și de aprecierile efectuate de Tribunal la punctul 1660 din hotărârea atacată.

383 În ceea ce privește complexitatea problemelor economice și juridice invocate, aceasta ar rezulta în special din lungimea excepțională a deciziei în litigiu, precum și din declarațiile în acest sens făcute de Comisie grefierului Tribunalului în cadrul procedurii în primă instanță. Această complexitate ar fi determinat Comisia, în cursul anului 2014, să își modifice Orientările din 2004 privind acordurile de transfer de tehnologie pentru a preciza că acordurile de soluționare amiabilă a litigiilor pot fi interzise în temeiul articolului 101 alineatul (1) TFUE.

384 Servier critică hotărârea atacată pentru motivul că Tribunalul a denaturat faptele, lăsând să se înțeleagă că ar fi fost suficient să se recurgă la consiliere adecvată pentru a identifica caracterul ilicit al comportamentului său în raport cu articolul 101 TFUE.

385 Comisia contestă această argumentație.

b) *Aprecierea Curții*

- 386 Potrivit jurisprudenței Curții, principiul legalității infracțiunilor și a pedepselor impune ca legea să definească în mod clar infracțiunile și pedepsele pentru acestea. Această condiție este îndeplinită atunci când justițiabilul poate avea cunoștință, pornind de la modul de redactare a dispoziției relevante și, la nevoie, din interpretarea care va fi dată acesteia de instanțe, despre actele și omisiunile care determină angajarea răspunderii sale penale (Hotărârea din 22 mai 2008, *Evonik Degussa/Comisia*, C-266/06 P, EU:C:2008:295, punctul 39 și jurisprudența citată).
- 387 Principiul legalității infracțiunilor și a pedepselor nu poate fi interpretat, prin urmare, în sensul că interzice clarificarea progresivă a normelor privind răspunderea penală prin interpretarea judiciară de la o cauză la alta, cu condiția ca rezultatul să fie în mod rezonabil previzibil la momentul săvârșirii încălcării, având în vedere în special interpretarea reținută la acel moment în jurisprudența referitoare la dispoziția legală în cauză (a se vedea Hotărârea din 22 octombrie 2015, *AC-Treuhand/Comisia*, C-194/14 P, EU:C:2015:717, punctul 41 și jurisprudența citată).
- 388 Sfera noțiunii de previzibilitate depinde într-o largă măsură de conținutul textului respectiv, de domeniul pe care îl acoperă, precum și de numărul și de calitatea destinatarilor acestuia. Previzibilitatea legii nu se opune ca persoana în cauză să fie determinată să recurgă la consiliere adecvată pentru a evalua la un nivel rezonabil în împrejurările cauzei consecințele care pot rezulta dintr-un anumit act. O asemenea situație se regăsește în special în cazul profesioniștilor, obișnuiți să facă dovada unei mari prudențe în exercitarea profesiei lor. Pentru acest motiv, este de așteptat ca aceștia să manifeste o atenție specială în evaluarea riscurilor pe care le presupune această exercitare (Hotărârea din 22 octombrie 2015, *AC-Treuhand/Comisia*, C-194/14 P, EU:C:2015:717, punctul 42 și jurisprudența citată).
- 389 În speță, la punctele 1656-1658 din hotărârea atacată, Tribunalul a amintit această jurisprudență a Curții. La punctele 1659-1665 din această hotărâre, Tribunalul a subliniat în esență că, ținând seama de domeniul de aplicare al interdicției prevăzute la articolul 101 alineatul (1) TFUE, Servier nu putea ignora că, remunerând producătorii de medicamente generice pentru ca aceștia să nu intre pe piața perindoprilului, adopta un comportament interzis de această dispoziție. În această privință, trebuie să se sublinieze că, pentru motivele enunțate la punctul 144 din prezenta hotărâre, caracterul pretins inedit al demersului constând în calificarea drept restrângeri ale concurenței prin obiect a comportamentelor aflate la originea încălcărilor constatate nu este de natură să repună în discuție o asemenea calificare.
- 390 Pe de altă parte, așa cum a subliniat Tribunalul la punctele 1666 și 1667 din hotărârea atacată, împrejurarea că acordurile în litigiu și contextul lor erau complexe și au putut să ridice anumite dificultăți în cursul procedurii administrative, justificând astfel durata lungă a acestei proceduri și lungimea deciziei în litigiu, nu este de natură să repună în discuție faptul că întreprinderile implicate nu puteau ignora caracterul ilicit al acestor acorduri. Într-adevăr, așa cum reiese dintr-o lectură de ansamblu a hotărârii atacate, obiectul însuși al acestor acorduri era de a-i îndepărta de pe piața perindoprilului pe concurenții potențiali ai Servier, care erau producătorii de medicamente generice, prin plata unor plăți inverse, motiv străin de libera concurență.
- 391 În aceste condiții, primul aspect al celui de al șaptelea motiv trebuie respins.

2. Cu privire la al doilea aspect, referitor la încălcarea principiului proporționalității

a) Argumentația părților

- 392 Prin intermediul celui de al doilea aspect al celui de al șaptelea motiv, Servier critică hotărârea atacată în măsura în care a respins motivul său în primă instanță întemeiat pe încălcarea principiului proporționalității, prin intermediul căruia această întreprindere a contestat stabilirea cuantumului de bază al amenzii pentru încălcarea articolului 101 TFUE la 11 % din valoarea vânzărilor sale.
- 393 Tribunalul ar fi omis să ia în considerare natura complexă și nouă a situației în cauză, precum și mai multe alte elemente contextuale care ar fi justificat o reducere a cuantumului amenzii aplicate Servier.
- 394 Neadmițând, la punctul 1797 din hotărârea atacată, relevanța hotărârilor judecătorești care au recunoscut validitatea brevetului 947, Tribunalul ar fi făcut abstracție de contextul cauzei în legătură cu brevetele. Servier ar fi fost sancționată în mod paradoxal mai sever ca urmare a faptului că decizia OEB din 27 iulie 2006 îi dăduse câștig de cauză, prelungind astfel durata procedurii referitoare la validitatea brevetului 947. Servier consideră că nu ar fi trebuit să fie sancționată la fel de sever ca în cazul în care acest brevet ar fi fost fictiv.
- 395 Pentru a aprecia gravitatea încălcărilor, în considerentul (3130) al deciziei în litigiu, Comisia s-ar fi întemeiat pe importanța cotelor de piață deținute de Servier, pe care le-a estimat la peste 90 %. La punctul 1602 din hotărârea atacată, Tribunalul ar fi statuat că această estimare, care se întemeia pe o definiție falsă a pieței relevante, era eronată. Cu toate acestea, Tribunalul ar fi omis să deducă consecințele din această eroare în ceea ce privește calculul cuantumului amenzii. El s-ar fi limitat, la punctul 1954 din această hotărâre, să facă trimitere la lectura punctelor 1948-1953 din hotărârea menționată, fără a indica însă motivele pentru care nu a redus acest quantum. Procedând astfel, Tribunalul ar fi încălcat principiul proporționalității, precum și obligația sa de motivare.
- 396 Tribunalul ar fi omis de asemenea să ia în considerare faptul că acordurile în litigiu nu erau secrete. Or, în alte cauze, această împrejurare ar fi determinat Comisia să aplice un coeficient care să reflecte gravitatea încălcării inferior celui utilizat în speță.
- 397 Pe lângă faptul că aceste acorduri nu au întârziat intrarea unor medicamente generice pe piață, Servier arată că ele nu puteau fi considerate, la punctul 1883 din hotărârea atacată, ca reprezentând o formă extremă de împărțire a pieței și de limitare a producției. O asemenea apreciere ar contrazice-o pe cea care figurează la punctul 1666 din această hotărâre, potrivit căreia acordurile respective puteau să nu apară în mod clar ilicite.
- 398 Comisia contestă această argumentație.

b) Aprecierea Curții

- 399 Este necesar să se înlăture de la bun început argumentul potrivit căruia Tribunalul ar fi omis să ia în considerare, în vederea evaluării gravității încălcărilor, caracterul lor pretins inedit. În această privință, trebuie să se amintească, pentru motivele enunțate la punctul 144 din prezenta hotărâre, că o asemenea împrejurare nu are impact asupra calificării acordurilor în litigiu drept restrângere

a concurenței prin obiect. Pe de altă parte, astfel cum se arată la punctul 390 din prezenta hotărâre, obiectul însuși al acestor acorduri era de a îndepărta concurenții potențiali ai Servier de pe piață.

- 400 În plus, invocând importanța drepturilor conferite de brevete pentru a contesta punctul 1797 din hotărârea atacată, Servier se limitează să repete că Tribunalul ar fi omis să ia în considerare pretinsa recunoaștere de către părți a validității brevetului 947. Or, Tribunalul nu a săvârșit o eroare de drept confirmând analiza Comisiei potrivit căreia acordurile în litigiu aveau ca obiect, pe lângă soluționarea litigiilor în materie de brevete, excluderea concurenților de pe piață, ceea ce constituie o formă extremă de împărțire a pieței și de limitare a producției.
- 401 Mai mult, contrar celor susținute de Servier și având în vedere obiectul acordurilor în litigiu, Tribunalul nu a săvârșit nicio eroare de drept statuând la punctele 1786-1791 din hotărârea atacată că Comisia a putut să considere, în vederea calculării cuantumului amenzilor, că Servier săvârșise cu intenție încălcări ale articolului 101 TFUE.
- 402 În ceea ce privește evaluarea cotelor de piață deținute de Servier, trebuie să se observe că, fără a săvârși o eroare de drept și fără a denatura decizia în litigiu, Tribunalul a constatat la punctul 1951 din hotărârea atacată că Comisia a luat în considerare faptul că Servier săvârșise mai multe încălcări care se raportau la același produs, în aceleași zone geografice și în aceleași perioade. Pentru a evita să ajungă la o sancțiune disproporționată, această instituție a decis să limiteze, pentru fiecare încălcare, proporția din valoarea vânzărilor realizate de Servier luată în considerare pentru a stabili cuantumul de bază al amenzii. Această corecție a condus la o reducere medie de 54,5 % a ansamblului valorilor vânzărilor, luate în considerare în temeiul diferitelor încălcări ale articolului 101 TFUE.
- 403 Ținând seama de aceste reduceri, Tribunalul a putut considera la punctul 1954 din hotărârea atacată că cuantumurile amenzilor nu erau disproporționate, deși Comisia apreciasse că Servier dispunea de cote de piață foarte ridicate, în temeiul unei definiții a pieței relevante pe care Tribunalul a considerat-o inexactă.
- 404 În ceea ce privește afirmația Servier potrivit căreia cuantumul amenzilor ar fi trebuit să fie redus ținând seama de faptul că acordurile în litigiu nu erau secrete și nu au întârziat intrarea pe piață a versiunilor generice ale perindoprilului, este suficient să se constate că Servier solicită în realitate Curții să efectueze o nouă apreciere a elementelor litigiului în primă instanță. O asemenea cerere nu este de competența Curții în cadrul procedurii de recurs. Astfel, atunci când se pronunță cu privire la chestiuni de drept în cadrul unui recurs, Curtea nu are sarcina de a substitui cu propria apreciere, pentru motive de echitate, aprecierea Tribunalului, care se pronunță, în exercitarea competenței sale de fond, asupra cuantumului amenzilor aplicate unor întreprinderi ca urmare a încălcării de către acestea a dreptului Uniunii (Hotărârea din 22 noiembrie 2012, E.ON Energie/Comisia, C-89/11 P, EU:C:2012:738, punctul 125 și jurisprudența citată).
- 405 Ținând seama de aceste elemente, se impune respingerea celui de al doilea aspect al celui de al șaptelea motiv și, pe cale de consecință, a celui de al șaptelea motiv în ansamblul său.

G. Concluzii cu privire la recurs

- 406 Întrucât al treilea aspect al celui de al cincilea motiv a fost admis, este necesar, în conformitate cu concluziile formulate de Servier, să se anuleze punctul 5 din dispozitivul hotărârii atacate, în măsura în care respinge criticile cuprinse în motivul invocat în primă instanță cu titlu subsidiar în ceea ce privește durata pretensei încălcări și calculul cuantumului amenzii pentru încălcarea referitoare la acordul Lupin. În rest, recursul este respins.

VII. Cu privire la acțiunea în fața Tribunalului

- 407 În temeiul articolului 61 primul paragraf din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, Curtea poate, în cazul în care anulează decizia Tribunalului, să soluționeze ea însăși în mod definitiv litigiul atunci când acesta este în stare de judecată.
- 408 Astfel cum reiese din cuprinsul punctului 891 din hotărârea atacată, în cadrul acțiunii sale în primă instanță, Servier a dezvoltat în cadrul unui motiv subsidiar critici prin care a urmărit să conteste durata încălcării referitoare la acordul Lupin, pentru motivul că Comisia ar fi trebuit, așa cum procedase în cazul pieței franceze, să concluzioneze că această încălcare încetase în Belgia, în Republica Cehă, în Irlanda și în Ungaria la data intrării Sandoz pe aceste piețe.
- 409 Aceste critici au făcut obiectul unei dezbateri în contradictoriu în fața Tribunalului, iar examinarea lor nu necesită adoptarea niciunei măsuri suplimentare de organizare a procedurii sau de cercetare judecătorească. Curtea apreciază că acțiunea în cauza T-691/14 este în stare de judecată în ceea ce privește aceste critici și că este necesar să le soluționeze în mod definitiv.
- 410 Pentru motivele enunțate la punctele 369-378 din prezenta hotărâre, trebuie declarată fondată critica întemeiată pe o eroare de drept săvârșită de Tribunal, care nu a constatat că motivarea referitoare la încetarea încălcării care decurge din acordul Lupin pe piața franceză, pe de o parte, și pe piețele belgiană, cehă, irlandeză și maghiară, pe de altă parte, era contradictorie.
- 411 În consecință, se impune anularea articolului 5 din decizia în litigiu, în măsura în care prevede că încălcarea referitoare la acordul Lupin a încetat la 6 mai 2009 în ceea ce privește Belgia, Republica Cehă, Irlanda și Ungaria. Se impune de asemenea anularea articolului 7 alineatul (5) litera (b) din această decizie, în măsura în care stabilește cuantumul amenzii aplicate Servier pentru participarea sa la acordul Lupin la 37 102 100 de euro.
- 412 Întrucât Curtea a constatat nelegalitatea deciziei în litigiu, poate, în cadrul exercitării competenței sale de fond, să substituie aprecierea Comisiei cu propria apreciere și, în consecință, să anuleze, să reducă sau să majoreze amenda. Această competență este exercitată ținând seama de toate împrejurările de fapt (Hotărârea din 12 noiembrie 2014, Guardian Industries și Guardian Europe/Comisia, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, punctul 78, precum și jurisprudența citată).
- 413 Având în vedere că legalitatea articolului 5 din decizia în litigiu nu a fost contestată în fața instanței Uniunii în măsura în care în acesta s-a stabilit că încălcarea rezultată din acordul Lupin a încetat la 16 septembrie 2008 în Franța ca urmare a intrării Sandoz pe piața acestui stat membru la acea dată, este necesar să se constate că această informație factuală este definitivă. Rezultă că motivarea contradictorie a deciziei în litigiu, care determină Curtea să anuleze articolul 5 din această decizie, în măsura în care prevede că încălcarea pe care o constată a încetat la 6 mai 2009

în ceea ce privește Belgia, Republica Cehă, Irlanda și Ungaria, nu poate fi corectată decât prin aplicarea aceluiași raționament cu cel adoptat în ceea ce privește Franța, în vederea stabilirii cuantumului amenzii referitoare la încălcarea ce rezultă din acordul Lupin.

- 414 Prin urmare, este necesar să se considere, în vederea stabilirii cuantumului acestei amenzi, în conformitate cu informațiile ce reies din considerentul (410) al deciziei în litigiu, că încălcarea referitoare la acordul Lupin a încetat în Belgia în luna iulie a anului 2008, în Republica Cehă în luna ianuarie a anului 2009, în Irlanda în luna iunie a anului 2008 și în Ungaria în luna decembrie a anului 2008.
- 415 Din această constatare rezultă că durata care va fi luată în considerare în vederea stabilirii cuantumului amenzii trebuie stabilită la 1,4 ani pentru Belgia, la 1,9 ani pentru Republica Cehă, la 1,3 ani pentru Irlanda și la 1,8 ani pentru Ungaria.
- 416 În cadrul prezentei proceduri, Servier a prezentat Curții un calcul sub formă de tabel, ce reia fiecare dintre etapele metodei urmate de Comisie pentru a stabili cuantumul amenzii pentru încălcarea referitoare la acordul Lupin. Acest calcul include duratele revizuite ale încălcării, menționate la punctul precedent din prezenta hotărâre, și se bazează pe datele furnizate de Comisie în cadrul procedurii în primă instanță. Calculul menționat conduce la stabilirea cuantumului astfel corectat al acestei amenzi la 34 745 100 de euro.
- 417 Întrucât Comisia nu a contestat acest cuantum și nici această metodă de calcul, care corespunde de altfel metodei pe care ea însăși a adoptat-o în decizia în litigiu, este necesar, având în vedere ansamblul împrejurărilor de fapt și de drept din speță, să se stabilească cuantumul amenzii aplicate Servier în articolul 7 alineatul (5) litera (b) din decizia în litigiu la suma de 34 745 100 de euro.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 418 În conformitate cu articolul 184 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, atunci când recursul este fondat, iar Curtea soluționează ea însăși în mod definitiv litigiul, aceasta se pronunță asupra cheltuielilor de judecată.
- 419 Potrivit articolului 138 alineatul (1) din acest regulament, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 184 alineatul (1) din acesta, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată.
- 420 În conformitate cu articolul 138 alineatul (3) din regulamentul menționat, în cazul în care părțile cad fiecare în pretenții cu privire la unu sau mai multe capete de cerere, fiecare parte suportă propriile cheltuieli de judecată. Totuși, în cazul în care împrejurările cauzei justifică acest lucru, Curtea poate decide ca, pe lângă propriile cheltuieli de judecată, o parte să suporte o fracțiune din cheltuielile de judecată efectuate de cealaltă parte.
- 421 În speță, Servier a solicitat obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată aferente procedurii de recurs, iar aceasta a căzut în pretenții în parte în stadiul recursului, precum și, în parte, în primă instanță.
- 422 Întrucât recursul este admis în parte, fiecare parte trebuie obligată să suporte propriile cheltuieli de judecată aferente atât procedurii în primă instanță, cât și procedurii de recurs.

- 423 În temeiul articolului 184 alineatul (4) din Regulamentul de procedură, în cazul în care un intervenient în primă instanță nu a formulat el însuși recurs, acesta nu poate fi obligat la plata cheltuielilor de judecată în procedura de recurs decât dacă a participat la faza scrisă sau orală a procedurii în fața Curții. În cazul în care un asemenea intervenient participă la procedură, Curtea poate decide ca acesta să suporte propriile cheltuieli de judecată.
- 424 Întrucât EFPIA a participat la procedura în fața Curții, trebuie să se decidă, în împrejurările din speță, că aceasta va suporta propriile cheltuieli de judecată.
- 425 Articolul 140 alineatul (1) din Regulamentul de procedură, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 184 alineatul (1) din acesta, prevede că statele membre care au intervenit în litigiu suportă propriile cheltuieli de judecată.
- 426 În speță, Regatul Unit va suporta propriile cheltuieli de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară și hotărăște:

- 1) **Anulează punctul 5 din dispozitivul Hotărârii Tribunalului Uniunii Europene din 12 decembrie 2018, Servier și alții/Comisia (T-691/14, EU:T:2018:922), în măsura în care sunt respinse criticile cuprinse în motivul formulat în primă instanță de Servier SAS, de Servier Laboratories Ltd și de Les Laboratoires Servier SAS și invocat cu titlu subsidiar în ceea ce privește durata încălcării și calculul cuantumului amenzii pentru încălcarea prevăzută la articolul 5 din Decizia C(2014) 4955 final a Comisiei din 9 iulie 2014 privind o procedură inițiată în temeiul articolului 101 [TFUE] și al articolului 102 [TFUE] [cazul AT.39612 – Perindopril (Servier)].**
- 2) **Anulează articolul 5 din Decizia C(2014) 4955 final în măsura în care prevede că încălcarea pe care o constată a încetat la 6 mai 2009 în ceea ce privește Belgia, Republica Cehă, Irlanda și Ungaria.**
- 3) **Anulează articolul 7 alineatul (5) litera (b) din Decizia C(2014) 4955 final în măsura în care stabilește cuantumul amenzii aplicate Servier SAS și Les Laboratoires Servier SAS, răspunzătoare în solidar, la 37 102 100 de euro.**
- 4) **Stabilește la 34 745 100 de euro cuantumul amenzii aplicate Servier SAS și Les Laboratoires Servier SAS, răspunzătoare în solidar, pentru încălcarea constatată la articolul 5 din Decizia C(2014) 4955 final.**
- 5) **Respinge în rest recursul.**
- 6) **Servier SAS, Servier Laboratories Ltd și Les Laboratoires Servier SAS suportă propriile cheltuieli de judecată aferente atât procedurii în primă instanță, cât și procedurii de recurs.**
- 7) **Comisia Europeană suportă propriile cheltuieli de judecată aferente atât procedurii în primă instanță, cât și procedurii de recurs.**
- 8) **European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations (EFPIA) suportă propriile cheltuieli de judecată aferente atât procedurii în primă instanță, cât și procedurii de recurs.**

9) Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord suportă propriile cheltuieli de judecată.

Semnături

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 27 iunie 2024.